www.pertwk.com

PDF4Kurd

ڕاپۆرتی برۆدی

و

چەند چیرۆکێکی تر

نووسینی

خورخە لویس بورخس

وەرگێڕانی

یاسین عومەر

www.pertwk.com

حکومەتی هەرێمی کوردستان
وەزارەتی رۆشنبیری
بەڕێوەبەرایەتیی خانەی وەرگێڕان
www.roshnbiri.org
khanay wargeran@yahoo.com

* ناوی کتێب: راپۆرتی برۆدیو چەند چیرۆکی تر
* نووسینی: خۆرخە لویس بورخس
* وەرگێڕانی : یاسین عومەر
* نەخشەسازیی بەرگ: نازەنین سالح
* نەخشەسازیی کۆمپیوتەر: جیهان محەمەد
* زنجیرە: 35
* تیراژ: 1000 دانە
* ژمارەی سپاردنی (32)ی ساڵی (2004)ی وەزارەتی رۆشنبیریی پێدراوە
* چاپ: چاپخانەی تیشک
* چاپی یەکەم: 2004- سلێمانی

www.pertwk.com

پێرستی چیرۆکەکان

پێشەکی
راپۆرتی برۆدی
ئینجیل بەپێی گێڕانەوە مەرقۆس
نەمرەکان
نهێنیی بوونی ئێدوارد فیتزجێراڵد
رووبەڕووبوونەوە
کۆتایی دویل
بەسەرهاتی رۆزندۆ خواریز
خوان مورانیا
جادووگەری پەسەندنەکراو
ئاوێنەیەك لەمەرەکەب
کۆشکی پەیکەرەکان
رووداوی مردنی فەقێیەك
چیرۆکی ئەو دوو کەسەی خەویان بینی
تەمسیلی کۆشك
خەنجەر
دوو پاشا و تونا و تونەکانیان
بورخس و من

پێشەکی

ئێمەی کورد هەمانەو نیمانە چەند کەسێك شکدەبەین لەبواری وەرگێڕاندا خۆیان بەوەرگێڕانی دەقی ئەدەبییەوە سەرقاڵکردووە, ئەوانیش زۆربەیان تەنیا زمانی عەرەبی, یان فارسی, لەباشترین حاڵەتدا هەردووکیان (هەندێکی زۆر لەوە کەمتریش تورکی) دەزانن, کە ئەمەش خۆی لەخۆیدا گەورەترین کێشەی بۆ ئێمە خولقاندووە, چونکە" لەلایەکەوە دەقە داهێنانئامێزەکانی ئەم زمانانە خۆیان لەژمارەی چەند پەنجەیەکی دەست تێپەڕناکەن و بەرهەمە ئەدەبییەکانی ئەمانیش زۆرتر لەجوغزی ناوچەیی و ئیقلیمگیرییەکی سنووردارا گیریانخواردووە, لەلایەکی تریشەوە بەهۆی ستەمی میللی دەوڵەتەکانی ئەم نەتەوانە لەسەر خەڵکی کوردستان" بمانەوێ و نەمانەوێ, با کەمیشبێت, جۆرە هەستێکی بەهێند نەگرتن و نزم و بەرکار تەماشاکردنی ئەدەبیاتی ئەم نەتەوانەی چواردەورمان لەگۆڕێدا هەیە, کە ئەمەش وایکردووە کەمتر تاسەو تینوێتیی خوێنەران بشکێ و خوێنەرو وەرگێڕ خەیاڵیان بۆ دەقگەلی بێگانەو دوور لەکەشی کلتووری و فەرهەنگی جیاواز بڕوات, دواجاریش دەست ببرێت بۆ وەرگێڕانی دەقگەلێکی بیانی, ئەویش بەچەند وەرگێڕێکەوە کە هەر وەکو لەسەرەتاوە ئاماژەمان پێدا ژمارەیەکی زۆر کەمیان نەبێت زمانە زیندووە ئەورووپی و جیهانیەکانیەکان نازانن, کە ئەمەش دۆخێکی کارەساتئامێزی خولقاندوە...کێن ئەوانەی لەرووسییەوە دەستەیڤسکی و تۆلستۆی بۆ خوێنەری کورد وەردەگێڕن, ئەمە ئەگەر بۆ زمانی رووسی وابێت کە زۆربەی زۆری رۆشنبیرە خاوەن بڕوانامەکانمان

چەند دەیەیەك پێش ئێستا نامەی دکتۆراکانیان" کە زۆربەیان لەبواری ئەدەب و زمانی کوردیدان, لەسۆڤێت وەرگرتووە, (جێی خۆیەتی وەکو وەفایەك پەنجەی رێز بۆ ئەندازیاری کۆچکردوو مامۆستا جەلال تەقی درێژبکەین کە ئەگەرچی رشتەی خوێندنەکەی خۆی ئەندازیاری بوو, بەلاّم چەندان دەقیی ئەدەبیی رووسیی لەروسییەوە بۆ وەرگێڕاوین) جا ئەمە بارودۆخی وەرگێڕانمان بێت لەزمانی روسییەوە, ئەبێت بارودۆخی وەرگێڕانمان لەزمانێکی وەکو ئیسپانییەوە کەهیچی لەزمانەکانی ئینگلیزی و ئەڵمانی و هتد کەمتر نییە, ئەگەر زیاتریش نەبێت, چۆنبێت؟ ئەو زمانەی کە زۆربەی دەقە داهێنانئامێزەکانی نیوەی دووەمی سەدەی بیستیان پێنووسراوەو زۆربەی خەڵاتە ناوچەیی و جیهانیەکانی ئەدەبیان" لەسەروو هەمووشیانەوە خەلاّتی نۆبڵ, بۆ خۆی قۆرخکردووە.

ڕەنگە نەتوانین لەم پێشەکییە کورتەدا لەهۆکاری ئەم بێسەروبەرەیی و لاوازی و بێبەرنامەییە بکۆڵینەوە کە بواری وەرگێڕانمان بەگشتی و وەرگێڕانی ئەدەبیاتمانی بەتایبەتی, گرتۆتەوە. بەلاّم بەناچاری, دەبێت لەمەڕ هەندێ لەو کێشانەی کە لەساتەوەختی وەرگێڕانی ئەم چەند چیرۆکەی بۆرخسدا رووبەڕوومبوونەتەوە, بدوێم:

لە کاتی وەرگێڕانی ئەم چیرۆکانەدا رووبەڕووی چەند کێشەیەك بومەوە, کە زۆر ماندوویان کردم و چەند جارێك وایان لێکردم واز لەپرۆژەکە بهێنم, بەلاّم کە بیرم دەکردەوە لەنیوە زیاترم تەواو کردووە دیسان پاشگەزدەبوومەوەو دەگەڕامەوە سەری. دەکرێت کێشەکانیش لەم چەند دێڕەدا کورتبکەمەوە:

جگە لەچیرۆکی (دوو پاشاو تونا و تونەکانیان) کە لەئینتەرنێتەوە وەرگرتووە (www.cappuccinomag.com/story/000527.html)

سەرجەمی ئەم چیرۆكانەم لەدوو سەرچاوەوە وەرگرتووە.

چیرۆكی(ڕاپرۆتی برۆدی)و (بەسەرهاتی رۆزیندۆ خوارێن)م لەكتێبی عەرەبی (تقریر برودي وقصص اخری، تالیف خورخی لویس بؤرخس، ترجمة/ نهاد الحایك، مراجعة: الاب البیر ابونا، دار الشؤون الثقافیة العامة، بغداد 1988، الطبعة الاولی. سلسلة المائة كتاب) وەرگرتووە, هەڵبەتە چیرۆكی دووەمیان (بەسەرهاتی رۆزندۆ خوارین) بۆ یەكەم جار, وەرگێڕ بەر لەوەی لەتوێی ئەو كتێبەدا بڵاویبكاتەوە, لەژمارە (5)ی گۆڤاری (اسفار) دا بڵاویكردۆتەوە, بەڵام كاتی خستوویەتیە نێو كتێبەكە, هەندێ دەستكاریكردووە, منیش یەكەم جار كە لەگۆڤاری ئایندەدا دەقی ئەو چیرۆكەم بڵاو كردەوە لەو نوسخەیەوە وەرمگرتبوو كە نهاد لەگۆڤارەكەدا بڵاویكردبووەوە, بەڵام ئێستا, بۆ ئەم كتێبە هاتووم لەگەڵ ئەوەیاندا بەراوردمكردووە كە ئەو لەكتێبەكەدا دایبەزاندووە, بێگومان كەمو زۆر جیاوازیی هەیە, بۆیە لێرەدا ئاماژەی پێدەدەم. دووەمیشیان (چیرۆكی راپۆرتی برۆدی), بەڕای من, ئەگەرچی لەهەموو چیرۆكەكانی تری بۆرخس ئاڵۆزتر و جوانترو هونەریترە, كەچی لەهەموویان بێكێشەتر بوو, چونكە لەلایەكەوە تەنیا دەقە عەرەبییەكەیم لەبەردەستابوو, لەلایەكی تریشەوە وەرگێڕ تەنیا ئەو دەقەی بڵاو كردۆتەوە كە لەكتێبەكەیدا بڵاوی كردۆتەوە, نازانم" رەنگیشە بەرلەوەی لەكتێبەكەیدا دایبەزێنێت, پێشتر لەگۆڤارێك یان رۆژنامەیەكدا بڵاویكردبێتەوە, بەڵام من بەشبەحاڵی خۆم نەمدیوە, بۆیە ئەم یەك سەرچاوەییە زۆر كێشەو گرفتی لەكۆڵكردمەوە.

چیرۆكەكانی ترم لەسەرچاوەیەكی فارسییەوە وەرگێڕاون كە بریتییە لە:

هزار توهای بورخس، خورخه لویس بورخس، ترجمه احمد میرعلائی، تهران، چاپ دوم، سال 1380 ه. ش.

هەندێك لەم چیرۆكانە كە سەرەتا وەرمگێڕاون, دواتر كە دەقە عەرەبیەكانیانم لەكتێبەكەی (نهاد حایك) دا بینی و لەگەڵ دەقە فارسییەكە یان لەگەڵ وەرگێڕانەكەی خۆمدا بەراوردمكردن, هەستمكرد, نەك هەر لەماناو دەربڕینو وشەو رستەدا لەگەڵ سەرچاوە بەكارهێنراوەكەی مندا جیاوازییان هەیە, بەڵكو زۆرێكیان لەناونیشانیشدا جیاوازیی سەیرو سەمەرەیان هەیە, وەكو چیرۆكی (پایان دوئل-كۆتایی دویل), لەدەقە عەرەبیەكەیدا بە(المبارزه) هاتووە كە نێوانیان لەگەڵ وەرگێڕانە فارسییەكەدا ئاسمانو رێسمانە. یان چیرۆكی (رووبەڕووبوونەوە) كە لەدەقە عەرەبیەكەیدا بە(لقاء) وەرگێڕدراوە كە دیسان زۆر جیاوازە لەگەڵ فارسییەكەیداو ...هتد, سەبارەت بەناوی كارئەكتەرو شوێنو هەندێ شتی تر كارگەیشتۆتە ئەوەی لەسەرچاوەیەكیاندا ناوونازناوی كارئەكتەرێك وەك دوو كارئەكتەری جیاواز مامەڵەی لەگەڵ كراوە, بۆیە مرۆڤ وای لێدێت نەك هەر دڵی لە وەرگێڕانی دەستی دوو و سێ كرمێ بێت, بگرە ئەگاتە ئەو بڕوایەی كە جارێكی تر بیر لەم جۆرە وەرگێڕانە نەكاتەوە.

بەهەرحاڵ, بۆ چارەسەر كردنی ئەم كێشانە زۆر بیرمكردەوە, تەنانەت پرسم بەیەك دوو برادەریش كرد, ئەوەی ئەوان بۆیان پێشنیاركردمو سەرەتاش خۆم بڕوام پێی بوو ئەوەبوو كە: ئەو چیرۆكانەی ئەم كێشانەیان هەیە, دەقە فارسیو عەرەبییەكەیان بەیەكەوە دابنێم و لەگەڵ وەرگێڕانەكەی خۆمدا بەراوردیانبكەم. وامكرد, بەڵام لەگەڵ یەكەم بەراوردا تووشی راوەستانو سەرئێشەیەكی زۆر بووم, چونكە جیاوازییەكان

ئەوەندە زۆر بوون نەمدەزانی فارسییەکەو عەرەبییەکە کامیان بکەم بەسەرچاوە, ئەوجا گوتم کامیان جوانتر وەرگێردرابوو ئەوەیان دەکەم بەسەرچاوە, بەڵام ئەوەش سەرینەگرت چونکە هەردوو وەرگێڕانەکە جوانی و ناشیرینی, بەهێزی و لاوازیی خۆیان هەبوو. جا بڕیارمدا هەر دەقێك کە بەفارسی و بەعەرەبی لەلام هەبێت, سەبارەت بەجیاوازییەکانیان پەراوێز بنووسم. سەیرمکرد ئەمەش کاری کردن نییە چونکە ئەو کات پەراوێزەکان بەلایەنی کەمەوە ئەوەندەی خودی کتێبەکە دەردەچوون, لەدڵی خۆمدا گوتم خوێنەر گوناهی چییە گوێ لەم راوو رێوییە بگرێت, ئەو هاتووە چەند دەقێکی بۆرخس بخوێنێتەوە, نەك راوبۆچوون و بەراوردەکانی من سەبارەت بەراستکردنەوەی ئەم دەق و ئەو رستەو پەرەگرافانە. بۆیە بڕیارمدا بیرۆکەی بەراوردکردنەکە بخەمە لاوە, هەر دەقەش لەگەڵ ئەو سەرچاوەیەدا بەراورد بکەمەوە کە هەوەڵ جار لێیەوە وەرمگێڕاوەو بەم پێشەکییە زۆر کورت و پێویستەش واز بێنم.

یاسین عومەر
سلێمانی
2003 /7 /28

راپۆرتی برۆدی

لەنوسخەی بەشی یەکەمی کتێبی هەزارو یەك شەوەدا (لەندەن 1839) کە هاوڕێی ئازیزم (بۆلینۆ کاینز) بەخواستن دابووی پێم، ئەم دەستنووسەمان دۆزییەوە, کە وا لێرەدا وەریدەگێڕم بۆ زمانی ئیسپانی.

دەستنووسەکە بەخەتێکی جوان نووسراوەو وا لەپیاوەکات پێی وابێت کە هەر لەو ماوەیەدا نووسرا بێت (ئامێرەکانی چاپکردن فێریانکردین هونەری خۆشنووسیمان بیر بچێتەوە). پەراوێزی کتێبەکە پڕیە لەتێبینی و نیشانەی پرسیارو هەندێ جار راستکردنەوەش، بەدەستوخەتێکیش نووسراون کە هەمان دەستوخەتە دەستنووسەکەی پێنووسراوە. وا پێدەچێت خوێنەرەکە ئەوەندەی گرنگی بەخوونەریتی ئیسلام داوە, ئەوەندە گرنگی بەچیرۆك و هەقایەتە سەیرو سەمەرەکانی شەهرەزاد نەدابێت.. نەمتوانی هیچ بەڵگە و ئاماژەیەکم لەمەڕ دێڤید برۆدی دەستبکەوێت کە ئیمزاکەی وا بەدوا لاپەڕەی کتێبەکەوە. بەلام دەزانم مژدەبەخشێکی سکۆتلەندیی بووەو, لە ئەبردین[1] لەدایکبووە، لەجەرگەی ئەفریقاو پاشان لەهەندێ بەشی دارستانی بەرازیلدا مژدەی مەسیحیەتی بەخەڵك داوەو زانینی زمانی پرتوگالیش یارمەتی ئەمەی

[1]ـ ئەبردین: کەنارێکی سکوتلەندییە لەسەر دەریای باکوور.

داوە. نازانم کەی ولە کوێ مردووە. دەستنووسەکەش، ئەوەندەی من بزانم، هەرگیز بڵاونەکراوەتەوە.

راپۆرتەکەی, کە بەئینگلیزییەکی شەقوشڕ نووسراوە, بەدەستپاکییەوە وەریدەگێڕم ، رێگەم بەخۆمداوە هەندێ ئایەتی پەڕاوی پیرۆز لابەرم کە تیایدا هاتوون، ئەو کالڤانیە[1] پیاوچاکە لەفەسڵێکدا بەزمانێکی لاتینی شەرمن باسی کرداری جووتبوونی سێکسی خێڵی یاهوی کردووە. پێویستە ئەوەش بڵێم کە نووسراوەکە لاپەڕەی یەکەمی تیا نییە.

.. لەو ناوچەیەدا کەمرۆمەیموونەکان (Apemen) داگیریدەکەن (Mich)ەکان دەژین، بۆ ئەوەی خوێنەرانم ماکی ئاژەڵییانەی ئەوانەی بیرنەچێتەوەو وەکو دەریشدەکەوێت وەرگێڕانی وردو حەرفیی ناوەکەیان، بەهۆی نەبوونی پیتە دەنگیەکان لەزمانە رەقە ناخۆشەکەیاندا مەحاڵە، بۆیە لێرەبەدوا بە(یاهو) ناویاندەهێنم. ژمارەی ئەندامانی خێڵەکە (700) کەسێ دەبن، هێندەی بزانم، ئەو (NR)انەشیان تێدان کە لەناوچەی دارستانەکانەوە بۆ باکوور دەژین. ژمارەیەکی گریمانەییم هێناوەتەوە، یاهو، جگە لەشا و شاژن و جادووگەرەکانیان, لەهەرکوێ تاریکیکرد دەنوون، ماڵی جێگیریان نییە. بەهۆی پەتای لەرزوتاو ئەو هێرشە بەردەوامانەی مرۆمەیموونەکان دەیانکەنە سەریان دوچاری فەلاکەتو مەرگ بوونەتەوە.

تەنیا هەندێکیان ناویان هەیە، بۆ یەکتر بانگکردن قوڕ دەگرنە یەکتر. هەیانە, خۆم بەچاوی خۆم بینیومە بەمەبەستی راکێشانی سەرنجی هاوڕێکەی خۆی لەزەویدا گەوزاندووە. لەرووی لەشو جەستەوە لەخێڵی (Kroo) دەچن، هێندە نەبێت ئەمان ناوچەوانیان چاڵترەو بریسکەیەکی

[1]ـ کالڤانی: رێبازی دەستەیەکی پرۆتستانتییە، کە کالڤین Calvinبڵاویکردۆتەوە، ددان بەدەستەلاتی کەشیشەکاندا نانێت.

مسئاساش رەشییەکەیان ناسکتردەکاتەوە. لەسەر میوەو رەگی درەخت و خشۆکەکان دەژین. شیری پشیلەو شەمشەمە کوێرە دەخۆنەوەو بەدەست راو دەکەن.

بۆ خواردن خۆیان دەشارنەوە, یان چاویان دادەخەن: بەڵام شتەکانی تر، هەروەکو فەیلەسووفە کەلبییەکان[1] ، بەبەرچاوی هەمووانەوە دەیانکەن. تەرمی پاشاو جادوبازەکانیان دەستبەجێ دوای مردنیان, بەتام وچێژەوە لووشـدەدەن، تـا بـەهۆی ئـەم کـارەوە کـردەوە چـاکەکانیان لێـوەربگرن. کـاتێکیش لەسـەر ئـەم خووەیـان لۆمـەمکردن، دەسـتیان بـەدەمو سـکیاندا هێنا، بێگومان دەیانویست پێم بڵێن مردووش دەخورێت, یان –پێموایە ئـەم لێکدانەوەیـەیان زۆر وردتـر بێـت– بـۆ ئـەوەی مـن تێبگـەم کـە هەرچـی دەخۆین بەتێپەڕبوونی کات دەگۆڕێتو دەبێت بەگۆشتی مرۆیی.

لە شەڕەکانیاندا ئەو بەردانە بەکاردەهێنن کە ئەنباریاندەکەن، هـەروەها نـەفرەتی جادوییانـەش بـەکاردەهێنن. بـەڕووتی دەژیـنو هونـەری بـەرگو خاڵکوتان نازانن.

شتێك هەیـە کـە شایـەنی سـەرنجە, ئـەویش ئەوەیـە کەئـەوان، سـەرباری بوونی گردو بانگـەلێکی پـڕ لـەگیاو فراوان کـە کانیـاوی سـازگارو درەختـی سێبەرداری لێیە، هاتوون ژیانی پڕ زەحمەتی نێو زۆنگەکانی چوار دەوری بانـــەکانیان هەڵبـــژاردووە, وەکـــو ئـــەوەی چـــێژ لەرووبەڕووبوونـــەوەی توندوتیژیی خۆری ناوچەی هێڵی یەکسانو نوقمبوون لەپیسیدا وەربگرن. لای خـوارووی گردۆڵکەیـەك کـە زۆر لێـژبوو, شـورایەکی پێکـدەهێنا کـە لەمرۆمەیموونـــەکان دەیپاراســـتن. لەزەوییـــە بـــەرزەکانی ســـکۆتلەندەدا، خێڵەکان کۆشکەکانیان لەسەر لوتکەی بەرزاییەکان دروستدەکرد: لەگەڵ

[1]- کـەلبی: رەوتێکـی فەلـسەفییە بەچـاوی سـووك دەڕوانێتـە خوونـەریتو رای گشتیو رەوشتی باو.

جادووگەرەکانـــدا لەمـــەڕ ئـــەم نەریتـــە دووامو وەکـــو نمونەیـــەك بـــۆم پێشنیارکردن، بەڵام بێسود بوو. کەچی هێشتیان کووخێك لەسەر گردێك دروستبکەم کە هەوای شەوی زۆر سارد بوو.

پاشایەکی دەسەڵات بێسنوور فەرمانڕەوایی خێڵ دەکات، بەڵام وەکو بـزانم بـەکردەوە ئـەو چـوار جادووگـەرەی هەڵبـژاردوون و یاریدەیـدەدەن فەرمانڕەوایەتیدەکەن. هـەموو کوڕێ لەساتی لەدایکبوونیدا دەخرێتە ژێر پشکنینێکی وردەوە، نیشانەگەلێکی دیاریکراو هەن کە بەرزیدەکەنەوە بۆ ئاستی پاشای یاهو، پێیان نەووتم ئەو نیشانانە چین، گەر مناڵەکە ئەو نیشانانەی تێدا بوو ئەوا دەستبەجێ جادووگەرەکان دەیشێوێننو چاوی دەسووتێنن، دەستو قاچەکانی دەبڕنـەوە تاپەیوەنـدیکردنی بەجیهانـەوە لەبەردەم داناییدا نەبێتە قۆرت. پاشا بەدابڕاوی لەئەشکەوتێکدا دەژی کە پێـــی دەڵـــێن (کـــازار)، جگـــە لەچـــوار جادووگەرەکـــەو دوو کۆیلـــە, کـــە خزمەتیدەکەن و بە زبڵ دەیڕازێننـەوە, هیـچکەس بۆی نییـە بچێتەژووری. خۆگـەر شـەڕ هەڵگیرسا، جادووگـەرەکان لـە ئەشـکەوتەکە ئەیهێننـەدەرێو، بەمەبەســتی بزوانــدنی ئازایــەتیو بەرزکردنــەوەی ورەی خــێڵ پیــشانی خەڵکەکەی دەدەن و تا مەیدانی شەڕ وەکو ئاڵایەك یاخود تەلیسمێ لەسەر شان هەڵیدەگرن.

لە بارێکی ئاوادا، زۆربـەی جار بەهۆی بەردەفڕکێی مرۆمەیمونەکانـەوە یەکسەر پاشا دەکوژرێت.

شاژن, کە لەئەشکەوتێکی تردا دەژی، ڕێگـەی پـێ نـادرێ پاشا ببینـێ. زۆر بەگـەرمی پێـشوازیکردم, دەمبەپێکـەنین و رووخـۆش بـوو، لاو بـوو, جـوانترینی خێڵەکـەی بـوو. چـەندین بازنی زیـوو عـاجو ملوانکەگـەلێك کـە لەددان دروستکرا بوون رووتییەکانی رازاندبووەوە. لێموردبووەوە، بۆنی پێـــوە کـــردم، دەســـتی لێخـــشاندم و ســـەرئەنجام لەبەرچـــاوی هـــەموو خزمـەتکارەکانی بـۆم پاڵکـەوتو ئامادەیی خـۆی دەربڕی، بـەڵام جلوبەرگـە

www.pertwk.com

کەهەنوتییەکەم و ڕەوشتوخووم وایان لێکردم ئەم شەرەفە ڕەتبکەمەوە، کە بەخۆشحاڵییەوە دەیبەخشێ بەجادووگەرەکان و ڕاوچیی ئەو کۆیلانەی کاروانەکانیان بەمەملەکەتدا تێپەڕدەبن. شاژن دوو سێ جار دەرزییەکی ئاڵتوونی بەلەشمدا چەقاند. ئەم دەرزیانە نیشانەی بەخششی پاشایین، زۆرێك لەئەندامانی خێڵی یاهو دەرزی بەلەشی خۆیاندا دەچەقێنن تاوا لەخەڵکی تر بگەیەنن کە شاژن ئەو کارەی کردووە. یاهو، لەبەر ئەوەی ناتوانن هیچ شتێ دروستبکەن، چەندە سادەش بێت، بۆیە پێیانوایە ئەو ڕازاندنەوەیەی لەسەرەوە باسمکردو لەناوچەگەلێکی ترەوە دێت، شتگەلێکی سروشتین. کوختەکەمیان بەدرەخت دەزانی، ئەگەرچی زۆرێکیان بینییانم دروستمدەکرد و لەدروستکردنیشیدا یارمەتییان دام. کاتژمێرێکی دەستی و کلاوێکی لەفلین دروستکراو و قیبلەنمایەك و ئنجیلێکم پێبوو. یاهووەکان تەماشای ئەو شتانەیان دەکرد و بەدەست هەڵگێڕوداگێڕیان دەکردن و لێیاندەپرسیم لەکوێ دۆزیومنەتەوە. ئەوان زۆربەی جار چەقۆکەمیان لەدەمەتیژەکەیەوە بەدەستەوە دەگرت، بێگومان ئەوان بەشێوازێکی جیاواز لێیاندەڕوانی. نازانم چۆنچۆنی سەیری کورسییان دەکرد. هەروەها لەماڵێکدا کە لەچەند ژوورێ پێکبهاتایە سەریان لێتێکدەچوو، بەڵام وننەدەبوون، ڕێك وەکو ئەو پشیلەیەی لەژوورەکانی ماڵدا وننابێت بەڵام ناتوانێت ژوورەکان بناسێتەوە. هەموویان بەڕیشم سەرسامبوون کە ئەو کات زەردباو بوو، یاری و گەمەیان پێدەکرد.

یاهو، نەهەست بەئازار دەکەن و نەبەخۆشی و لەزەت، تەنها لەگۆشتی کاڵ و گەنیوو بۆگەن خۆشی دەبینن. نەبوونی لێکدانەوە لەلایان پاڵیان پێوەدەنێت توندوتیژبن.

باسی شاو شاژنم کرد، ئێستا دەچمە سەر باسی جادووگەرەکان. وتم چوار دانەن، کە ئەمەش گەورەترین ژمارەیە هزری ژمێریارییان تێیبگات.

بەپەنجەکانی دەست یەك دوو سێ چوار دەژمێرن، زۆر ئەم کارە دەکەن. ناکۆتا لەپەنجە گەورەدا دەستپێدەکات. تێگەیشتم کە ئەوە حاڵی ئەو خێڵانەیشە کە بەنێو بۆینس ئایرسدا دێن و دەچن. هەر چەندە ژمارە چوار دوایین ژمارەیە لەلایان ، بەڵام ئەوانەی ئاڵوگۆڕیی بازرگانییان لەگەڵدا دەکەن هەرگیز فێڵیان لێناکەن و نایانخەڵەتێنن، چونکە هەموو شتێ لەکردارەکانی ئاڵوێردا بەسەر چەند پشکێکدا دابەشکراوە، هەر پشکێك پێکهاتووە لەبەشێ، یان دووان، یاخود سێ، یان چوار بەش، کە هەر کەس لەتەنیشت خۆیەوە دایدەنێ. ئەم کردارانە ئەگەرچی خاوو خلیچکانەن، بەڵام هەڵە و فرت و فێڵی تێدا ناکرێت. لەنێو هەموو میللەتی یاهودا تەنیا جادووگەرەکان سەرنجیانڕاکێشام. میللەت توانای ئەوەیان دەدەنە پاڵ کە گوایە جادووگەرەکان کێیان بوێت دەیکەن بەمێروولە یان بەکیسەڵ. کاتێ یەکێکیان تێبینیی باوەڕنەکردنی منی کرد، شارە مێروولەیەکی پیشاندام، وەکو ئەوەی ئەمە بەڵگەی ڕاستیی ئەوە بێت. یاهو یادەوەرییان نییە و بەزەحمەت شتیان بیردەکەوێتەوە. ئەوان لەبارەی ئەو وێرانکارییەوە دەدوێن کە شالاوی پڵنگەکان قەوماندبوویان، بەڵام نازانن کە ئایا ئەوە خۆیان بوون ئەو شالاوەیان بینیووە، یان کەسووکارەکانیان، تەنانەت نازانن ئەوەی دەیگێڕنەوە خەونێکە، یان نا، بەڵام جادووگەرەکان بیرەوەرییان هەیە، وەلێ کورتماوەیە، دەتوانن دەمی ئێوارە، ئەو شتانە بەبیرخۆیان بهێننەوە کە ئەو ڕۆژە بەیانییەکەی، یان تەنانەت شەوی پێشوو ڕوویانداوە. هەروەها بەهرەی پێشبینیکردنی ئایندەشیان هەیە. بۆ نموونە بەمتمانەیەکی لەسەرخۆوە ڕایدەگەیەنن: مێشێ بەگەردنمەوە دەنوسێ، یان لەپاش تۆزێکی تر گوێمان لەقیژەی باڵندەیەك دەبێت. سەدان جار ئەم بەهرە نامۆیەم بینیووە. زۆر بیرم لەم مەسەلەیە کردۆتەوە. ئێمە دەزانین کە ڕابوردوو و ئێستا و ئایندە، هەموویان لەیادە پەیامبەرانەی خواوەندیی نەبڕاوەدا هەن. بەڵام سەیر لەوەدایە مرۆڤ

بتوانێت تا ناکۆتا بۆ دواوە بڕوانێ، نەك بۆ پێشەوە. ئەگەر من بیرەوەرییەکی روونم لەمەڕ ئەو چارۆکەیە هەبێ کە هات بۆ نەرویج و تەمەنم چوار ساڵاندەبوو، جا ئیتر بۆچی لەپێشبینیکردنی کەسێ بۆ رووداوێ کە لەلێواری رووداندایە سەرم سووربمێنێ. گەر فەلسەفییانە بدوێین، ئەوا نهێنی و رازی یاد کەمتر نییە لەرازی پێشبینیکردن بەئایندەوە..

قەدەغەیە خێڵ تەماشای ئەستێرەکان بکات، چونکە ئەم جیاوکە تەنیا بۆ جادووگەرەکان پارێزراوە. هەر جادووگەرێکیش قوتابییەکی هەیە کە هەر لەمناڵییەوە وانەی نهێنییەکانی فێردەکات، کە لەدوای مردنی جادووگەر جێی جادووگەر دەگرێتەوە. جادووگەرەکان هەمیشە چوار کەسن، کە ژمارەیەکەو مۆرکێکی جادووییانەی هەیە، چونکە دوایین ژمارەیە کە بیری یاهو پێیگەیشتووە. هەروەها ئەوان بەشێوازی خۆیان باوەڕیان بەدۆزەخ و ئاسمان هەیەو بەرای یاهو هەردووکیان لەژێر زەویدان. لەدۆزەخی وشك و رووناکیدا، نەخۆش و پیرو قوربانییەکانی مرۆمەیمون و پڵنگەکان نیشتەجێن: لەئاسمانیشدا, کە پێیان وایە تاریك و شێدارە, شا و شاژن و جادووگەرەکان و هەموو ئەوانەی لەسەر زەوی بەختیارو دڵرەق و خوێنڕێژ بوون نیشتەجێدەبن. یاهو خواوەندێ دەپەرستن ناوی (زبل)ە کە زۆرتر لەسەر شێوەی پاشا وێنایدەکەن، بوونەوەرێکی شێواو، کوێر، ئیفلیج و تەواو دەسترۆیشتوو.. زۆربەی کات شێوەی مێروولە یان مارێك وەردەگرێت.

ئێستا لەپاش ئەو شتانەی باسمکردن، کەس سەرسامنابێ کە من بەدرێژایی ئەو ماوەیەی لەنێویاندا بووم نەمتوانی یەك دانە یاهوش بهێنمە

– لەتێکستە عەرەبیەکەدا نووسراوە ماری(حنش) کە جۆرە مارێکی ناژەهراوییە.

سەر رێگای راست. دەربڕینی (ئەی ئەو باوکەمان کە) نیگەرانیدەکردن, چونکە مانای باوکایەتییان نەدەزانی. ئەوان لەوە تێناگەن کە کارێك نۆ مانگ لەوەوپێش کردویانە پەیوەندی بەلەدایکبوونی مناڵەوە هەبێ. ئەوان بەهۆکارێکی ئاوا کۆن و ئەقڵنەگیر قایلنابن. هەرچەندە هەموو ژنەکان سێکس دەکەن، بەڵام هەموویان دایکنین.

زمانیان ئاڵۆزەو لەهیچ کامێ لەو زمانانە ناچێت کە دەیزانم. ناتوانین قسە لەسەر بەش و لاکانی ئاخاوتن بکەین، چونکە هیچ ئاخاوتنێ بوونی نییەو هەر وشەیەکی یەك بڕگەیی هاوتای بیرۆکەیەکی گشتییە کە لەبواری باس و هێمای دیاریکراودا دیاریدەکرێت. بۆ نموونە وشەی(nrz)، ئاماژە بۆ بیرۆکەی پەرشوبڵاوی, یان پەڵەدەکات، هەروەها واتای ئاسمانی بەئەستێرە رازاوەش دەبەخشێ, یان پڵنگ، یان هەڵفڕینی باڵندە یان ئاوڵە یاخود پەڵەو لەکە, یان پەرشوبڵاوبوونەوە, تەنانەت هەڵاتن و راکردنی دوای بەزینیش دەبەخشێت. بەڵام (Hr1) ئاماژەیە بۆ شتی پەستێوراوو چڕ, هەروەها بەمانای خێڵ یان قەدی درەختیش دێت، یان بەردێ، یان کۆمەڵە بەردێ, یان کرداری کەڵەکەکردنەکەی، یان کۆبوونەوەی چوار جادووگەرەکە، یان جووتبوون، یان دارستان دێت. خۆئەگەر وشەیەك بەشێوەیەکی جیاواز, یان بەشێوەزارێکی جودا گوترا ئەوا بەتەواوی واتاکەی پێچەوانەدەبێتەوە.

ئەو هێزی دابڕینەی زمانێکی وا دەیسەپێنێ, واملێدەکات لەو باوەڕەدابم کە یاهو سەرباری دڕندەییەکەیان خێڵێکی سادە و سەرەتایی نین، بەڵام زۆر دواکەوتوون. وەکو پاڵپشتێکیش بۆ ئەم گریمانەیەم ئەو نەخش و نیگارانە باسدەکەم کە لەسەر لوتکەی گردۆڵکەکان دۆزیمنەوە, بەجۆرێ سیما و روخسارەکانیان سڕابوونەوە کە چیدی خێڵ ناتوانێت

– نزایەکی مەسیحییەو بەم وشەیە(ئەی ئەو باوکەمان کە...) دەست پێدەکات.

هێماکانی لێکبداتەوە، لەو پیتانە دەچوون کە باپیرانمان هەڵیاندەکەندن، وەکو ئەوەی ئەم خێڵە زمانی نووسینی بیرچووبێتەوەو بەتەنها زمانی قسەکردنی پاراستبێ.

تاکە شێوازی خۆشی و رابواردنی ئەو خەڵکە، شەڕە پشیلەو لە سێدارەدانە. گەر یەکێ بەئەتککردنی حورمەتی شاژن تۆمەتبارکرێت، پێویست بەقسەی شایەت و دانپیانان ناکات، بەڵکو پاشا فەرمانی لەسێدارەدانی بەسەردا دەدا. ئەو داماوە ئەشکەنجەیەکی زۆر دەچێژێ، هەوڵدەدەم لەبیر خۆمیان بەرمەوە، پاشان بەردبارانیدەکەن. شاژن مافی خۆیەتی یەکەم بەردو دوابەرد بهاوێت کە خۆی لەخۆیدا نەریتێکی بێسوودە. جەماوەریش ستایشی کارامەیی و جوانیی جەستەی دەکەن و هاواری بۆ دەکەن و گوڵ و خوڵ و پیسیی بەسەردا دەبارێنن. شاژنیش بەبێئەوەی وشەیەکی لەدەمدەرچێ پێدەکەنێ.

خێڵ نەریتێکی تریشی هەیە کە پەیوەندی بەشاعیرانەوە هەیە. بیرۆکەی دانەدەمیەك و کۆکردنەوەی شەش حەوت وشە کە زۆربەیان ناڕۆشنن بەمێشکی پیاوێکدا گوزەردەکات. کابرا بەپێوە لەنێوەڕاستی بازنەیەکدا, کە جادووگەرەکان و گەل پێکیانهێناوە, رادەوەستێت، گەل لەسەر زەوییەکە پاڵدەکەون، پیاوەکە بەدەنگی بەرز دەیانخوێنێتەوە. گەر هۆنراوەکە کاریگەریی لەسەریان نەبوو, ئەوا هیچ روونادات. بەڵام ئەگەر وشەکانی هەستی گوێگرەکانی بزواند, ئەوا هەمووان وەکو ئەوەی تووشی ترسی پیرۆز بووبێتن, بەبێدەنگی لێیدووردەکەونەوە. هەستدەکەن رۆح دەستی لێوەشاندووە, بۆیە هەموویان، تەنانەت دایکیشی لەدواندنی, یان تەماشاکردنی خۆی دەبوێرێ، چونکە ئەو کەسە چیدی مرۆڤ نییە، بەڵکو خواوەندە، هەموو کەسێ بۆی هەیە بیکوژێ. خۆگەر شاعیر توانی, ئەوا لەبیابانەکانی باکووردا بەدوای پەناگەیەکدا دەگەڕێت.

پێشتر باسمکرد چۆن گەیشتمە ناوچەی یاهو. بێگومان خوێنەر وا دەزانێ کە ئەوان چوار دەوریانداوم ومنیش بەتفەنگەکەم تەقەم بەئاسماندا کردووەو ئەوانیش وایان زانیوە تەقە جۆرێکە لەهەورە بروسکەی جادوویی. بۆ ئەوەی ئەم لێکدانەوەیە بەهێز بکەم، هەمیشە بەبێچەك دەگەڕام.

بەرەبەیانی رۆژێکی بەهاری، لەناکاو مرۆمەیموونەکان هێرشیان هێنایە سەرمان, بە راکردن لەقوللەکەم هاتمە خوارەوە، چەکەکەم بەدەستەوە بوو، دووانم لەو ئاژەڵانە کوشتن, بەڵام ئەوانی تر لەترساندا هەڵاتن. وەکو دەزانین گوللە نابینرێت. بۆ یەکەمجار لەژیانمدا گوێملێبوو هوتافم بۆ دەکێشن، پێموابوو هەر ئەو کاتەیە شاژن پێشوازی لێکردم، بیرکردنەوەی یاهو لاوازە، پاش نیوەڕۆی ئەو رۆژە کۆچمکردو رۆیشتم. سەرکەشییەکانم لەدارستاندا گرنگ نین. دواجار خۆم لەگوندێکی رەشپێستنشیندا بینیەوە، کشتیاری و جووتیاری و نوێژیان دەزانی، توانیم بەزمانی پوورتوگالی لەگەڵیان بدوێم. نێردراوێکی کاسۆلیکی لێبوو, ئەویش باوکە (فێرناندن) بوو، لەکووخەکەیدا میوانداریکردم و بایەخی پێدام تا حاڵم وای لێهات بتوانم درێژە بەگەشتە سەخت وناخۆشەکەم بدەم. سەرەتا کە باوکە فێرناندزم بینی وا بێشەرمکردن دەمیدەکردەوەو پارووی تێفڕێدەدا, شەرم گرتمی و دەستم بەچاومەوە گرت, پاشان زۆری نەخایاندو دوای چەند رۆژێ راهاتم. ئێستاش بەوپەڕی خۆشییەوە وتووێژە لاهووتییەکانمان لەبیرن. نەمتوانی بیگەڕێنمەوە بۆ باوەڕی راستەقینە بەیەسوع.

ئەم دێڕانە لەگلاسکۆ[*] دەنووسم, رووداوەکانی کاتی نیشتەجێبوونم لەنێو یاهودا باسکرد، بەڵام وردەکاریم لەسەر ئەو ترسە سەرەکییە نەکردووە کە تاکو ئێستاش بەتەواوی لێی رزگارنەبووم و هێشتاش هەر

[*] – گلاسکۆ: شارێکی سکۆتلەندییە.

www.pertwk.com

دێته خەونم، من ئێستاش وا هەستدەکەم کە ئەوانە چوار دەوریان تەنیوم. بەتەواوی ئەوە دەزانم کە یاهو میللەتێکی دڕندەن، ڕەنگە دڕندەترین میللەتی سەر زەویش بن، بەڵام زوڵمە هەندێ چاکیو باشیان لەبەرچاو نەگرین کە شەفاعەتیان بۆدەکات. یاهو دامودەزگاو پاشایان هەیە و زمانێك بەکاردەهێنن کە تێگەیشتنگەلێکی گشتگیر لەخۆدەگرێت، هەر وەکو عیبرانی و یۆنانیەکان لەو باوەڕەدان کە شیعر سەرچاوەیەکی خودایی هەیە، پێشبینی ئەوەشدەکەن کە پاش مردنی جەستە" ڕۆح لەژیان بەردەوام دەبێت. هەروەها باوەڕیان بەبوونی پاداشتو سزا هەیە, ئەوانیش نوێنەرایەتیی شارستانیەتییەك دەکەن کە ئێمە سەرباری هەموو گوناهەکانمان نوێنەرایەتیدەکەین. پەشیماننیم لەوەی لەگەڵیاندا بەشداری کوشتنی مرۆمەیمونەکانم کردووە. ئەرکی سەرشانمانە ڕزگاریانبکەین، هیواخوازم میریی شکۆدارمان لەبەرامبەر ئەو پێشنیارانەدا کە ئەم ڕاپۆرتە پێشکەشیاندەکات کەمتەرخەمو بێدەربەستنەبێت.

www.pertwk.com

ئینجیل بەپێی گێڕانەوەی مەرقۆس

ئەم رووداوانە لەکێڵگەی لاکۆلۆڕادۆ[7] , لەبەشی باشووری دەوروبەری شاری خونین[8] , لەدوایین رۆژەکانی مانگی مارسی 1928 دا روویانداوە. پاڵەوانی رووداوەکە, باڵتازار سپینۆزا[9] خوێندکاری کۆلیژی پزیشکی بوو, کە لەوەسفکردنیدا دەتوانرێت بگوترێت یەکێ بوو لەلاوە ئاساییەکانی بۆینس ئایرس, هیچ شتێکی سەرنجڕاکێشی نەبوو جگە لەمیهرەبانییەکی بێ سنورو توانایەك لەقسەو وتاربێژی دا" ئەم توانایەی لەقوتابخانەی ئینگلیزی رامۆس میخیا[10] , خەلاتێکی زۆری بۆ وەدەستهێنابوو. ئەهلی باس‌و خواس‌و مشتومڕ نەبوو, هەمیشەش مافی بەو کەسە دەدا کە قسەی بۆ دەکرد. لەو یارییانەی کە بەشداری تێدا دەکرد پشتی بەبەخت‌و شانس دەبەست, بەلاّم یاریکەرێکی خراپبوو چونکە هیچ چێژێکی لەبردنەوە وەرنەدەگرت. زیرەکیەکەی نەکەوتبووە سەر رێیەکی راست. لەسی‌و سێ ساڵیدا هێشتا بڕوانامەی وەرنەگرتبوو, لەبەرئەوەی لەوانەیەکدا کە زۆریش حەزی لێیبوو, نمرەی دەرچوونی نەهێنابوو. باوکی(وەکو هەموو پیاوانی سەردەمەکەی خۆی) کە باوەڕی بەئایین نەبوو, بە وانەو

[7]- La Colorado
[8]- Junin
[9]- Baltasar Spinoza
[10]-Ramos Mejia

نووسینەکانی هێربێرت سپنسەر[11] ئاشنایکردبوو, بەلاّم جارێکیان بەرلەوەی بەگەشتێك بچێت بۆ مۆنتیڤیدیۆ[12] , دایکی بەڵێنی لێوەرگرتبوو کە هەموو شەوێك نزا بخوێنێت‌و خاچ بکێشێت. سپینۆزا هەرگیزاو هەرگیز و بەدرێژایی چەندین ساڵ لەبەڵێنەکەی خۆی لاینەدا.

سپینۆزا ئەوەندەش بێگێچەڵنەبوو, رۆژێکیان, زۆرتر لەڕوی کەمتەرخەمییەوە نەك تووڕەیی, لەگەڵ کۆمەڵە خوێندکارێکی زانکۆدا کە هەوڵیاندەدا هانیبدەن تا بەشداریی خۆپیشاندانی زانکۆ بکات دوو سێ مشتەکۆڵەیان سرەواندبووە یەکتری. بەهۆی ئەم خولق‌وخووە بێوەیەی, بیروباوەڕگەلێك, یان باشتر وایە بڵێم کۆمەڵێك بۆچوونی هەبوو کە شایانی توێژینەوە بوون. ئەوەندە گرنگی بەئەرجەنتین نەدەدا, بەلاّم ترسی لەوە هەبوو کە خەڵکی شوێنەکانی تری جیهان بەسوورپێستمان بزانن, فەڕەنسای دەپەرست بەلاّم رقی لەفەڕەنسییەکان بوو" بایەخێکی ئەوتۆی بەئەمریکاییەکان نەدەدا, بەلاّم دانی بەو راستییەدا دەنا کە لەبۆینس ئایرسیش باڵەخانەی بەرزی وەکو باڵەخانەکانی ئەمریکا هەن" بڕوای وابوو کە لەئەسپسواریدا گاوانەکانی دەشت لەگاوانەکانی کوێستان باشترن. کاتێ دانییێلی[13] پوورزای بانگهێشتیکرد تا مانگەکانی هاوین لەلاکۆلۆڕادۆ بەسەر بەرێت, یەکسەر پەسەندیکرد, نەك لەبەرئەوەی زۆر حەزی لەژیانی کێڵگەو باخبوو, بەڵکو لەبەر حەزی دەرونیی خۆی بەڕازیبوون, هەروەها لەبەر ئەوەی وەلاّمدانەوە بەبەڵێ بۆ ئەو ئاسانتر بوو لەهێنانەوەی پاساوگەلێك بۆ رەتکردنەوەی بانگهێشتەکە.

[11]- Herbert Spencer (1903–1820) فەیلەسوفی ئینگلیزی‌و دامەزرێنەری قوتابخانەی فەلسەفەی گەشەسەندن.

[12]- Montevdeo
[13]- Daniel

باڵەخانـەی سـەرەکی کێڵگەکـە گـەورەو کـەمێکیش وێرانبـوو" شـوێنی نیـشتەجێی سـەرکار, کـە نـاوی گـوتری[14] بـوو, لـەنزیك باڵەخانـە سەرەکییەکەوە بوو. خێزانی گوتریێ لەسێ کەس پێکدەهات: باوك, کوڕێك تازە موی لێهاتبوو, کچێکیش کە وا دەرنەدەکەوت کچی ئەو باوکە بێت. هەر سێکیان باڵایانبەرز, لەشپتەو, ئێسکئەستور, قژێکی مەیلەوسووریان هەبوو, سیما و روخساریان نیشانەی خوێنی سوورپێستی تێدا بوو. زۆر کەم قسەیان دەکرد. ژنی سەرکار لەمێژ بوو مردبوو.

لـەوێ, دوور لەشـار, سـپینۆزا کۆمـەڵێك شـت فێردەبـوو کـە پێـشتر نەیدەزانین, تەنانەت بیریشی لێنەکردبوونەوە– بۆ نموونە ئەوەی کە نابێت ئەسپ لەشوێنی نیشتەجێی خەڵکدا چوارناڵەی پێبکرێت, یان ئەوەی کە نابێت هیچ کاتێ بەبێ مەبەستێکی دیاریکراو ئەسپسواری بکرێت. لەپاش ماوەیەکی زۆر توانی جۆری مەلەکان بەدەنگەکانیانا بناسێتەوە.

پاش چەند رۆژێك, دانییڵ ناچار بوو, بۆ کڕینی مێگەل و مەڕو ماڵات بەرەو بۆینس ئایرس بەڕێبکەوێ. ئەم کارە بەلای کەمەوە یەك هەفتەی پێدەچوو. سـپینۆزا تاڕادەیـەك لەبیـستنی باسـکردنی سـەرکەوتنە یـەك لەدوای یەکەکانی کوڕە پوورەکەی لەئەشقبازی لەگەڵ ژنان و بایەخدانی ماندوونەناسـانەی بـە وردەکاریـەکانی مـۆدێلی جلوبـەرگی پیاوانـە تاقەتیـچووبوو, وای بـەباش زانـی کـە بـەخۆی و کتێبـی وانەکانییـەوە لەکێڵگەکەدا بمێنێتەوە. بەلام گەرما تاقەتپڕوکێنبوو, تەنانەت لەشەویشدا ئەم گەرمایە کەمینەدەکرد.

ڕۆژێکیان دەمەو بەیان, هەورەتریشقەیەك لەخەوڕاپەڕاند. با, لەدەرەوە کاژەئوسـترالییەکانی بەتونـدی دەلەراندنـەوە. سـپینۆزا بەبیـستنی دەنگی

[14] Gutre

یەکەمین نمەی گەورە گەورەی باران, سوپاسی خوای کرد. زووبەزوو هـەوا ساردیکرد. هەرهەمان رۆژ نیوەڕۆکەی لافاوی رووباری سالادۆ[15] هەڵسا.

ڕۆژی دواتـر, کـاتێ باڵتـازار سپینۆزا لەهـەیوانی خانووەکـەوە سـەیری کێڵگـە بەئاوداپۆشـراوەکانی کـرد, لـەدڵی خۆیـدا بیریکـردەوە کـە بەیەکچواندنی دەشت بەدەریا زۆریش بێ بناغە نییە –لانی کەم بەیانی ئەو رۆژە بێبناغە نەبوو– هەر چەندە دەبلیو ئەیچ هودسۆن[16] گوتوویەتی کە دەریـا بـەربلاوتر دێتـە پێشچاو لەبەرئـەوەی لەعەرشـی کەشـتییەوە دەریـا دەبینین, نەك بەسواری ئەسپەوە, یان لەئاستی چاواندا.

باران خۆشی نەکردەوە, خێزانی گوتریێ بەکۆمەکی سپینۆزای شاری, کە نەدەزانرا یارمەتییان دەدات یان بەردەستیاندەگرێت, توانییان بەشێکی زۆری مێگەلەکـە دەربـاز بکـەن, بـەلام ژمارەیـەکی زۆریـش هـەر نوقمبـوون. چـوار جـادە دەچـوونەوە سـەر لاکۆلـۆرادۆ" هـەموویان ئـاو داپۆشـیبوون. رۆژی سـێیەم, کـاتێ کـە قڵیـشێك مەترسـیی زۆری هـەبوو بـۆ سـەربانی ماڵەکـەی سـەرکار, سـپینۆزا لەپـشتەوەی باڵەخانـە سـەرەکییەکە, نزیکـی ئەنبارەکـە, ژوورێکی‌ـدا بـەخێزانی گـوتریێ. ئـەم کـارە ئـەوانی لـەم نـزیکتر کردەوە, لەهۆڵێکی گەورەی نانخواردندا پێکەوە نانیاندەخوارد. هـەر زوو دەرکـەوت کـە پەیوەنـدی و قـسەکردن لەگـەڵ ئەوانـەدا کـارێکی دژوارە. خێزانی گوتریێ کە لەبارەی کاروباری دێهاتەوە ئەم هەموو شارەزاییەیان هـەبوو. لەروونکردنـەوەی ئەم کاروبارانـەدا خۆیـان دەدزیـەوە. شـەوێکیان سپینۆزا لێیپرسین کە ئایا خەڵکی هێشتا شالاوی سوورپێستەکانیان لـەو سالانەدا لەبیرە کە فەرماندەیی هێزەکانی سەر سنور لـەخونین جێگیر بوو.

[15] Salado

[16] W.H.Hudson (1841–1922) نووسـەری ئینگلیـزی. لـەدایك و بـاوکێکی ئـەمریکی, لـەنزیکی بۆینس ئـایرس لـەدایکبووە. بەرهەمـەکانی زۆرتـر تایبـەتن بەباسکردنی جوانیەکانی سروشت.

ئەوان گوتیان بەڵێ، بەڵام ئەگەر پرسیارێك لەمەڕ پەڕاندنی سەری چارلزی یەکەمیش بکرایە، هەر هەمان وەڵامیاندەدایەوە. سپینۆزا قسەکەی باوکی بیرکەوتەوە کە دەیگوت ئەو بیرەوەرییانەی کە لەبارەی رۆژگاری پێشووەوە لەلادێ‌و گوندەکاندا دەگێڕدرێتەوە، لەراستیدا هەر یەکەیان مەسەلەیەکە لەفەرامۆشکاری یان نەبوونی ئاگاداریی ورد لەبارەی مێژووەکانەوە. گاوانەکان زۆربەیان بەرواری لەدایکبوونی خۆیان، یان تەنانەت ناوی ئەو کەسەش کە خستوونیەتیەوە نازانن.

وا دەردەکەوت لەهەموو ماڵەکەدا، جگە لەخولێکی (گۆڤاری کشتوکاڵی)، کتێبێك لەمەڕ ڤێتەرنەری، نوسخەیەکی بەنرخی داستانێکی ئۆرۆگوایی بەناوی (تاباریێ)[17] ، یەك دانە لە"مێژووی مێگەلە شاخکورتەکان لەئەرجەنتین" ژمارەیەك داستانی ئارەزوو وروژێن‌و پۆلیسی‌و، رۆمانێکی تازە بەناوی "دۆن سێگوندۆ سۆمبرا[18]" بابەتی خوێندنەوەی تر نەبوو. سپینۆزا، کە هەوڵیدەدا بەجۆرێك لەجۆرەکان مەودای بەتاڵ‌و لەچارنەهاتووی پاش نانخواردن پڕبکاتەوە، یەك دوو بەشێکی رۆمانەکەی بۆ خێزانی گوتریێ خوێندەوە“ هیچیان نووسین‌و خوێندنەوەیان نەدەزانی. جا بۆ بەدبەختی لەبەرئەوەی سەرکار خۆی گاوان بوو، کارەکانی گاوانێکی تر، واتە پاڵەوانی کتێبەکە، نەیتوانی سەرنجی بەلای خۆیدا رابکێشێت، سەرکار دەیگوت کە کارەکەی ئەو ئەوەندە قورس نەبووە، گاوانەکان لەسەفەردا هەمیشە ئەسپێکی زیادەیان پێیە کە هەرچی پێویستییان هەیە هەڵیدەگرێت، ئەو ئەگەر گاوان نەبوایە

[17]- Tabare

[18]. Don Segundo Sombra رۆمانێکی "ڕیکاردۆ گویراڵدیس"ی نووسەری ئەرجەنتینیەو یەکێکە لەبەرهەمە کلاسیکییەکانی ئەدەبیاتی ئەرجەنتین. دۆن سگۆندۆ (پاڵەوانی کتێبەکە) نموونەی گاوانێکی ئەرجەنتینیە.

ئەوا هەرگیز شوێنگەلێکی دووری وەکو لاگونادگومس[19] ، شاری براگادۆ[20] ، لەوەڕگەی خێزانی نونێس[21] لەچاکابوکۆ[22] ی نەدەبینی. گیتارێك لەچێشتخانەکەدا بوو“ کرێکارانی کێڵگە، بەر لەکاتی ئەو رووداوانەی کە من باسیاندەکەم، خوویان وابوو لەدەوری یەك کۆببنەوەودانیشن. یەکێکیان ئامێرەکەی کۆکدەکرد، بەبێئەوەی تەنانەت بیشیژەنێت، ناوی ئەم کۆڕوکۆبوونەوەیاننابوو جەژنی گیتار.

سپینۆزا، کە ریشێکی هێشتبووەوە، لەبەردەم ئاوێنەکەدا دەستیکرد بەوردبوونەوە لەبەژن‌وباڵای خۆی، لەم بیرەی کە چۆن چۆنی، کاتێ بۆ بۆینس ئایرس دەگەڕێتەوە، بەگێڕانەوەی چیرۆکی هەڵسانی ئاوی سالادۆ حەوسەڵەیەك بۆ هاوڕێکانی ناهێڵێتەوە، زەردەیەکی هاتێ. سەیر ئەوە بوو دڵی بۆ شوێنگەلێك تەنگ بوو بوو کەهیچکاتێ بەرلەوە هاتوچۆی نەکردبوون و پاشانیش هەر نەیکرد: گۆشەیەکی شەقامی کابرێرا[23] کە سندووقێکی پۆستی لێبوو“ پەیکەری شێرێکی لەچیمەنتۆ دروستکراو، کە لەسەر دەرگای باڵەخانەیەکی شەقامی خونوی[24] ، چەند شەقامێك لەولای گۆڕەپانی ئۆنسە[25]“ مەیخانەیەکی کۆنی زەویکاشیکراو، کە بەتەواوی لەناوەکەی دڵنیانەبوو. ئەوەندە نیگەرانی باوك‌و براکانی نەبوو، بێگومان ئەوان تا ئەو کاتە لەدانییێڵیان بیستبوو کە لافاو-هەر بەڕاستیش- دایبڕیوە.

سپینۆزا، کە هێشتا بەهۆی لافاوەکانەوە نەیدەتوانی لەماڵ بچێتەدەرێ، لەناو ماڵەکەدا دەستیکردە گەڕان‌و نوسخەیەکی ئینگلیزی

[19]- Laguna de gomez
[20]- Bragado
[21]- Nunez
[22]- Chacabuco
[23]- Cabrera
[24]-Juiny
[25]- Once

ئنجیلی کەوتە بەردەست. لەنێوان لاپەرە سپییەکانی کۆتایی کتێبەکەدا ناوی راستەقینەی ئەندامانی خێزانی گوتریّ نووسرابوو, دەستنووسێکیان لەبارەی نەژادی خۆیان بەجێهێشتبوو. ئەوان خەڵکی ئینڤێرنیس بوون" لەسەرەتاکانی سەدەی نۆزدەیەمدا وەکو کرێکاری سادە, گەیشتبوونە کیشوەرە تازەکە و لەگەڵ سوورپێستەکاندا ژنوژنخوازییان ئەنجامدابوو. شەجەرەنامەکە لەدوو سێساڵێکی پاش هەزارو هەشت سەدو هەفتادا دەبڕا, واتە ئەو کاتەی ئەوان ئیدی نووسینیان بیرچووبووەوە. لەدوای چەند وەچەیەك بەتەواوی زمانی ئینگلیزییان لەبیرچووبووەوە", کاتێ سپینۆزا ئەوانی ناسی تەنانەت زمانە ئیسپانییەکەشیان ئەوەندە پاراوو رەوان نەبوو. هەموو جۆرە بیروباوەڕێکی ئاینییان لەدەستدابوو, بەلاّم لەخوێنیاندا, نیشانەگەلێکی نادیار لەدەمارگیریی وشکی کالڤینیزمەکان و ئەفسانەی سوورپێستە دەشتنشینەکان مابوونەوە. دوای ماوەیەك, سپینۆزا لەمەر ئەم دۆزینەوەیەی خۆی قسەی لەگەڵ کردن, بەلاّم ئەوان ئەوەندە بایەخیان پێنەدا.

هەروا کە لاپەرەی کتێبەکەی هەڵدەدایەوە, پەنجەکانی لاپەرەی یەکەمی ئینجیلی مەرقۆسیان کردەوە. سپینۆزا بڕیاریدا, وەکو راهێنانێك لەوەرگێڕاندا, رەنگیشە بۆ ئەوەی بۆی دەربکەوێت کە ئایا خێزانی گوتریّ هیچی لێتێدەگەن, یان نا, لەپاش شێوکردن دەقەکەیان بۆ بخوێنێتەوە. لەوەی کە ئەوان چاك گوێیاندەگرت و بەقولاّیی باسەکەدا رۆچووبوونە خواری" زۆر سەریسوڕما, رەنگە پیتە ئاڵتوونییەکانی سەر بەرگی کتێبەکە کە هەیبەت و درەوشاوەیی بەکتێبەکە بەخشیبوو, ئەم سەرسامییەی ئەوانی دروستکردبێت. سپینۆزا پێیوابوو کە هێشتا بیرو بۆچوون و

- Guthrie شارێکە لەباکوری سکۆتلەندە.

27- **Inverness**

باوەڕی کۆن لەخوێنیاندا ماوەتەوە. بۆشی دەرکەوت کەبەدرێژایی مێژووی تۆمارکراو, وەچە یەك لەدوای یەکە مرۆییەکان, هەمیشە دوو چیرۆکیان گێڕاوەتەوە– یەکێکیان چیرۆکی ئەو کەشتیە گومبووەی کە لەزەریای سپیی ناوەڕاستدا بەدوای بەهەشتی بەڵێنپێدراودا دەگەڕا, ئەوی تریشیان چیرۆکی ئەو خوداوەندەی کە لەجەلجەتا لەخاچدرا. سپینۆزا بەیادی وانەکانی گوتاربێژیی قوتابخانەی رامۆس مەخیا, لەکاتی گێڕانەوەی چیرۆکەکاندا هەڵدەستایە سەرپێ.

ئەندامانی خێزانی گوتریّ ئێستا ئیدی گۆشتی برژاوو ساردینەکانیان بەپەلە قوتدەدا تا لەخوێندنەوەی ئینجیلەکە دوانەکەون. بەرخۆلەیەکی بچکۆلانەی دەستەمۆی کچە کە بەپارچە شریتێکی شین رازاندبوویەوە, لەنێو تەلە دڕکاوییەکاندا گیریخواردو برینداربوو. ئەو سیانە بۆ وەستاندنەوەی خوێنەکە, دەیانویست تالێ جاڵجاڵۆکە بخەنە سەر برینەکە, بەلاّم سپینۆزا بەچەند دەنکە کەپسولێك بەرخۆلەکەی چارەسەر کرد. رێزدانانی ئەوان لەدەرمانکردنەکەی ئەو بووە مایەی سەرسوڕمانی. (ئەو لەسەرەتادا متمانەی بەخێزانی گوتریّ نەبوو, بۆیە ئەو دوو سەدو چل پزوەی کە لەگەڵ خۆیدا هێنابووی, لەتوێی یەکێ لەکتێبەکاندا شاردبوویەوە.) سپینۆزا, ئێستائیتر خاوەنی مۆلکێکی نادیار بوو, بەنوێنەرایەتی ئەو مولکە چەندین فەرمانی شەرمنانەی دەدا, کە یەکسەر جێبەجێدەکران. ئەوان وەك بلێی بەبێئەو هەست بەونبوونبکەن, حەزیاندەکرد ژوور بەژوور و بەدرێژایی ئەو هەیوانانەی کە چواردەوری ماڵەکەیان دابوو بەدوایەوە بن. کاتێ کتێبەکەی بۆ دەخوێندنەوە, هەستیکرد بەدزییەوە ئەو وردە خواردنانە دەدزن کە ئەو لەسەر مێزەکە فڕێی دابوون. شەوێکیان غافڵگیریکردن و گوێی لێبوو لەچەند وشەیەکی زۆر کورتدا, بەرێزەوە باسیدەکەن.

کاتێ ئینجیلی مەرقۆسی تەواوکرد, ویستی یەکێ لەو سێ ئینجیلەی تریان بۆ بخوێنێتەوە کە مابوونەوە, بەڵام باوکە داوایلێکرد هەر ئەوەیان بۆ دووبارەبکاتەوە کە خوێندبوویەوە, تا باشتر بتوانن تێیبگەن. سپینۆزا هەستیکرد ئەوانە وەکو منداڵ وان دووبارەکردنەوەیان لەلا خۆشترە تا تازەیی و هەمەچەشنی. ئەو شەوە – ئەمە هیچ مایەی سەرسوڕمان نییە – خەونی تۆفانی نوحی بینی" دەنگی پیاکێشانی چەکوشێك کە بەر کەشتییەکە دەکەوت بەخەبەریهێنا" و بیریکردەوە کە رەنگە دەنگی هەورەتریشقە بووبێت. لەراستیدا ئەو بارانەی کە خۆشیکردبووەوە دوبارە دەستیپێکردبووەوە. سەرمایەکبوو دەتگوت گوێزانە. ئەندامانی خێزانی گوتریێ پێیانگوتبوو کە لافاو زیانی بەسەربانی ئەمبارەکە گەیاندووەو پاشئەوەی دارەڕای سەربانەکەیان چاککردەوە نیشانیدەدەن. خێزانی گوتریێ لەگەڵ ئەودا کە چیدی لەناویاندا نامۆ نەبوو, بەحەزو خۆشییەکی وەهاوە رەفتاریاندەکرد, کە گەیشتبووە رادەی مەراییکردن. هیچ یەکێ لەوان حەزی لەقاوە نەبوو, بەڵام لەبەر خاتری ئەو هەمیشە کوپێکی بچکۆلەی لێبوو کە بەردەوام شەکریان تێدەکرد.

باوبۆرانی دووەم, شەوی سێشەممە دەستیپێکردبوو. شەوی پێنجشەممە, سپینۆزا بەهۆی لێدانێکی لەسەرخۆوە کە لەدەرگای ژوورەکەی درا کە–بۆ دڵنیایی زیاتر– هەمیشە قفڵیدەدا, خەبەریبووەوە. لەنوێنەکەی هاتەدەرەوەو دەرگاکەی کردەوە: کچەکەی سەرکار بوو, لەتاریکیدا زۆر بەگران دەیتوانی ببینێت, بەڵام بەدەنگی پێیدا زانی کە پێی پەتییە. چەند ساتێ دوای ئەوە, لەناو جێگەدا, تێگەیشت کە دەبێت کچەکە ئەو هەموو رێگەیەی لەوبەری بالاخانەکەوە بەرووتی بڕیبێت. کچە باوەشی پیادا نەکردو هیچی نەگوت, هەر هێندە نەبێت بەهەڵلەرزینەوە لەتەنیشتیەوە راکشا. ئەمە یەکەم جاربوو لەگەڵ پیاوێکدابێ. کچە لەکاتی رۆیشتنیشدا ماچینەکرد" سپینۆزا تێگەیشت کە تەنانەت ناویشی

نازانێت. لەبەر هۆیەك کە نەیدەویست بۆ خۆیشی روون بکاتەوە, بڕیاریدا کە لەکاتی گەڕانەوە بۆ بۆینس ئایرس ئەم رووداوە بۆ هیچ کەسێك نەگێڕێتەوە.

ڕۆژی دواتر وەکو رۆژی پێشوو دەستیپێکرد, جگە لەوەی باوکەکە لەگەڵ سپینۆزا قسەیکردو لێیپرسی کە ئایا مەسیح خۆی هێشتبووی بیکوژن تا هەموو خەڵکی تری جیهان رزگاریانبێت, یان نا. سپینۆزا کە خۆی باوەڕی بەئایین نەبوو, وەڵێ لەئاست ئەوەی کە بۆ ئەوانی خوێندبووەوە خۆی بە بەرپرسیار دەزانی, بۆیە وەڵامیدایەوە: "بەڵێ, بۆ رزگار کردنی هەمووان لەدۆزەخ."

ئالەو کاتەدا گوتریێ پرسی: "دۆزەخ چییە؟"

"شوێنێکە لەژێرزەویدا, شوێنێکە کە تیایدا گیانەکان دەسووتێنن و دەسووتێنن."

"ئایا ئەو سەربازە رۆمییانەش کە بزمارەکانیان بەچوار پەلی مەسیحدا داکوتی ئەوانیش رزگاریانبوو؟"

سپینۆزا کە زانیارییەکانی لەمەڕ کاروباری ئایینی ئەوەندە نەبوو گوتی: "بەڵێ."

هەموو ئەو ماوەیە, لەوە دەترسا نەکا سەرکار پرسیار لەبارەی ئەوەوە بکات کە شەوی رابوردوو بەسەر کچەکەیدا هاتبوو. دوای نانی نیوەڕۆ, داوایان لێکرد کە دووبارە بەشی دواییی ئینجیلەکە بخوێنێتەوە.

سپینۆزا, ئەو رۆژە پاشنیوەڕۆکەی, ماوەیەکی زۆر نووست. نووستنێکی سووك, کە لێدانی بەردەوامی چەکوش و دڵەڕاوکێیەکی نادیار لێی تێکدەدا. نزیکی خۆرنشینانێك, هەستا و چووە هەیوانی دەرەوە. وەك بڵێی بەدەنگی بەرز بیر بکاتەوە, گوتی: "ئاوەکان نیشتوونەتەوە. ئیدی ئەوەندە ناخایەنێت."

گوتریێ, وەکو زایەڵە, دووبارەیکردەوە: "ئیدی ئەوەندە ناخایەنێت."

هەرسێكیان بەدوای ئەودا دەهاتن. لەحاڵێكدا كە لەسەر بەردڕێژەكە كڕنوشیان بردبوو, داوای تەبەڕوكیان لێكرد. پاشان سووكایەتییان پێكردو تفیان لێكرد, بەرەو بەشی دواوەی باڵەخانەكە راویاننا. كچەكە دەگریا. سپینۆزا زانی لەودیوی دەرگاكە چی چاوەڕوانیەتی. كە دەرگاكەیان كردەوە, گۆشەیەكی ئاسمانی ساماڵی بینی. مەلێك دەیخوێند. لای وا بوو مەلی بێدارییە. ئەمبارەكە بێسەربانبوو: ئەوان داری سەربانەكەیان داگرتبووە خوارێ تا خاچیان لێدروستبكەن.

نەمرەكان

چیدی چاوی ئێمە بینینی ئێمەی كوێر نەكرد
"ڕوپێرت برووك[28] "

كێ لەو ڕۆژانەداو لەو هاوینە پاكژەی ساڵی 1923 دا, دەیتوانی پێشبینی ئەوە بكات كە نۆڤلێتی "هەڵبژێردراو"ی كامیلۆ.ن. هوەرگۆ[29] , كە لەلایەن نووسەرەوەو بەخەتی خۆی لەسەر بەرگەكەی پێشكەشكرا بوو (من ئەوەندە باوەڕم بەئوسولێ هەبوو كە بەرلەوەی بكەوێتە بازاڕەوە ڕانانێ بۆ كتێبەكە بكەم), نووسەر لەژێر پەردەی پاڵەوانی چیرۆكەكەدا هەقیقەتێكی پێغەمبەرانەی شاردۆتەوە. وێنەی هوەرگۆ لەچوارچێوەیەكی شێوە هێلكەیی ڕازاوەی بەرگەكەدایە. هەر كاتێ سەیریدەكەم, وادێتە بەرچاوم كە وێنەكە دەیەوێت بكۆكێت, هوەرگۆ یەكێك بوو لەقوربانییانی نەخۆشییەكانی سنگ كە هێنری مژدەدەری هەر بەلاوی كوشت. بەكورتییەكەی, سیل نەیهێشت ئەو نامەیەی بگاتە دەست, كە من لەجۆش و خرۆشەكانی سەخاوەتمدا بۆ ئەوم نووسیبوو.

[28]- Rupert Brooke
[29]-Camilo. N. Huergo

ڕستەیەك كە لەسەری سەرەوەی ئەم وتارە پڕ لەئەندێشەیەدا, دانراوە لەڕۆمانی ناوبراوەوە وەرمگرتووە, داوام لەدوكتۆر مۆنتینگرۆ[30] ی ئەندامی كۆڕی زانیاری كرد بۆم وەرگێڕێتە سەر زمانی ئیسپانی, بەخوێنەر گەیاندبێت, ئێستا شێوەیەكی چڕكراوەی چیرۆكەكەی هوەرگۆ دەخەمەبەردەست.

گێڕەرەوەی چیرۆكەكە بەمەبەستی بینینی دۆن گویل لێرمۆ بلاك[31] ی خاوەن مەڕومالآتی ئینگلیزی, كە جگە لەپەروەردەو بەخێوكردنی مەڕومالآت, هێزو توانای خۆی بۆ كۆكردنەوەی نوسخە بەناوبانگ و پەراگەندەكانی ئەفلاتون تەرخانكردبوو, كە دوایین تاقیكردنەوەو سەیرترین تاقیكردنەوە بوو لەبواری نەشتەرگەریدا, گەشتێك بەباشوری "چوبوت[32]"دا دەكات. دۆن گویل لێرمۆ لەسەر بنەمای لێكۆڵینەوەكانی ئەنجامگیری ئەوە دەكات كە پێنج هەستەكە تێكدەری پەیبردنن بەهەقیقەت, یان هەقیقەت هەتكدەكەن, ئەگەر بمانتوانیایە خۆمان لەمە ڕزگار بكەین ئەوا جیهانمان بەو شێوەیە دەدی كە هەیە – بێكات و بێكۆتایی. ئەو پێیوایە كە وێنەی نەمری شتەكان لەقووڵایی ڕۆحدان و دەزگا هەستییەكان كە خوڵقێنەر پێی بەخشیوین مایەی زەحمەتێكی تەواون. ئەو هەستانە لەگەڵ ئەو چاویلكە ڕەشانەدا جیاوازییەكیان نییە كە لەحەنای ئەو شتانەی لەدەرەوەی ئێمەدان كوێرماندەكەن و لەهەمان كاتدا ناهێڵن سەرنجبدەینە ئەو شكۆیەی لەناوەوەماندایە.

بلیك لەیەكێ لەكچە دێهاتییەكان كوڕێكی بوو بوو, تا ئەمەخوایە ڕۆژێك ئەم كوڕە ئاشنای ڕاستییەكان ببێت. یەكەمین خولیاكانی ئەم باوكە, بێهەستكردنی كوڕە بوو بەرانبەر بەژیان و ئازادكردنی بوو لەكۆتوپێوەندی

[30]-Dr. Montenigro
[31]- Don Guillermo Blake
[32]- Chubut

www.pertwk.com

هەستەکانی بۆنکردن و چەشتن. بەهەمان شێواز سوودی لەهەموو تواناکان وەردەگرت تا کەسی هەڵبژێردراو لەجەستەی خۆی بێئاگابێت. بۆ سەرجەمی کاروبارەکانیش دەزگاگەلێکی دروستکردبوو کەکاری هەناسەدان، سووڕی خوێن، خواردن، هەرسکردن و دەردانیان ئەنجامدەدا. جێیداخبوو کە ئەم کوڕە تەواو ئازادبووە لەرووبەڕووبوونەوەو پەیوەندیکردن لەگەڵ گرۆی ئادەمیزاددا بێبەشبوو. گێڕەرەوە، بەهۆی کارو ژیانەوە لەوێ دەڕوات. لەپاش دە ساڵێ دەگەڕێتەوە. دۆن گویل لێرمۆ مردووە، کوڕەکەشی هەر بەو شێوەیەی کە دۆن خۆی ویستویەتی، بەدڵ و هەناسەیەکی سروشتییەوە لەژوورێکی چکۆلەی لەدار دروستکراوی تۆزلێنیشتوودا کە پڕ پڕە لەکەلوپەلی جۆراو جۆر ژیان بەسەر دەبات. گێڕەرەوە، کە دەیەوێت بڕوات و ئاوڕ لەدوای خۆیشی نەداتەوە ئاغزەجگەرەکەی فڕێدەداتە سەرزەوی و ژووڕۆچکەکەی نوقمی ئاگردەکات و ئێستاشی لەسەر بێت بەتەواوی تێناگات کە ئەمە بەرێکەوتبوو یان بەئەنقەست ئەم کارەی کردووە. بەم شێوەیە چیرۆکەکەی هوەرگۆ کۆتایی پێدێت، چیرۆکێك کە بۆ سەردەمی خۆی سەیرو سەرسووڕهێنبوو بەڵام ئێستا مووشەکەکان و ئاسمانەوانان و هەڵسووڕاوانی زانستیی ئێمە لەوە واوەتر هەنگاویانناوە.

***

لەپاش کورتکردنەوەیەکی خێراو بێبیرلێکردنەوەی ئەم چیرۆکە لەنووسەرێکی مردوو و لەبیرکراوەوە –کە هیچ شتێکی نییە سوودی لێوەربگرم– دەگەڕێمەوە بۆ بنەڕەتی بابەتەکە. یادەوەریی، بەیانیی رۆژێکی شەممەی ساڵی 1964م لەمێشکدا زیندوودەکاتەوە کە بەڵێنی دیدارێکم لەگەڵ دوکتۆر رائول ناربۆندۆ[33]ی پسپۆڕی پایەبڵندی ئەو نەخۆشییانەی کە بەهۆی پیرییەوە سەرهەڵدەدەن، هەبوو. راستییە

33- **Raul Narbondo**

ئازاراوییەکە ئەمەیە کە ئێمە لاوانی پڕ شۆڕو شەوقی کۆن درێژە بەژیان دەدەین، داهۆڵی زەبەلاح لاواز دەبێت، گوێی راست، یان چەپ لەکار دەکەوێت، چین و چروکگەلێکی رەش دروستدەبێت، ددانی ئاشە مەکینەکە دەکەون، کۆکە بنج دادەکوتێت، پێ بەسەر بەردڕێژێکدا هەڵدەخزێت، ستوونی بڕبڕەی پشت دەبێتە دوو لەتەوە، هەر زۆر سادە بیڵێین، گەورەی خێزانەکە پەکی دەکەوێت. لەم بارەیەوە گومانی تێدا نەبوو، کاتی ئەوە هاتبوو کە بەمەبەستی پشکنینی گشتی دوکتۆر ناربۆندۆ ببینم، بەتایبەتی بەلەبەرچاوگرتنی ئەم راستییە، کە ئەو پسپۆڕیی لەگۆڕینی ئەندامە خراپبووەکاندا هەبوو.

زۆر ناڕەحەتبووم، چونکە ئەو رۆژە پاش نیوەڕۆکەی تیپی لاوانی پالێرمۆ و وەرزشکارانی ئیسپانیا پێشبڕکێیەکی تۆڵەسەندنەوەئامێزیان هەبوو، رەنگە من نەمتوانیایە جێگەی خۆم لەریزی پێشەوە بگرم و هانی ئەو تیپە بدەم کە خۆشمدەوێ، خۆم گەیاندە کلینکەکەی دوکتۆر کە لەشەقامی کورێنتس[34]ی نزیکی پاستۆر بوو. شوێنی کلینکەکە قاتی پانزدەیەمی باڵەخانەی ئامادانتە[35]. بەئەسانسۆر سەرکەوتمە سەرێ (ئەسانسۆرەکە دەستکردی کۆمپانیای ئەلێکترا[36] بوو.) کاتێ رووبەڕووی تابلۆ برۆنزییەکەی دکتۆر ناربوندۆ بوومەوە، پەنجەمنا بەدوگمەی زەنگەکەدا، پاش ساتەوەختێك، کە تیایدا هەوڵمدەدا ئازایەتیی خۆم بپارێزم، بەنێو دەرگانیوەکراوەکەدا خۆم خزاندە ژوورەوەو چوومە ژووری چاوەڕوانییەوە. لەوێ لەگەڵ دوایین ژمارەکانی "هاودەمی ژنان"و "خومبو[37]" بەتەنها مامەوە، بەهەرجۆرێکبوو چەند سەعاتێکم تێپەڕاندن تا سەعاتەکە زەنگی دوازدەی لێداو لەکورسییە پانوپۆڕەکەم

34- **Corrientes**
35- **Amadant**
36- **Electra**
37- **Jumbo**

کێشامیەدەرەوە. لەحاڵێکدا کە وەك پۆلیسی تاوان حیسابم بۆ هەرجوڵەیەکم دەکرد, یەك دوو هەنگاوم بەرەو ژوورەکەی تەنیشتەوە هەڵهێنا, تەماشایەکی ناوەوەم کرد, دانی پیادەنێم کە ئامادە بووم بەبیستنی بچووکترین دەنگ هێرش ببەم. لەخوارەوە, لەشەقامەکەوە دەنگیهاتوچۆو هۆڕنی ئوتومبیلەکان هاتوهاواری رۆژنامەفرۆشێك, دەنگی گرتنی ئیستۆپێك کە گیانی رێبوارێکی دەکڕییەوە, دەهاتن" بەڵام, بێدەنگی باڵی بەسەر چواردەورمدا کێشابوو. بەتاقیگەیەکدا تێپەڕیم کە لەژووری گەنجینەی دەرمانسازان دەچوو, پڕ بوو لەئامێری دڵۆپاندن و ئامرازی جۆراو جۆر. بەمەبەستی گەیشتن بەژووری پیاوان, پاڵم بەدەرگایەکەوە نا کە لەکۆتایی تاقیگەکەدا بوو.

لە ناو ژوورەکەدا, شتێکم بینی سەیر دەهاتە پێشچاوم. ئەم ژووری گەنجینە بچکۆلەیە شێوەکەی خڕ بوو, بۆیەی سپی کرابوو, تاقێکی بچووکی هەبووو بەگڵۆپی شیری رووناك کرابووەوە, تەنانەت پەنجەرەیەکیشی تیادا نەبوو تا هەستی دڵتەنگی بڕەوێنێتەوە. ژوورەکە چوار کەس, یان چوار تاك قەنەفەی تێدابوو, رەنگیان وەکو رەنگی دیوارەکان, لەدار دروستکرابوون, شێوەشیان شەشپاڵوویی بوو. لەسەر هەر شەش پاڵوویەك شەش پاڵوویەکی بچووکی تر هەبوو کە کلاوڕۆژنەیەکی موشەبەکی هەبووو لەژێر ئەویشدا قڵشتێك وەکو قڵشتی سندووقی پۆست. گەر بەوردی لەکلاوڕۆژنە موشەبەکەکە وردببوویتایەتەوە, بەترسەوە هەستت دەکرد کە لەناوەوەیدا شتێك وەکو جووتێ چاو چاودێریتدەکات. لەدرزەکانەوە جاروبار دەنگی ئاهو هاوارێك بەکۆرس دەهاتە دەرەوە کە تەنها خوا خۆی دەیتوانی سەری لێدەربچێت. شێوازی هەڵچنینی ئەم شەشپاڵووانە بەچەشنێکبوو کە بەشێوەی چوارگۆشەی بەرامبەر یەك دانرابوون, شێوەی ئەمە هەستی جۆرە شوێنێکی لێپرسینەوەیان دەدا بەپیاو. نازانم چەند خولەکی خایاند تا

دکتۆر هاتە ژوورەوەو پێیگوتم: "داوای لێبوردن دەکەم, بوستۆس[38], کە لەچاوەڕوانیدا هێشتمیتەوە. چووبوومە دەرەوە تا پێشوەخت و بەر لە کەسانیتر بلیتی پێشبڕکێی نێوان لاوانی پالێرمۆو وەرزشکارانی ئیسپانیام دەستبکەوێت." ئاماژەی بۆ شەشپاڵووەکان کردو درێژەی پێدا: "با بەسانتیاگۆ سیلبەرمان[39], و بەسکرتێری خانەنشینکراوی دادگەی لودیۆنا[40] و ئەکوایلس مۆلیناری[41] و خاتوو بوگارد[42]ت بناسێنم.

لەناو شتەکانەوە خشپەیەکی سووك هاتەگوێ. بەپەلە دەستم بردە پێشەوەو بەبێئەوەی شانازی دەستگوشینی ئەوانم پێبڕێت, ئابڕوومەندانە دەستم کێشایەوە دواوە, زەردەخەنەیەکی سارد لەسەر لێوەکانم نەخشیانبەستبوو. بەهەر جۆرێکبوو خۆم گەیاندە راڕەوەکەو بەمنگەمنگەوە توانیم بڵێم: "مەی. مەیێکی بەقوەت."

ناربوندۆ بەپەرداخێکی پلەپلەکراوی پڕ لەئاوەوە لەتاقیگەکە هاتە دەرەوەو چەند کەپسولێکی کردەناوی, ئاوەکە قوڵتیدا و چەند بڵقێك لەسەر رووی دەرکەوتن. چ تێکەڵەیەکی دڵڕفێن– تامە ترسناکەکەی منی بەئاگاهێنایەوە. پاشان دەرگای ژوورە بچووکەکە قفڵدراو روونکردنەوەکەی ئەو دەستیپێکرد: "ئازیزم بوستۆس, خۆشحاڵم کە دەبینم نەمرەکانی من بەتەواوی کاریگەرییان لەسەر تۆ داناوە. کێ بە مێشکیا دەهات کە هۆمۆساپین, مەیموونی مرۆڤنمای داروین, بتوانێت, بەکامڵبوونێکی ئاوا بگات؟ دڵنیاتدەکەمەوە کە ماڵەکەی من لە هەموو ئەمریکای باشووردا, تەنیا شوێنێکە کە بەتەواوی بنەما زانستیەکانی دکتۆر ئەریك ستاپلیدۆن[43]ی تیا رەچاودەکرێ. بێگومان بیرتدێ کە مردنی

[38]- Bustos
[39]- Santiago Silberman
[40]- luduena
[41]- Aquailes Molinari
[42]- Miss Bugard
[43]- Dr. Eric Stapledon

www.pertwk.com

پڕداخوکەسەری دوکتۆری لەدەستچوو, کە لەزلاندنۆ روویدا, کۆڕە زانستییەکانی دوچاری چ سەرسامییەك کردن. سەرباری ئەمە, شانازی بەخۆمەوە دەکەم کە توانیومە کۆششە سەرەتاییەکانی ئەو بەچەند دەستکارییەکی ئەرجەنتینییەوە, تەواو بکەم. گریمانە, خۆی لەخۆیدا – وەکو سێوەکەی نیوتن – تاڕادەیەك سادەیە. مردنی جەستە, هەمیشە ئاکامی ناتەواویی یەکێ لەدەزگاکانە, جا دەتەوێت ناوی گورچیلەی لێبنێ, یان سی یاخود دڵ, هەرکامێکیان کە پێت خۆشە. بەگۆڕینی پارچەکانی دەزگاکە , کە هەر یەکەیان بۆ خۆی قابیلی فەوتانن, بەدانانی چەند ئەڵتەرناتیڤێکی کانزاییو لاستیکی لەبری ئەوان, ئیدی هیچ پاساوێکبوونی نییە کە مرۆڤ – بۆ نموونە خۆت بوستۆس دۆمێك[44] – نەتوانێت بەنەمری بمێنیتەوە. بەپێچەوانەی هەموو قسە جوانە فەلسەفییەکانەوە دەتوانرێت لەش پتەوبکرێتو جاروبار رابهێنرێ, بەم شێوەیە مێشك درێژە بەژیانی خۆی دەدات. ئامانجی کۆتایی بەدەستهاتووە –مێشك بەبێ ترس لەمردن درێژە بەکاری خۆی دەدات. هەریەك لەنەمرەکانی ئێمە دڵنیان, گرەنتییەکەی ئێمە ئەم دڵنیاییە پتەوتردەکات, کە دەبنە شایەتێکی هەمیشەیی" کە شەوو رۆژ بەسیستەمی کارەبایی شەحنوتازەدەبێتەوە, دوایین باروی ژیانە کە لەنێوان ئەو خانەو بۆڵبرینگانە هاوکاریی یەکتر بکەن. ئەویتری فۆڕمیکاو پۆڵاو پلاستیکە. هەناسەدان, خواردن, زاووزێ, جوڵانو پاڵنان پەیوەستن بەرابوردووەوە. نەمری ئێمە لەجێی خۆیدا دەمێنێتەوە. هەڵبەتە ئەوە راستە کە یەك دوو دەستکاری بچووك پێویستن. دەبێت دەربڕینی زارەکی و گفتوگۆ پێشبخرێن. سەبارەت بەخەرجییەکانیش, پێویستناکات خۆت سەخڵەتبکەیت. لەچەند رێیەکەوە کە لەرێڕەوە یاساییەکەدا مەیسەرە, داواکار داراییەکەی بۆ ئێمە دەگوێزێتەوە, کۆمپانیای ناربوندۆ –من,

[44] Bustos Domecq

کوڕەکەمو وەچەکانی ئەو – تا دنیا دنیایەو هەر بەو جۆرەی کە هەیت, زەمانەتی مانەوەتدەکات, پێویستە ئەوەش بڵێم کە ئەم زەمانەتە کاشە."

ئالێرەدا دۆستانە دەستێکی خستە سەر شانم. هەستمکرد خەریکە ویستەکەی ئەوم بەسەردا زاڵدەبێت. "ها–ها–ها! دەبینم ئاگرەکەتم گەش کردۆتەوە, بوستۆسی ئازیز, بیرم لێکردویتەتەوە. پێویستت بەنزیکەی دوو مانگ هەیە تا کارەکانت بەڕێبخەیتو وەرگرتنەوەی بەشەکانت بە ئێمە بسپێریت. سەبارەت بەخەرجی کارەکەیش, لەبەرئەوەی تۆ هاوڕێمیت, بۆت کەمدەکەمەوە, لەجیاتی هەقدەستی هەمیشەیی خۆمان کە دە هەزار دۆلارە, لەگەڵ تۆ نۆ هەزارو پێنج سەد حیسابدەکەم, بێگومان ئەم پارەیە دەبێت کاش بێت. ئیدی سەروەتو سامانەکەت پەیوەندیی بەخۆتەوە هەیە. خەرجی ماڵ, خزمەت و ئاگاداری دەکرێیت. نەشتەرگەریی پزیشکی بەتەواوی بێ ئازارە. مەسەلەکە تەنیا بڕینو جێگۆڕینە. هیچ نیگەرانی ناوێت. لەم ماوەیەدا, تەنیا هەوڵبدە ئارامو بێخەمبیت. ئومێدەوارم خۆت لەخواردنی قورسو جگەرەو خواردنەوە, مەگەر ئەوەی کەدەستکردی خۆتە –یەك دوو پێك ویسکی – خۆت بەدوور بگریتو لەهەموو شتێکیش گرنگتر خۆت لەبێئارامی بەدوور بگریت."

لێیم پرسی: "بۆچی دوو مانگ؟ مانگو چەند رۆژێك بەسە. هۆشم دێتەوە بەر, یەکێکی تر بۆ شەشپاڵووەکانی ئێوە زیادبووە. خۆ ئێوە ناوونیشانو ژمارەی تەلەفۆنی منتان لەلایە. پەیوەندی بەیەکەوە دەکەین. ئەوپەڕەکەی تا هەینیی ئایندە دەگەڕێمەوە."

لەبەر دەرگای چوونە دەرەوەدا, ئەو کارتی نەمیرۆڤسکی,نەمیرۆڤسکیو نەمیرۆڤسکی[45], دایە دەستم, کە راوێژکارانی ماف سەبارەت بەوەسێتنامەو وردەکاریەکانیتری خزمەتەکانیان دەیخەنە بەردەستی منەوە,. تا دەرگای چوونە ژوورەوەی میترۆکە بەویقاری تەواوەوە

[45] Nemirovski, Nemirovski & Nemirovski

www.pertwk.com

هەنگاومنا. جا ئەو كات بەراكردن بەپليكانەكاندا هاتمەخوارەوە. كاتم بەفيڕۆنەدا. هەمان شەو بەبێئەوەی هيچ جێپێيەك جێبهێڵم, شوێنی خۆم گواستەوە بۆ ئوتێلی نيو ئيمپەرشيال[46] , و دەفتەری ئوتێلەكەم بەناوی خەياڵی ئەكويلێس سيلبەرمان[47] ئيمزا كرد. لێرە لەم ژووری نوستنەدا كە لەكۆتايی ئەم هۆتێلە مامناوەنجييەدايە, لەحاڵێكدا كە ريشێكی دەستكردو چاويلكەيەكی شەمسيم كردۆتە چاوم, سەرقاڵی نووسينەوەی شيكاريی ئەوەم كە روويدا.

---

[46]- **New Impartial**
[47]- **Aquiles Silberman**

نهێنیی بوونی ئێدوارد فیتز جیرالْد

پیاوێك, بەناوی عومەری كوڕی ئیبراهیم, لەسەدەی یازدەی زایینییدا (بە بۆچوونی خۆی سەدەی پێنجی كۆچی) لەئێران لەدایك دەبێت, قورئان‌و حەدیس لەسەر دەستی (حەسەنی كوڕی صەباح)ی دامەزرێنەری داهاتووی گروپی بەنگكێشەكان یان ئیسماعیلیە, و نیزامولمولك, كە پاشتر دەبێتە وەزیری ئەڵپ ئەرسەلان‌و رزگاركەری قەفقاز, فێر دەبێت.

ئەم سێ هاوڕێیە بەگاڵتە, یان هەر بەڕاستی سوێند بۆ یەك دەخۆن كە ئەگەر رۆژێك لەرۆژان بەخت روویكردە یەكێكیان, ئەوا دووانەكەی تریانی لەبیرنەچێتەوە. نیزام لەساڵەكانی كاملبوونی تەمەنیدا دەگاتە پلەی وەزارەت. عومەر بۆ خۆی هیچی ناوێت تەنیا گۆشەیەك نەبێت تا لەسایەی شەوكەتی وەزیرداو لەپێناوی بەردەوامی حكومەتەكەی ئەودا نزا بكات‌و بیر بكاتەوەو لەبیركاریدا قووڵ ببێتەوە. (حەسەن پلەوپایەیەكی بەرزتری لەنیزام دەوێت‌و بەدەستیشی دەهێنێت, سەرئەنجامیش لایەنگرەكانیی, وەزیر دەدەنە بەرخەنجەرو دەیكوژن) ساڵانە موچەی عومەر لەبەیتولماڵی نەیشاپوور بەدەهەزار دینار دیاریدەكرێت‌و ئەمەش توانا دەداتە عومەر تا هەوڵ‌و كۆششی خۆی بۆ لێكۆڵینەوەكانی تەرخان بكات. عومەر بورجخوێندنەوە رەتدەكاتەوە بەڵام روودەكاتە ئەستێرەناسی, لەراستكردنەوەی تەقویمێكدا كە جێگەی سەرنجی سوڵتان دەبێ بەشداریدەكات‌و نامیلكەیەكی بەناوبانگیش لەزانستی جەبردا دەنوسێت

كە رێگاچارەیەكی ژمارەیی زۆر بۆ هاوكێشە پلە یەك‌و پلە دووەكان, هەروەها رێگاچارەی ئەندازەیی, لەرێگەی شیتەڵكردنی داتاشراوەكانەوە, بۆ هاوكێشە پلە سێیەكان, لەخۆ دەگرێت. نهێنی ژمارەكان‌و ئەستێرەكان بێزاری ناكەن" لەگۆشەی كتێبخانەكەیدا دەقەكانی ئەفلاتین دەخوێنێتەوە, ئەفلاتین كە لەزمانی ئیسلامیدا, بەئەفلاتۆنی میسری یان بەماموٚستای یۆنانی دەخوێنرێتەوە, هەروەها پەنجا وقسوور نامەی عیرفانی‌و رافزی چەشنی ئیخوان ئەلسەفا, كە دەڵێت جیهان دروستبووی یەكبوون‌و گەڕانەوە بۆ یەكبوون, دەخوێنێتەوە... ئەو, وەكو ئیمامی فارابی حیسابدەكرێت, كە لەو باوەڕەدا بوو شێوەكانی بوونەوەر بوونێكی جیایان لەشتەكان نییە, هەروەك ئیمامی ئەبو عەلی سینا كە جیهانی بەشتێكی هەمیشەیی دەزانی. یەكێ لەگێڕانەوەكان باس لەوەدەكات كە ئەو باوەڕی بەدوونادوونی گیان لەجەستەی مرۆڤەوە بۆ جەستەی ئاژەڵ هەیە, یان وا خۆی دەردەخات كە بڕوای بەمە هەیە, لەشوێنێكدا لەگەڵ ولاٚخێكدا قسەدەكات, وەكچۆن فیساگۆرس لەگەڵ سەگدا قسەیدەكرد. ئەو باوەڕی بەئایین نییە بەڵام زۆر باش دەتوانێت بەشێوازی بڕواداره زۆر جدییەكان وردترین ئایاتی قورئانی لێكبداتەوە, لەبەر ئەوەی هەموو پیاوێكی هۆشیار زانایەكی خوداییشە و دیسان لەو روەوە كە بۆ بوون بەزانای ئیلاهیات باوەڕ پێویست نییە. عومەری كوڕی ئیبراهیمی خەیام لەماوەی نێوان ئەستێرەناسی‌و جەبردا شیعرگەلێك دادەنێت كە نیوە بەیتی یەكەم‌و دووەم‌و چوارەمی هاوسەروا دەبن. درێژترین دەستنوسێ كە ماوەتەوە پێنج سەد دانە لەم چوارینانە دەداتە پاڵ ئەو, ئەم ژمارە كەمەش زیان لەناوبانگی ئەو دەدات, لەبەرئەوەی لەئێران (وەك چۆن لەئیسپانیای سەردەمی لۆپیۆ كالْدرۆن)دا دەبوایە شاعیر بەرهەمی زۆری هەبوایە. خەیام لەساڵی 517ی كۆچیدا سەرقاڵی خوێندنەوەی لێكۆڵینەوەیەك دەبێ بەناوی (وحدت و كثرت)" جۆرێك بێئۆقرەیی, یان فاڵێكی‌خراپ لەكار

رایدەگرێت. لەجێی خۆی هەڵدەستێت, لاپەڕەیەك كە جارێكی تر چاوی پێناكەوێتەوە دەستنیشاندەكات‌و رووداكاتە خوا, ئەو خوایەی كە رەنگە هەبێت, رەنیشگە نەبێت, ئەو خوایەی كە ئەو لەلاپەڕە سەختودژوارەكانی نامیلكەی جەبرەكەی خۆیدا داوای كۆمەكی لێكردووە. هەمان رۆژ, لەكاتی خۆرئاوابووندا, خۆری تەمەنی ئەویش ئاوادەبێت. هەر لەو رۆژانەداو لەدوورگەیەكی باكووری خۆرئاوادا كە بۆ نەخشەكێشەرانی ئیسلامی نەزانراوە, پادشای ساكسۆن كە پادشای نەرویجی شكاندووە, خۆیشی بەدەستی شازادەیەكی نۆرمانی تێكدەشكێت.

حەوت سەدە بەباق‌و بریقەكان, بەئاشووب‌و لێدان‌و برینەكان" تێپەڕ دەبێت, لەئینگلتەرەش, پیاوێك بەناوی ئێدوارد فێتز جێراڵد, دێتە دنیاوە, كە توانای مێشكی لەتوانای مێشكی عومەر كەمترە, بەڵام رەنگە شۆڕو شەوق‌و بەهەستبوونی لەو زیاتر بووبێ. فێتز جراڵد دەزانیٚ كە چارەنووسی راستەقینەی ئەو لەئەدەبیاتدایەو بەسەرسەختییەوە دوای ئەم چارەنووسە دەكەوێت. چەندین جار دۆن كیشۆتە دەخوێنێتەوە, كە بەبۆچوونی ئەو گەورەترین كتێبی جیهانە (حەزناكات سەبارەت بەشكسپیرو ڤێرژیلی باش ئاشنا بێبەزەییبێت), حەزی ئەو فەرهەنگێكیش دەگرێتەوە كە واتای وشەكانی تیادا دەدۆزێتەوە. لەم مەسەلەیەوە تێدەگات كە هەر كەسیٚ تۆزێك بەهرەی مۆسیقا لەبوونیدا هەبێت دەتوانێت بەدرێژایی ژیانی, ئەگەر ئەستێرەكان رازیبن, دە دوازدە جارێك شیعر بهۆنێتەوە, بەڵام نایەوێت ئەم بەهرە بچكۆلەیە بەشێوەیەكی نابەجیٚ بەكاربهێنرێت, لەگەڵ (تنێسن, كارلایل, دیكنز, ساكری) دا هاوڕێیەتی هەیە بەڵام سەرباری ئەدەب‌و بێفیزییەكەی بەهیچ جۆرێك خۆی لەوان بەكەمتر نازانێت. جێراڵد, وتووێژێكی جوان‌و سەرنجڕاكێشی بەناوی

یوفرانوەر وچەند گێڕانەوەیەكی مامناوەندیی لەمەڕ كارەكانی كاڵدرۆن و مەرگەساتە گەورە یۆنانییەكانی بلاّوكردۆتەوە. حەزی لەخوێندنەوەی ئیسپانی نامێنیٚ, رووداكاتە فارسی‌و دەستدەكات بەوەرگێڕانی (لۆژیكی باڵندە), كە داستانێكی عیرفانییە, مەلەكان بەدوای پاشاكەی خۆیاندا, سیمرغ, لەشەقەی باڵ دەدەن و حەوت دەریا دەبڕن" تا سەرئەنجام دەگەنە كۆشكەكەی‌و بۆیان دەردەكەوێت كە خۆیان سیمرغن, هەموویان سیمرغن‌و هەر یەكەشیان بۆ خۆی سیمرغە. لەدەوروبەری ساڵی 1854دا نوسخەیەكی دەستنووسی شیعرەكانی عومەر بەخواستن وەردەگرێت. لەكۆكردنەوەی شیعرەكاندا جگە لەرێكخستنی ئەلفبێیەك هیچ رێكخستنێك لەبەرچاو نەگیراوە" فێتز جێراڵد یەك دوانێك لەچوارینەكان وەردەگێڕێتە سەر زمانی لاتینی. ئیمكانی گۆڕینی ئەو شیعرانە بۆ شیعرێكی یەكلەدواییەكی رێكوپێك كە بەوێنەگەلی شاعیرانەی بەرەبەیان‌و گوڵ‌و بولبول دەستپێبكات, و بەچەند وێنەیەكی شەو و گۆڕ كۆتاییبێت لەبەرچاودەگرێت. فێتز جێراڵد, ئەو پیرەمێردە گۆشەگیرویەكلابینە, ژیانی خۆی بۆ ئەم ئامانجە نەشیاو و دوورە دەستە تەرخاندەكات. لەساڵی 1859دا, یەكەمین نوسخەی چوارینەكان بلاّودەكاتەوەو لەدوای ئەوەیشەوە نوسخەكانی تر بەگۆڕانكاری‌و پوختەكردنێكی زیاترەوە بلاّودەكاتەوە. موعجیزەیەك رودەدات: لەپەیوەندیی پیرۆزی ئەستێرەناسی ئێرانیدا كە خۆی خستۆتە مەترسییەوەو پێی ناوەتە سنوری شیعرەوە, لەگەڵ ئینگلیزێكی سەرگەرداندا كە لەدەقە ئیسپانیی‌و فارسییەكاندا قووڵ دەبێتەوە, بەبێئەوەی بەتەواوی لێیان تێبگات, شاعیرێكی نائاسایی دێتە

- لێكۆڵینەوەیەك لەمەڕ شێوازەكانی پەروەردەو فێركردن, نووسینی ئێدوارد فێتز جێراڵد.

- (1600–1681) شانۆنامەنووس‌و شاعیری گەورەی ئیسپانی.

www.pertwk.com

ئاراوە کە لەهیچ کامێ لەو دوانە ناچێت. سوینبێرن□□ دەنوسێت کە فێتز جێراڵد " لەنێو شاعیرە مەزنەکانی ئینگلیزدا پلەوپایەیەکی نەمری بەعومەری کوڕی خەیام بەخشیوە", "چستەرتون□□"یش کە زۆر بەئاگایە لەتێکەڵاویی ڕۆمانسیزمو کلاسیزم لەم بەرهەمە نائاساییەدا, دەڵێت ئەم بەرهەمە لەهەمان کاتدا "ئاوازێکی فریودەرو پەیامێکی هەمیشەیی" هەیە. هەندێ لەرەخنەگران ئەم وەرگێڕانەی فیتز جراڵد بەشیعری ئینگلیزی بەڵام بەتاموبۆی ئێرانییەوەی لەقەڵەم دەدەن" ڕاستە فێتز جێراڵد لەوەرگێڕانەکەدا دەستی بۆ داهێنانگەلێك بردوە, هەندێ وشەی گۆڕیونو لەخۆیەوە شتی بۆ زیادکردووە, بەڵام لەبەرچاوی خوێنەران, چوارینەکان هەم بەرهەمێکی ئێرانینو هەم دێرینن.

ئەم مەسەلە تایبەتە گومانێك دروستدەکات کە خەسڵەتێکی ناسروشتی هەیە, وەکو دەزانین عومەر باوەڕدار بوو بەبۆچوونە ئەفلاتۆنیو فیسارگۆسییەکەی گواستنەوەی ڕۆحەکان بۆ لەشگەلی هەمەچەشن, لەپاش تێپەڕینی چەند سەدەیەك, ڕەنگە لەئینگلتەرە گیانی عومەر دوونادوونی کردبێت, تا بەزمانێکی جێرمەنی وازلێهێنراو کە پڕە لەوشەی لاتینی, کارە ئەدەبییەکانی خۆی ئەنجامبدات, کە لەنەیشاپوور حسابات بواری ئەنجامدانی ئەم کارەی پێ نەدابوو. ئیسحاق لۆریا□□, ناسراو بە(شێر) سەلماندی کە گیانی پیاوێکی مردو دەتوانێت بەمەبەستی زاڵبوون یان فێرکردن, بچێتە لاشەی پیاوێکی ترەوە. ڕەنگە لەدەوروبەریساڵی

□□- ئەدیب و شاعیری ئینگلیزی (1837–1909).

□□- وتارنووسی ئینگلیزی (1872–1934).

□□- ئیسحاقی کوڕی سلێمان لۆریا, عارفێکی جولەکەیەو دامەزرێنەری شێوازی نوێی شیکردنەوەی هێمایانەی تەورات (قەواڵەی لۆریایی)ە پەیڕەوانی بە(شێری پیرۆز) یان دادەنا.

1857دا گیانی عومەر خەیام چووبێتە جەستەی فێتز جێراڵدەوە. لەتوێی چوارینەکاندا ئەوە دەخوێنینەوە کە مێژووی جیهان جگە لەئەندێشەو ویستی خودا بەولاوە شتێکی تر نییە, کە مەوزوعیەت بەدەستدەهێنێتو خودا لێیدەڕوانێت" ئەم شێوازە بیرکردنەوەیە (کە ناوە هونەرییەکەی یەکێتیی بوونە) ڕێگەمان دەدا ئەو باوەڕەمان هەبێت کە ڕەنگە فێتز جێراڵد سەرلەنوێ شاعیری ئێرانی خەڵقکردبێتەوە, لەبەرئەوەی هەردووکیان لەناوەڕۆکدا, خودا بوون, یان چەند سیمایەکی کاتیی خودا بووبن.

بۆچوونێکی شیاوی تر, کە لەرووی سەیریەوە هیچی ئەوتۆی لەم بۆچوونە میتافیزیکیایە کەمتر نییە, بڕیاری چارەنووسی یارمەتیدەرە. جاروبار هەورەکان, شێوەی کێووچیایەك یان چەند شێرێ بەخۆیان دەدەن" دەتوانرێت بەراوردبکرێت کە شۆروشەوقی ئێدوارد فێتز جێراڵد و دەستنووسێك لەسەر کاغەزێکی کۆنی زەرد, یان بەمەرەکەبی ئەرخەوانی, کە لەیەکێ لەقاوشەکانی کتێبخانەی بۆدلینی شاری ئۆکسفۆرد فەرامۆشکراوە, بەڕای زۆرێك لەئێمە شێوەی شیعر بەخۆوە بگرن.

هەر جۆرە هاوکارییەك لەنێوان ئەم دووانەدا جێگەی گومانە, ئەمەیان, واتە هاوکاری ئینگلیزێكو ئێرانییەك, بگرە گوماناویتر بوو, چونکە ئەم دووانە زۆر جیاواز بوون, ڕەنگیشە ئەگەر لەژیاندا بەیەکتربگەیشتنایە هاوڕێیەتیی یەکتریان نەکردایە" ئەمە مردنو گۆڕینی ڕۆژگار بوو ئەم مەسەلەیە روویدا کە یەکێك کەسێکی تر بناسێتو هەردووکیان ببنە یەك شاعیر.

ڕووبەڕووبوونەوە

ئەوانـەی ڕۆژنامـەکانی بـەیانیان دەخوێننـەوە, لەدەوروبـەری خۆیـان ڕادەکەن, یان بۆ ئەوەیە کە بۆ ئەو ڕۆژەی لەبەردەمیاندایە توێشەبەرەیەك قسەی بێسودو سواو هەڵبگرن, لـەم ڕووەوە جێگـەی سەرسوڕمان نییـە کـە ئـیتر کەسـێ ڕووداوە بەناوبانگەکـەی مـانکۆ ئوریـاتی[53] و دونکـان[54] , کـە ماوەیـەك زۆر بەتونـدی هـەراوهوریای نایـەوە, ناهێنێتـەوە یـاد, یـان ئەگـەر بیهێنێتەوە یاد ئەوا بیرەوەرییەکەی تێکەڵە لەگەڵ خەوندا. لەمـە تێپـەڕین, ئـەم ڕووداوە لەدەوروبـەری سـاڵی1910دا ڕوویـدا, سـاڵێك کـە سـاڵی ئەستێرە کلکدارەکەو سەدەمین ساڵوەگەڕی شەڕی سەربەخۆیی بوو, لـەو مێـژووەوە تـا ئێـستا زۆر شتمان هـەبوون لەدەستماندوان. هـەردوو لایـەنی ڕووداوەکــە ئێــستا مــردوون و شــایەتەکانی مەســەلەکەش بەجــدی ســوێندیانخواردووە کــە قــسەنەکەن. منــیش دەســتم بــەرزکردەوە سوێندبخۆم و بایەخی ئەم ڕێوڕەسمەم بەوپەڕی جدییەتی ڕۆمانسیانەی نۆ یان دە ساڵەییم هەستپێکرد. نازانم ئەوانی تر تێبینیی ئەوەیان کرد کە من بــەڵێنێکی ئاوامــدا, ناشــزانم ئــەوانیتر لەبەرامبــەر بەڵێنەکەیانــدا ئەمەکدارمانـەوە, یـان نـا. بەهـەر حـاڵ چیرۆکەکە بەهـەموو ئـەو ئـاڵوگۆڕە ئاڵۆزانـەوەی کـە کـات و نووسـینە بـاش و خراپـەکان هێناویانەتـە ئـاراوە, بەمجۆرەیە:

---

[53]- **Maneco uriate**
[54]- **Dunkan**

www.pertwk.com

لافینور[55]ی ئامۆزام ئەو شەوە منی بۆ میوانداریی کەباب‌وشەرابێك بۆ ماڵێکی هاوینەهەوارئاسا بەناوی لورلەوە برد, کە هی یەکێ لەهاوڕێکانی بوو. بەوردی ناتوانم شوێنەکەی بهێنمەوە یادم, دەتوانی هەر یەك لەو شارە بچووکانەی باکوور بگریت کە بێدەنگ‌و پڕسێبەرن‌و کەوتوونەتە دامێنی گردۆڵکەکانی کەناری روبارەکەو هیچ خاڵێکی هاوبەشیان لەگەڵ بۆینس ئایرس‌و باخ‌و چیمەنەکانی چواردەوریدا نییە. گەشتی شەمەندەفەر ئەوەندە درێژەیکێشا کە بێکۆتایی دەهاتە پێشچاوم, بەڵام کات لەلای منداڵان –وەکو هەمووان دەزانن– بەهێواشی تێپەڕ دەبێت. کاتێ لەدەرگا گەورەکەی ڤیلاکە چووینە ژوورێ شەو داهاتبوو. هەستمکرد هەموو رەگەزە سەرەتایی‌و کۆنەکان لەوێ کۆبونەتەوە: بۆنی ئەو گۆشتەی دەبرژێنراو رەنگی قاوەیی ئاڵتونیی دەگرت, درەختەکان, سەگەکان, تەڵاشەکان‌و ئەو ئاگرەی کە پیاوەکانی لەدەوری خۆی کۆدەکردەوە.

ژمارەی میوانەکان دە دوازدە کەسێکبوون“ هەموو بەتەمەن بوون. دواتر تێگەیشتم کە گەورەترینیان نەگەیشتبووە سی ساڵ. هەر زوو دەرکەوت کە ئەوانە لەبارەی ئەسپی پێشبڕکێ, بەرگدرووی باوی ئەو رۆژە, ئوتومبێل‌و ژنانی شارەزاو بەنرخەوە زانیارییەکی تەواووفراوانیان هەیە– قسەوباسێك کە ئێستاشی لەسەر بێت کەم‌وزۆر بۆ من نامۆیە. هیچ کەسێك لەبەرامبەر وەلانانی شەرمنییەکەی من نەهاتە پێشەوە, کەس سەرنجی نەدایە من. ئەو مەڕەی کە بەدەستی یەکێ لەخزمەتکارەکانەوە بەهێمنی‌و لێزانییەوە ئامادەدەکرا, ماوەیەکی درێژ ئێمەی لەتەلارە گەورەکەی نانخواردندا هێشتەوە. لەم سەرو ئەو سەر قسەوباس لەسەر تەمەنی شەرابەکان دەستی پێکرد. گیتارێکی لێبوو, ئەگەر بەتەواوی لەیادمبێ, کوڕە مامەکەم دوو سێ دانە لەئاوازەکانی ئەلیاس رێگولێسی لێدا کە

55- Lafinur

سەبارەت بە چەند گاوانێکی[56] لەبیرکراوی دەوروبەری ئۆرۆگوای بوو, هەروەها لەگەڵیا چەند پارچەشیعرێکی بەزمانی ناوچەیی‌و بەشێوازی رەسەنی ئەو رۆژانە خوێندنەوە کە دەربارەی شەڕەچەقۆ بوون لەماڵێکی بەدناوی شەقامی خونین[57]. قاوەو جگەرەیان هێنا. کەس باسی رۆشتنی نەکرد. (وەکو لۆگۆنس[58]ی شاعیر) دەڵێت لەپڕ هەستمکرد کە زۆر درەنگە. نەمدەوێرا تەماشای سەعات بکەم. بۆ پەردەدادانەوە بەسەر دوورەپەرێزیە منداڵانەکەم لەنێو گەورەترەکاندا, بەبێئەوەی بەڕاستی حەزم لێبێت, یەك دوو پێکم هەڵدا. ئوریارتە بەدەنگی بەرز, پێشنیاری دەستێك یاریی پۆکەری دوو کەسیی بۆ دونکان کرد. کەسێك ناڕەزایی لەبەرامبەر ئەم جۆرە یارییە بەرتەسککراوەدا دەربڕی‌و پێشنیاریکرد کە یارییەکە چوار کەسی بێت. دونکان قایلبوو, بەڵام ئوریارتێ, بەناشرینییەکەوە کە تێنەگەیشتم‌و هەوڵیشم نەدا بزانم لەبەر چی, لەسەر پێشنیاری یەکەم پێیداگرت. جگە لەیاریی درۆ, کە مەبەست لەیارییەکە تێپەڕاندنی کاتە بەنوکتەو قسەی قۆڕەوە– فاڵگرتنەوە بێکۆتاییەکانی کاتی تەنیایی– هیچ کاتێ چێژم لەیاریی کاغەز وەرنەگرتووە. بێئەوەی کەسێك ئاگای لێبێت چوومە دەرەوە. ماڵێکی کۆن‌و پڕ کون‌وکەلەبەرو بچووك, نائاشناو تاریك(تەنیا هۆڵی نانخواردن رووناك بوو) بۆ کوڕێژگەیەك لەوڵاتێکی تازە بۆ گەشتیارێك سەرنجڕاکێشتر بوو. هەنگاو هەنگاو, ژوورەکان گەڕام“ ژوورێکی بلیارد, ڕاڕەوێکی دوورو درێژی شووشەیی ئەڵماسئاسا, دوو سێ دانە کورسیی بێشکەیی‌و پەنجەرەیەك کە دەتوانرا کەپرێکی لێوە

[56]- Gaucho گاوان, رامکەرانی ئەسپ, جوامێر, چەقۆوەشێن, هەموو ئەمانە بەیەکەوە–وەرگێڕی فارسی.

57- Junin

[58]– Lugones ی شاعیری ئەرجەنتینی سەرەتای سەدەی بیست– وەرگێڕی فارسی.

ببینرێت, لەیادما ماوە. لەتاریکیدا رێمونکرد" ناوی خاوەنماڵەکە, پاش ئەم هەموو ساڵە وەك لەیادمبێت, دەشێت ئاسەڤێدۆ[59] یان ئاسەباڵ[60] بووبێت, سەرئەنجام بەهەر جۆرێکبوو دۆزیمیەوە. نازانم لەرووی میهرەبانییەوە بوو یان هەر بۆ خۆنواندن, ئەو خۆنواندنەی کە تایبەتی کۆمەڵە کۆنەکانە, بردمیە بەردەم سنووقێکی شووشەیی. لەگەڵ داگیرساندنی چراکەدا شەوقی پۆلاَم بینی. کۆمەڵە چەقۆییەکی تیا بوو, لەسەردەمی جەنگاوەرە ناودارەکاندا بەکارهێنرابوون. پێیوتم کە لەباکوور لەنزیك پێرگامینۆ[61] پارچە زەوییەکی هەیە, ئەم چەقۆیانەی لەکاتی ئەو گەشتە بەردەوامانەیداو لەو شارانەی هاتوونەتە رێگەی بەدەستیهێناون. دەرگای سنوقە شووشەبەندەکەی کردەوە, بەبێئەوەی سەیری ئەو نوسینانە بکات کە بەلەزگە لەسەری چەسپکرابوون, دەستی کرد بەوەی لەمەڕ هەریەکەیان زانیاریم بداتێ. زانیارییەکان, جگە لەمێژووەکانو ناوی شوێنەکان هەموویان یەك شت بوون. لێم پرسی کە ئایا لەنێو ئەم چەکانەدا چەقۆکەی خوان مۆرێرای[62] تیایە. خوان مۆرێرا لەو سەردەمەدا نمونەی جۆرە گاوانێك بوو, هەر بەوجۆرەی کە دواتر مارتین فیرڕۆ[63] و دۆن سێگۆندۆ سۆمبرا[64] یش وابوون. ناچار دانی پێدا نا کە چەقۆکەی ئەوی نییە, گوتیشی چەقۆیەکی وەکو ئەوەی ئەوم بەمشتویەکی U ییەوە پیشاندەدات. دەنگەدەنگێکی تووڕەئامێز قسەکانی پێبڕی, یەکسەر

59- Acevedo
60- Acebal
61- Pergamino
62- Juan moreira
63- Martin Fierro
64- Don segundo sombra پاڵەوانی کتێبێکە بەهەمان ناوەوە, بەرهەمی ریکاردۆ گویرالدیس.

دەرگای سنووقە ئاوێنەبەندەکەی داخستەوەوەو رۆیشت, منیش بەدوایدا رۆیشتم.

ئۆریارتێ بەدەنگی بەرز هاواری دەکردو دەیگوت کە بەرامبەرەکەی ویستوویەتی گزیبکات. هەموو بەدەوری دوو یاریکەرەکەدا راوەستابوون. بیرمە کە دونکان لەهەمووان بالاَی بەرزتر بوو شانە خڕکەڵەکانی لێدەرکەین قەلاَفەتێکی جوانی هەبوو" روخسارێکی بێهەستو رەنگی قژی ئەوەندە کاڵ بوو بەلای سپیدا دەیڕوانی. مانکۆ ئۆریارتێ رەشتاڵەو توڕە بوو, رەنگە خوێنی سوورپێستیی هەبووبێ, لەسەرو لێوییەوە سمێڵێکی تەنكو بژ روابوو. دیاربوو هەموویان مەست بوون" نازانم ئەو دوو سێ بوتڵەی لەسەر زەوی کەوتبوون, یان بینینی فیلمە زۆرو زەوەندە سینەماییەکان ئەم تەسەورە هەڵەیەیان بۆ پێشهێناوم. ئوریارتێ دەستی لەجوێندان هەڵنەگرت هەتا دەهاتیش جوێنەکانی ناشرینتر دەبوون. دونکان وا خۆی پیشاندەدا کە گوێی لێنییە, بەلاَم سەرئەنجام خۆی بۆ نەگیرا" لەجێگەکەی هەڵساو مشتەکۆڵەیەکی تێسرەواند. ئوریارتێ کە تەختی زەوییەکە بووبوو بەدەنگێکی بەرز گوتی ناتوانێت ئەم بێئەدەبییە قبوڵبکاتو بێوەلاَم وازی لێبێنێت, بۆیە داوای لێکرد بۆی بچێتە مەیدان.

دونکان قبوڵینەکرد, وەك بڵێی روونکردنەوە بدات, ئەوەشی بۆ زیادکرد: "ئاخر من لەتۆ دەترسم." دەنگی پێکەنینی هەمووان بەرز بووەوە.

ئوریارتێ بەرزەپێ راپەڕیو وەلاَمی دایەوە: (دەمەوێت هەر ئێستا داخی دڵی خۆمت پێبڕێژم.)

کەسێك–خوا لەم گوناهەی خۆشبێت– گوتی سەبارەت بەمەسەلەی چەكو چۆڵ هیچ کەمو کوڕیەك نییە, هەموو شتێك هەیە.

نازانم کێ بوو چوو دەرگای سنوقە شووشەبەندەکەی کردەوە. مانکۆ ئوریارتێ درێژترینو پڕ سام ترین کێردی هەڵبژارد, ئەمە هەمان ئەو

چەقۆیە بوو کە مشتوییەکی شێوە (u) ی هەبوو" دونکان هەروا لەڕوی لاموبالاتییەوە کێردێکی دەسك تەختەی هەڵگرت کە وێنەی درەختێکی بچکۆلە لەسەر دەمەکەی کێشرابوو. کەسێکی تر گوتی مانکۆ بەهەڵبژاردنی کێردیٚ کە هێندەی شمشێرێك درێژە رۆحیەتی خۆی دەرخستووە. کە دەستی مانکۆ دەستی بەلەرزین کرد کەس سەری سوڕنەما" ئەوەی مایەی سەرسوڕمان بوو" ئەوە بوو دەستی دونکانیش کەوتە لەرزین.

داب و نەریت وایە شەڕکەرەکان رێز بۆ ئەوماڵە دابنێن کە تیایدا میوانن و بۆ شەڕکردن بچنە دەرەوەی. بەهەستێکی تێکەڵ لەجدی و گاڵتەکردن پێکەوە, هەموو چووینە دەرەوەو کەوتینە هەوای شێیاوی شەوانەوە. من مەست نەبووم–بەلای کەمەوە مەستی شەراب نەبووم– بەلاٚم سەرم پڕپڕ بوو لەگۆبەن و گێچەڵ, زۆر حەزمدەکرد کەسێك بکوژرێت, تا دواتر بتوانم لەو بارەیەوە قسە بهۆنمەوەو هەمیشەش لەیادمابێت. رەنگە لەوکاتەدا ئەوانیتریش ئەوەندە لەمن پێگەیشتووتر نەبووبێتن. هەروەها هەستمدەکرد رووداوێکی بەهێز ئێمە رادەکێشێتە ناو خۆیەوەو نوقممانددەکات. کەس بچووکترین باوەڕی بەو تۆمەتانە نەبوو کە مانکۆ دابوویە پاڵ دونکان" هەمووان ئەمەیان بەبەرئەنجامی ئەو رقەبەرییە کۆنە دەزانی کە بەهۆی شەرابەوە خەستبووبووەوە.

بە نێو کۆمەڵە درەختێکدا رێگەی خۆمان کردەوەو کۆڵیتە پوشینەکانمان بەجێهێشتن. ئوریارتیٚ و دونکان دەڕۆیشتنە پێشەوەو حەزەریان لەیەکتر دەکرد. هەمووان بەدەوری شوێنێکی کراوەی چیمەنپۆشدا ریز بووین. دونکان, لەویٚ لەبەر تریفەی مانگە شەودا راوەستابوو" بەدەنگێك کە تۆزێك فەرمانئامێزانە بوو گوتی: "ئێرە شوێنێکی گونجاوە."

هەردوو پیاوەکە لەناوەڕاستی بازنەکەدا وەستابوون, دەتگوت نازانن کە دەبێت چی بکەن. دەنگێك بەرزبووەوە: "چەکەکان دابنێنە سەر زەوی و بەمشتەکۆڵە شەڕبکەن."

بەلاٚم هەر دوو پیاوەکە تازە دەستیان بەشەڕکردبوو. هەوەڵ ناشییانە دەجەنگین, وەك ئەمەی لەبریندارکردنی یەکتری بترسن, چاویان بڕیبووە تیغەکانی یەکتر, بەلاٚم دواتر چاویان بەیەکترییەوە دوورا. ئوریارتیٚ رقەکەی خستبووە لاوە, دونکانیش بێدەربەستی و کەبریائەکەی. مەترسی, بەجۆرێك ئەوانی گۆڕی بوو" کە چیدی دوو کوڕە لاوی گەنجنەبوون, دوو پیاو بوون کە دەجەنگین, هەمیشە وا تەسەورم کردبوو کە جەنگ تۆفانیٚ لەئاسن و پۆلاٚیە. بەلاٚم ئێستا دەمبینی, کەمو زۆر دەتوانم موتابەعەی بکەم, دەتگوت دەستێك یاری شەترەنجە. هەڵبەتە, سالاٚنێك کە بەسەر ئەو رووداوەدا تێپەڕ بوون, یان ئەوەی من بینیم سڕیویانەتەوە, یان زیادەڕۆییان تیاکردووە. نازانم چەندی خایاند" رووداوگەلێك هەن کە لەدەرەوەی پێوەری ئاسایی کاتەوەن.

بۆنشۆیان لەبەردا نەبوو تا وەکو زریٚ بەکاریانبهێنن, بۆیە بازوویان دەکردە قەڵغان. هەر زوو قۆڵی کراسەکانیان پارچەپارچە بوون و لەخوێندا رەشبوون. بیرمکردەوە کە سەبارەت بەشارەزایی ئەوان لەم جۆرە شەڕە چەقۆیەدا بەهەڵەدا چووبووم. هەر لەسەرەتاوە تێگەیشتم کە بەشێوەی جۆراوجۆر چەقۆدەوەشێنن. کێردەکانیان وەك یەك نەبوون. دونکان بۆ قەرەبووکردنەوەی کورتیی کێردەکەی هەوڵیدەدا لەبەرامبەرەکەی نزیکبێتەوە" ئوریارتیٚ بۆ دواوە هەنگاوی هەڵدەهێنایەوە تا بتوانێت بەئاسانی دەست دابێنێتەوە. هەمان ئەو دەنگەی کە منی بانگهێشتکردبوو بۆ سەیری سنووقە ئاوێنەبەندەکە, هاواری کرد: "ڕایانوەستێنن, خەریکن یەکتری دەکوژن."

بەلام کەسیٚ جورئەتی نەبوو بێتە ناوەوە. ئوریارتیٚ بەپشتدا کەوت, دونکان شالاوی بۆ برد. دەستەویەخەی یەکتربووبوون. کێردەکەی ئوریارتیٚ بەدوای دەموچاوی دونکاندا دەگەڕا, لەپڕ کێردەکە کورتتر هاتە پێشچاوان, چونکە چەقیبووە سنگی کابرای بالابەرزتر. دونکان درێژ درێژ لەسەر چیمەنەکە کەوت. لەو ساتەدا بەدەنگێکی زۆر نزم گوتی: "چەند سەیرە. ئەڵێی خەودەبینم؟"

چاوانی لێکنەنا, نەجولا, من بۆ یەکەمین جار کوشتنی پیاوێکم بەدەستی پیاوێکی تر بینی.

مانکۆ ئوریارتیٚ بەسەر تەرمەکەدا چەمایەوە, بەدەنگی بەرز دەگریا و داوای لێخۆشبوونی دەکرد. ئەو کارەی کە هەر ئێستا کردبووی لەتەسەوری ئەو بەدەربوو. زۆرتر پەشیمانبوو لەوەی کارێکی زۆر بێمانای کردووە.

چیدی نەمویست سەیربکەم. ئەوەی ئەوەندە ئارەزووی بینینیم هەبوو روویدابووو خستبوومیە لەرزین. لافینۆر دواتر پێیگوتم کە دەرکێشانەوەی کێردەکە زۆر زەحمەتبووە. بۆ چارەسەرکردنی ئەم مەسەلەیە لەناو خۆیاندا راوێژیان بەیەك کردووە. بڕیار وا بوو تا دەکرێت کەمترین درۆ بکەن, بڵێن کە ئەم شەڕە شەڕەچەقۆ نەبووە, بەڵکو شەڕەشمشێر بووە. چوار کەسیان داوایانکرد بکرێن بەشایەت. یەکیٚ لەم چوار کەسە ئاسەباڵ بوو. لەبۆینس ئایرس هەموو کێشەیەك چارەو تەگبیری خۆی هەیە“ چونکە, مرۆڤ هەمیشە چەند دۆستێکی هەیە.

لەسەر مێزی ماهاگوونی کە ئەو دووانە یارییان کردبوو, دەستێك کاغەزی ئینگلیزیو کۆمەڵێك ئەسکەناسی وردە بەشێوەیەك بەسەریەکدا کەوتبوون کەهیچ کەسیٚ نەیدەویست سەیریان بکات, یان دەستکارییان بکات.

لە ماوەی ئەو سالانەی بەسەر ئەم رووداوەدا تێپەڕبوون, زۆرجار دەگەیشتمە ئەو قەناعەتەی کە ئەمە بۆ هاوڕێیەك بگێڕمەوە, بەلام هەمیشە هەستمدەکرد پاراستنی نهێنییەکە چێژبەخشترە لەدرکاندنی. کەچی سەرباری هەموو ئەم شتانە, رۆژێکیان, دەوروبەری سالی 1929 بوو, بەرێکەوت گفتوگۆیەکی کتوپڕ خستمیە سەر کەڵکەڵەی ئەوەی کە ئەو بێدەنگییە دوورودرێژەم بشکێنم. دۆن خوسیٚ ئۆلاڤۆ[65] , ئەفسەری خانەنشینی پۆلیس سەرقاڵی گێڕانەوەی چیرۆکگەلێکبوو دەربارەی پیاوانی توندوتیژی ناوچەی ریتیرۆ, کەدەکەوێتە کەناری روبارەکە کە لەچەقۆکێشیدا دەستێکی بالایان هەبوو. لەتوێی قسەدا ئاماژەی بەوە دا کاتیٚ خڵتەوپڵتەکانی ئەم کۆمەڵە دەچوون بۆ پیاوکوشتن, هیچ گوێیاننەداوەتە یاساکانی کوشتارو زۆرانبازی, بەپێچەوانەی هەموو ئەو شەڕەخەنجەرانەی کە لەناو گۆڕەپاندا بینیوتانە, شەڕ بەکێرد زۆر دەگمەن بوو. گوتم من یەکیٚ لەو شەڕانەم بەچاوی خۆم دیوە, ئەوەی بەر لەبیست ساڵ روویدا بوو, بۆم گێڕایەوە.

بە وردبوونەوەیەکەوە کە تایبەتی پیشەکەی بوو, گوێی لێگرتمو پاشان گوتی: "دڵنیایت کە ئوریارتیٚو ئەو یەکەی تر بەر لەو جارە هیچ جارێکی تر شەڕە چەقۆیان نەکردبوو؟ دەشێت هونەری ئەم شەڕەچەقۆیەیان لەکێڵگەکانی باوکیاندا فێربووبێتن."

گوتم: "بڕوا ناکەم وا بێت, هەموو ئەو کەسانەی ئەو شەوە لەوێبوون یەکتریان باش دەناسی, دەتوانم دڵنیات بکەمەوە هەمووان سەریان لەو لێزانیانە سوڕمابوو کە ئەو دوانە لەشەڕەکەدا پیشانیاندا."

ئۆلاڤیٚ وەك بڵێی زۆر بەقووڵی بیربکاتەوە, بەشێوازە هەمیشەییەکەی خۆی هێواش هێواش درێژەیدایە: "یەکیٚ لەکێردەکان مشتۆکەی بەشێوەی U بوو. دوو دانە لەم جۆرە چەقۆیە زۆر ناودار بوون– چەقۆکەی مۆرێراو

65- Don Jose Olavo

www.pertwk.com

ئەوکەی خوان ئاڵمادا[66]. ئاڵمادا خەڵکی باشوور بوو. لەتاپالکوین[67] دەژیا."

هەستمکرد شتێك لەیادەوەریمدا زیندوو دەبێتەوە, ئۆلاڤە درێژەی دایە: "ئێوە ئاماژەتان بەچەقۆیەکی مشتوتەختەشدا, کە نەخشی درەختێکی بچووك لەسەر دەمەکەی بوو, لەم جۆرە هەزارەها دانە هەیە, بەڵام یەکێك بوو.."

بۆ ساتێك بێدەنگ ما, پاشان گوتی: "سنیۆر ئاسەڤودۆ موڵکێکی گەورەی لەنزیکی پڕگامینۆ هەبوو. یەکێکی تر لەم شەقاوە بەناوبانگانە کە خەڵکی ئەو ناوچەیە بوو– ناوی خوان ئاڵمانزا[68] بوو. ئەم کێشەیە پەیوەستە بەسەرەتاکانی ئەم سەدەیەوە. کاتێ کە چواردەساڵان بوو بەیەکێ لەم کێردانەو بۆ یەکەمین جار لەژیانیا کەسێکی کوشت. لەو رۆژە بەدواوە بۆ شانس و نگین لکا بەم کێردەوە. خوان ئاڵمانزاو خوان ئاڵماندا ساڵەهای ساڵ رق و کینەیان لەیەکترهەڵگرتبوو و لەوەی خەڵکی ئەم دووانەیان لێتێکەڵاو دەبوو زۆر نارەحەت بوون. ماوەیەکی دووردرێژ وێڵ و سەرگەردان بەدوای یەکتریدا گەڕان, بەڵام هەرگیز رێکەوتی یەکترییان نەکرد. خوان ئاڵمانزا لەیەکێ لەساختەکاری و بەیەکاهەڵپڕژانەکانی هەڵبژاردن“ یان شتێکی لەو جۆرەدا گوللەیەکی وێڵ کوشتی. وابزانم ئەو یەکەی تریان بەمردنی سروشتی و لەنەخۆشخانەیەکی لاس فلۆرەس[69] مرد.

ئیتر شتێك نەوترا. هەر یەك لەئێمە خۆی و ئەنجامگیرییەکەی بەتەنیا مانەوە. نۆ یان دە پیاو هیچ کامێ لەوانە ئێستا نەماون, ئەوەی چاوانی من دەیبینی چاوانی ئەوانیش بینییان– لێدانی لەپڕ و تەرمە بەجێماوەکەی

[66] Juan Almada
[67] Tapalquen
[68] Juan Almanza
[69] Las flores

ژێر ئاسمانی شەوانە– بەڵام رەنگە ئەوەی کە ئێمە بەراستی دەمانبینی کۆتایی چیرۆکێکی کۆنتری تر بێت. ئەوەم بەمێشکدا هات کە ئایا مانکو ئوریارتێ بوو دونکانی کوشت یان تۆ بڵێی بەشێوەیەکی نائاسایی, ئەوە پیاوان نەبووبن بەڵکو چەکەکان بووبن“ کە لەگەڵ یەکدا شەڕیانکردبێ. ئێستاش لەبیرمە کاتێ ئوریارتێ چەقۆکەی وەرگرت چۆنچۆنی دەستی لەرزی, هەمان حاڵەت بەسەر دونکانیشدا هات, وەك بڵێی چەقۆکان لەپاش خەوێکی دوورو درێژ لەتەنیشت یەکەوە لەنێو سنوقە ئاوێنەبەندەکە بێدار دەبوونەوە. تەنانەت پاش ئەوەی کە گاوانەکانی خاوەنیان مردبوون و بووبوونە خۆڵ, چەقۆکان– چەقۆکان نەك پیاوەکان کە ئامڕازی دەستی ئەوان بوون– دەیانزانی چۆنچۆنی بجەنگێن. ئەو شەوەش باش جەنگین.

شت لەمرۆڤ زیاتر دەمێنێتەوە“ بەچی مەعلوم ئەم چەقۆیانە دیسان بەریەك ناکەونەوە, کێ ئەزانێت! رەنگە چیرۆکەکە هەر لێرەدا کۆتاییبێت.

کۆتایی دویل

ئێستا چەندین ساڵ بەسەر ئەو ڕۆژەدا تێپەڕ دەبێت کە کارلۆس ریلێس[70] , فرێند ریلێس, ڕۆماننووسی ئۆرۆگوایی, چیرۆکی ئەو ئێوارە هاوینیەی ئادرۆگوای[71] بۆ گێڕامەوە. ئەمێستا و لەپاش ئەم هەموو ساڵە, بەسەرهاتی دوورو درێژی شەڕی خوێناوی‌و کۆتاییە تۆقێنەرەکەی ئەو چیرۆکە لەبیری مندا, تێکەڵ بەچپەچپی مەلان و بۆنی خۆشی دارکالیپتۆسەکان بووە.

ئاسایی دانیشتین‌و باسمان لەمێژووی بەیەك پەیوەستی وڵاتەکانمان“ واتە ئەرجەنتین‌و ئۆرۆگوامان کرد. ریلێس گوتی رەنگە ناوی خوان پاتریسیۆ نۆلانت[72] بیستبێت کە وەکو پیاوێکی ئازاو قۆشمەو فێڵباز ناویدەرکرد بوو. بەدرۆ بەبەڵێ وەڵامیمدایەوە. هەرچەندە نۆلان لەدوایین دەیەی سەدەی رابوردوودا مردبوو, کەچی خەڵك هێشتا وەکو ئاشنایەك باسیاندەکرد. سەرباری هەموو ئەمانە, وەکو هەمیشە روودەدات, نۆلان چەند دوژمنێکیشی هەبوون. ریلێس باسی یەکێ لەگاڵتەو قۆشمەییەکانی ئەوی بۆ کردم. رووداوەکە کەمێك بەر لەشەڕی مانانتیالێس[73] روویدابوو.

[70]-Carlos Reyles
[71]- Adrogue
[72]- Juan Patricio nolan
[73]- Manantiales

www.pertwk.com

دوو گاوانی خەڵکی سێرڕۆلارگۆ[74] , کە ناویان مانوێڵ کاردۆسۆ[75] و کارمن سلڤێرا[76] بوو, پاڵەوانی سەرەکی ئەو ڕووداوە بوون.

ئەم دوانە, بۆچی و چۆن و لەسەرچی بوو بەشەڕیان و ڕقیان لەیەك هەستا, نازانم. پیاو لەکوێ دەتوانێت لەپاش تێپەڕینی سەدەیەك چیرۆکێکی لەبیرچووەوەی دوو پیاو لەژێر تۆزو خۆڵی ئەم هەموو ساڵە دەربکێشێتە دەرێ! ئەو دوو پیاوەی کە تەنیا شتێك لەبارەیانەوە لەبیرەوەریدا ماوەتەوە شەڕی کۆتاییانە. یەکێ لەسەردەستەی کرێکارانی باوکی ریلیێس, کە ناوی لادرێچا[77] بوو, سمێڵێکی وەکو سمێڵی بەوری هەبوو, لەگێڕانەوە زارەکییەکانەوە بەشەکانی ئەم چیرۆکەی کۆکردبووەوە کە من بەگومانێکی زۆرەوە لێرەدا تۆماریاندەکەم, لەبەر ئەوەی هەم بیرەوەری و هەم بیرچوونەوە دەتوانن داهێنەری چەندین ڕووداوی تازەونوێبن.

مانوێلْ کاردۆسۆ و کارمن سلڤێرا, هەر یەکەو چەند هەکتار زەوییەکیان هەبوو کە لەتەنیشت یەکەوە بوون. ڕەگ و ریشەی ڕق وەکو ڕەگ و ریشەی ئارەزووەکانی تر, ڕەمزاوییە, بەڵام باسی ناکۆکی لەسەر چەند گایەکی نیشانە نەکراو, یان پێشبڕکێیەکی ئەسپسواری گشتی دەکرا, کە تیایدا سلڤێرا کە لەبەرامبەرەکەی بەهێزتر بوو, ئەسپەکەی کاردۆسۆی بۆ دەرەوەی گۆڕەپانی پێشبڕکێکە ڕاونابووە دەرەوە. چەند مانگێ دواتر لەمەیخانەی گەڕەکدا یارییەکی کاغەزی دوو کەسی دوورودرێژ کرا. لەپاش هەر دەستێك یاری, سلڤێرا پیرۆزبایی لێزانیی بەرامبەرەکەی دەکرد, بەڵام سەرئەنجام دوایین فلسی پارەکەی کاردۆسۆی بردەوە. کاتێ سلڤێرا ئەو پارەیەی بردبوویەوە دەیخستە تویێ

[74]- **Cerro Largo**
[75]- **Manuel Cardoso**
[76]- **Carmen Silveira**
[77]- **Laderecha**

پشتوێنەکەیەوە" سوپاسی کاردۆسی کرد کە وانەیەکی لێوە فێربووبوو. وابزانم ئا لەو کاتەدا خەریك بوو بکەونە گیان و وێزەی یەکتری. یاری سەروخواری خۆی هەبوو. لەو ڕۆژگارانەو ئالەو شوێنە توندوتیژانەدا پیاوان بۆ سافکردنی حەق وحسابیان دەستەویەخە تا مردن شەڕیاندەکرد. بەڵام تەماشاکەران کە ژمارەی ئەوانیش دیسان کەم بوو" لێکیان جیادەکردنەوە. گرێی تایبەتی چیرۆکەکە لێرەدایە" مانوێلْ کاردۆسۆ و کارمن سلڤێرا بێگومان چەندین جار لەناو یالْ و گردەکاندا, چ لەکاتی بەیانی و چ لەدەمی ئێوارەدا ڕوویان بەڕوی یەکدا تەقیەوە, بەڵام تا دوایین سات بەکردەوە ڕوبەڕوی یەك نەوەستانەوە. ڕەنگە ژیانی سووك و ریسواو دوبارە بووەوەی ئەم دووانە جگە لەم ڕقەیان هیچ شتێکی تری بەدیاری بۆ نەهێنابووبن, هەر بۆیە ئەم ڕقەیان ئەوەندە لا ئازیز بوو پەروەردەیان دەکرد. درێژەی نەدەینێ, بەبێئەوەی بەخۆیان بزانن هەر یەکەیان بووە کۆیلەی ئەوی تریان.

جا ئیتر من نازانم ئەو ڕووداوەی کە دەمەوێت بیگێڕمەوە هۆیە, یان ئەنجامە. کاردۆسۆ, زۆر تر لەبەر بێزاری و بێتاقەتی خۆی نەك لەبەر ئەشق دڵی بەست بەکچێکەوە کەناوی لاسێرڤیلیانا[78]بوو کە لەو نزیکانەدا دەژیا. سلڤێرا بەم مەسەلەیەی زانی, بەشێوازی تایبەتی خۆی کەوتە دوای کچەو هێنایە ژوورەکەی خۆیەوە. چەند مانگێك دوای ئەوە, کاتێ لە کچە بێزارو وەڕسبوو, کردیەدەرەوە. کچەش, کە سەرتاپای بووبووە ڕق و کینە, پەنایبردە بەر کاردۆسۆ. کاردۆسۆش شەوێکی لەگەڵدا گوزەراندو ڕۆژی دواتر جل وبەرگ و شڕکەوپڕکەکەی فڕێ دایە دەرەوەو دەریکرد. ئاشکرایە پاشماوەی پیاوێکی تری نەدەویست.

[78]- **La Servilania**

www.pertwk.com

هەر لەهەمان دەوروبەردا، کەمێك پێش یان پاش ڕووداوەکەی لاسێرڤیلیانا، ڕووداوی سەگی ڕانەکەی سلڤێرا ڕوویدا. سلڤێرا ئەم ئاژەڵەی زۆر خۆشدەویست و ناوینابوو سی‌وسیٚ[79] کە ئاماژە بوو بۆ سی‌وسیٚ بنیاتنەرەکەی ئۆرۆگوای. سلڤێرا کە سەگەکەی بەمردوویی لەئاوی جۆگەکەدا دۆزییەوە یەکسەر زانی کیٚ زەهرخواردووی کردووە.

زستانی 1870 لەنێوان کۆلۆرادۆکان[80]، یان سوورەکان، و بلانکۆ ئاپارسیۆکان[81]، یان سپییەکاندا، شەڕدەستیپێکرد. شۆڕش کاردۆسۆو سلڤێرای لەهەمان مەیخانەی کەناری ڕێگەکەدا غافڵگیر کرد کە یاری کاغەز تیایدا دەستی پێکردبوو. بەرازیلیەکی دووڕەگ کە سەرۆکایەتی فەوجێك لە شەڕکەرە گاوانەکانی دەکرد، ئامادەبووانی کۆکردەوەو لەتوێی قسەکانیدا پێیگوتن وڵات پێویستی بەوان هەیەو گوشاری دەوڵەت لەوەی تێپەڕاندووە بەرگەی بگیرێت. هەر یەکەو نیشانەیەکی سپی دانیٚ کە تایبەتی بلانکۆکان بوو، لەکۆتایی وتاربێژییەکەیدا کە کەس هیچی لێتێنەگەیشت، هەموویانی ئامادەو چەکدار کرد، خەڵکەکە تەنانەت نەیانتوانی خواحافیزی لەخێزانەکانیشیان بکەن.

مانوێڵ کاردۆسۆو کارمن سلڤێرا بەچارەنووسی خۆیان قایلبوون، ژیانی سەربازی لەژیانی گاوانی گرانتر نەبوو. ئەوان بەخەوتن لەهەوای کراوەو لەسەر ئەو زینانەی لەپێستی مەڕ دروستکرابوون ڕاهاتبوون و سەبارەت بەکوشتنی مرۆڤیش ئەوەندە ڕقیان لێینەدەبووەوە، چونکە لەپیشەی پێشووی خۆیاندا ئاژەڵگەلێکی زۆرو زەوەندیان سەربڕیبوو. دەنگی ئاوزەنگی و چەك‌وچۆڵ یەکێکە لەو شتانەی کە لەکاتی هێرشی سوارەی نیزامیدا دەبیسترێت. پیاو لەبەرئەوەی لەسەرەتای شەڕدا برینی

[79]- **Treintay Tres**
[80]- **Colorados**
[81]- **Aparicio s` Blanco**

پێوە نییە پێیوایە هەرگیز بریندار نابێت. لەبیرچوونەوە کاردۆسۆو سلڤێرای لەکۆتی ترس و بەزەیی ئازاد کرد بوو، هەر چەندە ئەمانە یەك جار لەهێرش بردندا بەشدارییان کرد بەڵام ترس‌ولەرز هەموو گیانیانی داگرتبوو. هیچ کاتیٚ هەستیان بەنامۆیی نەدەکرد. نیشتیمانپەروەری هیچ مانایەکی نەبوو لایان، سەرباری ئەو نیشانانەی کە بەسەر کلاوەکانیانەوە بوو، بەڵام ئەم دەستەو ئەو تاقم هیچ جیاوازییەکی نەبوو لەلایان. لەکاتی هێرشەکان و پاشەکشێکاندا، فێربوون کە چۆنچۆنی نێزە بەکار بهێنن، تێگەیشتبوون بوون بەهاوەڵی یەکتری ڕێگەیان لێناگرێت کە هەروا ڕقیان لەیەکتریبێت. شان بەشانی یەکتر شەڕیان کرد، بەڵام قسەیەکیان لەگەڵ یەکتردا نەکرد.

لە پاییزیساڵی 1871 دا کۆتایی کارەکەیان گەیشتە بەرەوە. شەڕ، کە سەعاتێك زیاتر درێژەی نەخایاند، لەخاڵێکدا ڕوویدا کە ئێستاشی لەسەر بێت ناویان نەزانی. (ئەم جۆرە شوێنانە پاشتر مێژوونووسەکان ناوی لێدەنێن) شەوی بەر لەشەڕەکە، کاردۆسۆ بەسکەخشیٚ خۆی گەیاندە چادری ئەو ئەفسەرەی لەخۆی بەرزتر بوو، بەشەرمەوە تکای لێکرد کە لەبارێکدا ئەگەر ڕۆژی دواتر سپییەکان سەرکەوتن یەکیٚ لەسوورەکانی بۆ هەڵبگرێت، چونکە تا ئەو ڕۆژە کەسی سەرنەبڕیبوو، دەیویست بزانیٚ ئەم کارە چ چێژێکی هەیە. ئەفسەرەکەش بەڵێنیدا کە ئەگەر پیاوانە شەڕ بکات ئەوا تکاکەی جێبەجیٚ دەبێت.

ژمارەی سپییەکان لەژمارەی دوژمن زۆرتر بوو، بەڵام سوورەکان کەل‌وپەلگەلێکی باشتریان هەبوو، هێرشیان بردە سەر قەڵاکەی ئەوان. لەپاش دوو هێرشی سەرنەکەوتوو سپییەکان نەیانتوانی بگەنە سەر قەڵاکەو ئەفسەرە فەرماندەکەیان، کە بەسەختی برینداربووبوو، خۆی بەدەستەوەداو لەهەمان سات و لەهەمان شوێن و لەسەر داوای خۆی بەچەقۆ کوژرا.

پیاوەکان چەکەکانیان فڕێدا. کاپتن پاتریسیۆ نۆلان کە فەرماندەیی سوورەکانی لەئەستۆ بوو, وەکو چاوەڕواندەکرا ڕێوڕەسمی لەسێدارەدانی دیلەکانی بەتەشریفاتی تەواوەوە ڕێکخست. ئەو کە خۆی خەڵکی سێرڕلارگۆ بوو بەسەرهاتی دوژمنایەتیو کۆنە قینی نێوان سلڤێراو کاردۆسۆی بەباشی دەزانی“ ناردی بەدوایانداو پێیوتن: "من باش دەزانم ئێوە چارەی یەکترتان ناویٚو ماوەیەکی درێژە چاوەڕوانی یەکلاییکردنەوەی هەقو حسابن لەگەڵ یەکتریدا, هەواڵێکی خۆشم پێیە بۆتان, بەر لەخۆرئاوا بوون ئەم شوێنە دەدرێتە ئێوە تا بیسەلمێنن کامتان پیاوترن. فەرمانددەم بەپێوە قوڕگتان ببڕن, ئەو کاتەیش ئێوە بەیەکەوە پێشبڕکێیەکی دووکەسی بکەن. خوا دەزانێت کیٚ دەیباتەوە." ئەو سەربازانەی ئەوانیان هێنا بوو گەڕاندیاننەوە.

زۆری نەخایاند ئەم هەواڵە بەهەموو لەشکرەکەدا بڵاو بووەوە. نۆلان بڕیاریدابوو کە پێشبڕکێکە دوای چەند کارێکی تر ئەنجامبدرێت, بەڵام دیلەکان نوێنەرێکیان ناردە لای, تا پێی بڵێت ئەوانیش حەز دەکەن تەماشای پێشبڕکێکە بکەنو گرەوی لەسەر بکەن. نۆلان کە پیاوێکی تێگەیشتوو بوو, قەناعەتی کردو ڕێگەیدان. گرەوەکان دەستیان پێکرد“ لەسەر پارە, لەسەر پاژنەی ئاسنین, هەروەها لەسەر شمشێرو ئەسپ گرەویاندەکرد. پاشان هەموو ئەو پارەو شتانەی هی براوەکان بوون دەدرانە بێوەژنەکانیان, یان کەسە نزیکەکانیان. گەرمایەکی بیٚ وێنە بوو. بۆئەوەی کەس لەخەوی پاش نیوەڕۆ بێبەشنەبیٚ, هەموو شتێکیان تا سەعات چواری عەسر دواخست. نۆلان بەشێوازی ئەمریکای باشوور سەعاتێکی تریش ئەوانی خستە چاوەڕوانییەوە. ڕەنگە لەگەڵ ئەفسەرەکانیدا لەپەیوەند بەنەخشە جەنگییەکانەوە گفتوگۆی کردبێت. ئەو ئەفسەرەی لەبەر دەستیا خزمەتیدەکرد, بەردەوام بەکترییەك چای متەوە دەرو ژووری بوو.

لەم لاو ئەو لای جادە خۆڵەکەی بەرامبەری چادرەکان دوو ریز دیل, کە بۆ دڵنیاییو ئاسودەیی زیاتر لەپشتەوە دەستیان بەسترابووەوە, چوار مشقی لەسەر زەوی دانیشێنرابوون. چەند دانەیەکیان بۆ ئەوەی مێشکیان هێور بکەنەوە بەبەردەوامی جوێنیاندەدا, نەفەرێك یەك لەسەر یەك رستەی یەکەمی نزاکەی مەسیحی دووبارە دەکردەوە, هەموویان گێژو بێهەست بووبوون. بێگومان ئەوان نەیاندەتوانی سەبیلیٚ بکێشن. ئێستا ئیدی زۆر بایەخیان بەپێشبڕکێکە نەدەدا, بەڵام هەموویان تەماشایاندەکرد. یەکێکیان بەداخو کەسەرەوە گوتی: "منیش سەردەبڕن."

ئەوەی پەنا دەستی گوتی: "بیگومان دەیبڕن بەڵام لەگەڵ سەرجەمی خەڵکی خوادا."

کابرای یەکەمیان بەبەرپەرچدانەوەوە وەڵامیدایەوە: "تۆش هەمان بارودۆخت هەیە."

سەرۆکی دەستەیەکی پاسەوانی بەشمشێرەکەی هێڵێکی لەسەر جادەگڵەکە کێشا. دەستو مەچەکی سلڤێراو کاردۆسۆیان کردبووەوە تا بتوانن ئازادانە رابکەن. نێوانیان نزیکی پێنج مەتر مەودای بوو. هەردووکیان لەسەر قەراخی هێڵەکە وەستان. یەك دووانیٚ لەئەفسەرەکان داوایان لێدەکردن شەرمەزاریان نەکەن, چونکە ئەوان هەموو باوەڕیان بەوان هەبوو, هەروەها ئەو پارەیەی کە لەسەری گرەویان کردبوو پڕ بەکووپەیەکی گەورە بوو.

بەشی سلڤێرا ئەمە بوو کە نۆلانی دوورەگ جەلادی بێت, هەڵبەتە بابو باپیرانی ئەم دوورەگە کۆیلەی بنەماڵەی کاپتن بوون بۆیە ئەویش هەمان نازناوی بنەماڵەی هەبوو. کاردۆسۆش جەلادی ڕەسمیی سوورەکانی بۆ قوڕگبڕینی خۆی هەڵبژارد, کە پیاوێکی خەڵکی کورینتس[82] بوو“

[82]-Corrientes

www.pertwk.com

سالأنێکی زۆر بوو جەلاد بوو, و لەسەر ئەوە راهاتبوو کە بۆ سووکنایی دەستی بەشانی قوربانییەکەیدا بهێنێتو بلێت: "ئازایەتیت هەبێ برادەر, ژنان لەکاتی منداڵبووندا بەرگەی لەمەش زیاتر دەگرن."

دوو پیاوە چاوەڕوانەکە شانیان بۆ پێشەوە چەمابووەوە, و سەیری یەکتریان نەدەکرد. نۆلان ئاماژەی بۆ دەستپێکردنی پێشبڕکێکە دا.

دووڕەگە, لەبەرئەوەی خۆی بەچەقی سەرنجڕاکێشیی هەمووان دەزانی لێوانڕێژبوو لە بەخۆنازین, هەر بۆ خۆشیی لەگوێوە بۆ گوێ قوڕگی سلڤێرای هەڵدڕی, کابرای خەڵکی کورینتسیش کاری ئاسایی خۆی ئەنجامداو درزێکی باریکی کردە گەرووی کاردۆسۆوە, فوارەی خوێن لەگەردنی پیاوەکانەوە جۆگەی بەست. بەر لەوەی بەدەمدا بکەونە سەر زەوی, هەر یەکە بەپەلە چەند هەنگاوێکیان هەڵهێنایەوە. کاردۆسۆ, کە کەوت" دەستی خۆی درێژ کرد. رەنگە هەر لەبنەڕەتەوە ئاگای لەو مەسەلەیە نەبووبێت کە خۆی پێشبڕکێکەی بردبووەوە.

www.pertwk.com

بەسەرهاتی رۆزندۆ خواریز

کاتـژمێر لـە11ی شـەو نزیکـدەبۆوە، خـۆم کـرد بـەو مەیخانەیـەدا کـە کـەوتبووە سـەر گۆشـەی هـەردوو شـەقامی بولیڤـار و ڤـەنزویلاوە. پیاوێـك لەگۆشـەکەی لای خۆیـەوە ئامـاژەی بـۆ کـردم نزیکببمـەوە. تونـدو تیـژی و دڵرەقـی لەسـیمای دەبـاری بۆیـە یەکسـەر بەقسەیمکرد. لەسـەر مێزێکـی بچووك دانیشتبوو، نازانم بۆچی وام هەستکرد کە ماوەیەکی زۆر بەسـەر دانیشتنە بێجووڵەکەی بەدیار پێکە خاڵییەکەیەوە تێپەڕبووە. قەوو باڵای بەرز نەبوو، کورتیش نەبوو, روخساری پیشەگەرێکی خانەدانی هـەبوو کـە لەگوندەوە هاتبێ. سمێڵە خۆڵەمێشییەکانی تەنکبوون، وەکو سەرجەمی خـەڵکی بـۆینس ئـایرس سـەرما بردەڵـە بـوو, بۆیـە"بۆنـشو"[83]کـەی دانـە کەندبوو. بانگهێشتیکردم شتێکی لەگەڵدا بخۆمەوە.. دانیشتمو وتووێژەکە دەستپێکرد. ئەمە لەدەوروبەری ساڵی 1930دا روویداوە.

کابرا پێیوتم:

-تۆ، جگە لەناوەکەم، هیچ شتێکم لەبارەوە نازانی، بەڵام بەڕێز, من تۆ دەناسم، من رۆزندۆ خوارێزم. بێگومان باریدسی خوالێخۆشبوو لەبارەمەوە قسەی بۆ کردوویت.. ئای ئەو پیرە بەزمی هەبوو! حەزی لەدرۆ بوو نەك لەبەر ئەوەی خـەڵکی توشی کێشە بکاتو بیانخەڵەتێنێ بەڵکو بۆ ئەوەی

83- بۆنشۆ جۆرە پاڵتۆیەکی ئەمریکای لاتینە, لە چەرم دروست دەکرێت, کۆنێك لە ناوەڕاستەکەیدایە تا لێیەوە سەری لێبهێنرێتە دەرەوە.

بیانخاتە پێکەنین. ئێستاش وەکو هیچکارێکمان نییە بیکەین, ئەوەت بۆ دەگێڕمەوە کە ئەو شەوەی کۆرا لیرۆی تیا کوژرا، بەڕاستی روویداو، تۆش لەرۆمانەکەتدا نووسیوتە، من بەهای ئەمە نازانم, بەڵام تەنیا هێندەم لێتدەوێ کە راستیی مەسەلەکە بزانیت.

وەکو ئەوەی هێزی خۆی کۆبکاتەوە, ساتێك وەستاو پاشان دەستی پێکردەوە:

-هەندێ شت پلە بەپلە و بەتێپەڕبوونی کات نەبێت, هۆکاری رودانیان تێ ناگەین. ئەوەی ئەو شەوە بەسەرماهات رەگێکی دووری هەیە. لەگەڕەکی ماڵدۆنادۆ کە دەکەوێتە پشت فلورستاوەو شوێنی کۆکردنەوەو خۆڵڕشتنبوو، گەورە بووم. هەمیشە بیرم لەوە کردۆتەوە کە نابێت بەر بە چوونە پێشەوەی رەوڕەوەی پەرەسەندن بگیرێت. گرنگ، مرۆڤ شوێنی لەدایکبوونی خۆی هەڵنابژێرێت.. هەوڵم نەداوە بزانم باوکم کێیە, دایکم کلیمنتینا خوارێز ئافرەتێکی چاکبوو، بژێوی خۆی بەهۆی کارەکەیەوە پەیدا دەکرد, کە ئوتوکردنی جلوبەرگبوو. پێموایە خەڵکی ناوچەی ئێنترێریۆس یان ئۆرۆگوای بوو. بەهەرحاڵ، هەمیشە باسی کەسوکارەکەی دەکرد کە لەئۆرۆگوای بوون. زۆر خێرا، هەروەکو گیای دەشتودەر, گەورە بووم. بەهۆی پارچە دارێکەوە کە لەگەڵ منداڵانی تردا یاریم پێدەکرد فێری شەڕو کوشتار بووم، هێشتا نەمدەزانی کە یاریی تۆپی پێ وەرزشی ئینگلیزەکانە.

ئێوارەیەکیان لەمەیخانەکە، کەسێك کە گارمندیایان پێدەگوت قوشقی کردم و داوای لێکردم شەڕەچەقۆی لەگەڵدا بکەم، سەرخۆشبوو، بۆیە خۆم وا پیشاندا کە گوێم لێینەبووە، بەڵام ئەو هەر سوور بوو لەسەر داواکەی، رۆیشتینە دەرەوە, هێشتا لەسەر شۆستەکە بووین کە لای بەلای ئامادەبوواندا کردەوە و گوتی:

-دڵنیابن، پاش تۆزێکی تر دەگەڕێمەوە.

کێردێکم لەگەڵ خۆما هێناو بەهێواشی بەرەو لای چەمەکە ڕۆیشتین, هەر یەکەمان بەتیلەی چاو تەماشای ئەوی ترمان دەکرد. ئەو چەند ساڵێك لەمن گەورەتربوو. پێشتر چەندین جار زۆرانمان گرتبوو، هەستمکرد ئەمجارەیان لەناومدەبات. شانبەشانی یەك بەڕێدا دەڕۆیشتین، ئەو لەلای چەپی ڕێگاکەوەو منیش لەلای ڕاستەوە.. گارمندیا قاچی لەشیشەئاسنێکی کۆن گیراو هێشتا بەتەواوی نەکەوتبووە سەرزەوی کە یەکسەر هەڵمکوتایە سەری و بەچەقۆ دەموچاویم بریندار کرد, پاشان ڕووبەڕووی یەك ڕاوەستاینەوە و پەلاماری یەکمان دا و بۆ دوایین جار چەقۆیەکم لێدا. تاکۆتاییەکەی تێبینی ئەوەم نەکردبوو کە ئەویش منی بریندار کردبێت, لەچەندین لاوە ڕوشاندبوومی, ئا لەو شەوەدا بوو پەیم بەوە برد کەکارێکی زۆر سەختوگران نییە مرۆڤێك بکوژین, یان بکوژرێین. بۆئەوەی کات بەفیڕۆنەدەم تەرمەکەم لەپشت کوورەی خشتەکانەوە شاردەوەو زۆر نامەردانە مستیلە نقێمە نایابەکەی پەنجەیم دەرهانی کەهیچ کاتێ لەپەنجەی دانەکەندبوو, کردمە پەنجەم و بەبڕوا بەخۆبوونەوە کڵاوەکەمم کردەوە سەرم و گەڕامەوە بۆ مەیخانەکە. زۆر لەسەرخۆ خۆمکرد بەژورداو وتم:

-چاکە. وەك دەبینن من گەڕامەوە.

داوای پێکێکم کرد، چوونکە هەستمکرد پێویستم پێیەتی. ئالەو کاتەدا، کەسێك لەو پەڵەخوێنە ئاگاداریکردمەوە کە بەجلەکانمەوە بوو. ئەو شەوە چەند ئەمدیو و ئەودیوم کرد تا دەمەوبەیان خەوم لێنەکەوت. پاش نیوەڕۆ دوو سەرباز هاتنو گرتیانم, دایکم- خوا لێی خۆشبێت- قیژەو هاواری بەرزبووەوە. وەکو تاوانبارێك دامیانە پێش خۆیان, دووشەو و ڕۆژم لەزیندانەکەدا بردەسەر, جگە لەلویس ئیرالا کە هاوڕێیەکی دڵسۆز بوو کەس نەهات بۆ سەردانم، بەلام ڕێگەیان نەدابوو

چاوی پێمبکەوێت. بەیانییەکیان مفەوەزی پۆلیسەکە ناردبووی بەشوێنمدا. لەسەر کورسی‌یەك دانیشتبوو، لێموردبۆوەو وتی:

-کەواتە تۆ گارمندیات کوشتووە؟

وەڵامم دایەوە:

-بەقسەکەی تۆبێت,...

-پێویستە بڵێی جەنابی مفەوەز.. فروفێڵ لەگەڵ مندا سوودی نییە... ئەمە دانپیانانی شایەتەکانەو مستیلەکەیشی لای تۆ دۆزراوەتەوە.. دەی ئالێرەدا دانپیانانەکەتمان بۆ ئیمزابکە.

پەڕەموچەکەی لەشووشەی مەرەکەبەکەدا نوقمکرد و بۆی ڕاگرتم, بەڵام وەڵامیمدایەوە:

-با بیربکەمەوە، جەنابی مفەوەز.

-بیست و چوار سەعات بوارتئەدەم تا لە زیندانەکەتدا بەتێرو تەسەلی بیر بکەیتەوە. نامەوێ پەلەت لێبکەم. ئەگەر ئەقڵت بڕیار نەدات ئەوا بزانە کەماوەیەك لەسایەی شەقامی لاس هیراس دەبەیتەسەر.

بێگومان هیچ لەقسەکانی تێنەدەگەیشتم.

-ئەگەر ددان بەتاوانەکەتدا بنێی ئەوا پاش چەند ڕۆژێك ئازاد دەکرێیت و پاشان لێرە دووردەخەمەوە. دۆن نیکۆلاس باریدس بەڵێنیداوە کارەکەت بۆ ڕێکبخات.

10 ڕۆژ لەبەندیدا مامەوە. سەرئەنجام بیریانکەوتمەوە. ئیمزای هەموو ئەو شتانەمکرد کە لێیان دەویستم. پۆلیسێك تا شەقامی کابرێرا لەگەڵما هات.

چاوم بەچەند ئەسپێك کەوت بەپەرژینەکەوە بەسترابوونەوە, لەناودەرگاکەشدا کۆمەڵێکی زۆرم بینی وەکو ئەوەی لەئەنجوومەنی

www.pertwk.com

هەڵبژاردندا بن. دواجار دۆن نیکۆڵاس کە خەریکی متە[84] خواردنەوە بوو، لەبوونم ئاگادار بۆوە. بەهێمنییەکی تەواوەوە پێیوتم دەمنێرێت بۆ مۆرۆن, کە سەرقاڵی خۆ ئامادەکردنبوون بۆ هەڵبژاردنەکان. بەڕێز (لافرێر)ی راسپارد کە بمخاتە ژێر تاقیکردنەوەوە, لاوێکی رەشپۆش نامەکەی نووسی، کە وا دەناسرا شیعر بەسەر گەل و خەڵکی رەشۆکدا هەڵدەبەستێت، هەروەها پێموترا کە ئەم باسوبابەتانە هیچ گرنگیوبایەخێکیان لای جەماوەرە پێشکەوتووەکە نییە. سوپاسم کردو هاتمەدەرەوە. ئەم جارەیان هیچ پۆلیسێکم لەگەڵدا نەبوو. بەم جۆرە لەم کێشەیە رزگارم بوو. رەحمەت و چاودێریی خودایی باش فریاماندەکەوێت. لەپاش ئەوەی کە لە سەرەتادا کوشتنەکەی گارمندیا کێشەو چەرمەسەری بۆ دەنامەوە وا ئێستا بۆتە سەرچاوەی سوودو قازانج، بێگومان لەچنگی پۆلیسدا بووم. خۆگەر خزمەتی حیزبم نەکردایە ئەوا لە زیندانیان توند دەکردم، بەڵام ئێستا بوومەتە کەسێکی دلێرو ئازا و متمانە بەخۆ.

لافیرێر ئاگاداری کردمەوە کە دەبێت بەراست ودروستی لەگەڵیا بڕۆمەپێشەوە. هەروەها پێیوتم کەدەتوانم ببمە پاسەوانی تایبەتی.. ئەوەم کرد کە داوای لێکردم. لە مۆرۆن متمانەی سەرکردەکانم بەدەستهێنا، بەهەمان شێوەش لەو گەڕەکەی لێی نیشتەجێبووم متمانەی ئەوانیشم بەدەست هێنا, بەم شێوەیە لە هەڵبژاردنەکان و کۆبوونەوەکانی پایتەخت و ناوچەکاندا رۆڵێکی چالاکم هەبوو. پرۆسەی هەڵبژاردنەکانی ئەو کاتە پەشێوی زۆری بەخۆوە بینی، کەمن لێرەدا ئەرکی گوێگرتن لە گێڕانەوەیت لەکۆڵ دەکەمەوە. ئێستاش و ئەوساش تاقەتی رادیکاڵەکانم نەبوو کە خۆیان بەکلکی "ئالیم"[85]ەوە هەڵواسیبوو. هەموو رێزیاندەگرتم.. ژنێک و

[84]- متە: جۆرە چایەکە.

[85]- لیاندرۆ ئالیم: سەرۆکی پارتی رادیکاڵی ئەو سەردەمەیە.

ئەسپێکی رەسەنی سووورباویان بۆ پەیداکردم، سەردانی قومارخانەکانم کردو مەیم خواردەوە.

ئێمەی بەساڵاچوو زۆر قسە دەکەین، بەڵام ئێستا تازە خەریکم دەگەمە ئەوەی کە دەمەوێت پێتی بڵێم.. نازانم لەبارەی لویس ئیرالاوە قسەم بۆ کردبی“ یان نا. لویس هاوڕێیەکی بێوێنە بوو، ئەو پیاوە بەساڵاچووە رۆژێك لە کارەکەی دوانەدەکەوت، زۆری خۆشدەویستم، بەدرێژایی تەمەنی تێکەڵی هیچ دەستەیەك نەبووبوو, بەڵکو لە رێی پیشەکەیەوە کە دارتاشی بوو، دەژیا، لوتی نەدەژەنییە ئیشی کەس و, رێگەشی بەکەس نەدەدا لە کارەکانیدا خۆی هەڵقورتێنێ. بەیانییەکیان هاتەلام و پێیووتم:

–بێگومان پێیانوتوویت کە (لاکازلدا) جێیهێشتووم, رۆڤینۆ ئەگیلیرا لێی فڕاندووم.

لە مۆرۆن ئەو مەسەلەیەم بیستبوو, بۆیە وەڵاممدایەوە.

–بەڵێ. ئاگام لەوەیە، لە بنەماڵەی ئەگیلیرا رۆڤینۆدا لە هەموویان باشترێکە.

–باشبووە یان خراپ، ئێستا کێشەی لەگەڵ مندایە.

تۆزێك بیرمکردەوە و پاشان پێم گوت:

–کەس ناتوانێت هیچ شتێ لە هیچ کەسێ بڕفێنێت. خۆگەر لاکازلدا بەجێیهێشتوویت ئەوە لەبەرئەوەیە کە رۆڤینۆی خۆشدەوێت و، تۆش چیدی هیچ شتێ ناگەیەنی لەلای.

–بەڵام ئەی خەڵکی؟ ئەی خەڵکی چیم پێدەڵێن؟ پێمدەڵێن ترسنۆك؟

–ئامۆژگاریتدەکەم, لەبەر قسەی خەڵك, و بەهۆی ژنێکەوە کە چیدی خۆشیناوێیت کێشەوگرفت مەخوڵقێنە.

–من هیچ بایەخێکی پێنادەم. هەر پیاوێکیش لە (5) خولەك زیاتر بیر لە ژنێك بکاتەوە پیاو نییە، لاکازڵدا زۆر نامەردبوو. دوایین شەو کە پێکەوە بەسەرمانبرد پێیوتم کە پیر دەنوێنم.

–ڕاستیی پێ وتوویت.

–ڕاستی هەست برینداردەکات. بەڵام ئەوەی ئێستا لام گرنگە ڕۆڤینۆیە.

–وریابە. لە شەڕا ڕۆڤینۆم بینیوە, پاڵەوانە.

–پێتوایە من دەترسم؟

–دەزانم ناترسیت, بەڵام وردتر بیربکەرەوە. یان ئەوەتە دەیکوژیت و لە بەندیخانە توند دەکرێیت، یان دەکوژرێیت و فڕێدەدرێیتە گۆڕەوە.

–ڕەنگە. پێم بڵێ گەر تۆ لەم هەڵوێستەدا بوویتایە چیتدەکرد؟

–نازانم، خۆ ژیانی من ژیانێکی نمونەیی نییە.. من بۆ ئەوەی نەخرێمە زیندانەوە ڕازی بووم ببمە کرێگرتەیەکی هەڵبژاردن.

–بەڵام من نابمە کرێگرتەی هیچشتێك. هەق و حیسابێك هەیە دەبێت کۆتایی پێ بێنم, ئەمە هەموو مەسەلەکەیە.

–کەواتە لەپێناوی شتێکی نادیارو ژنێکدا کەچیدی خۆشیناوێیت" کێشەوگرفت بۆ خۆت دەنێیتەوە.

چیدی نەیتوانی گوێم لێبگرێت و, ڕۆیشت, ڕۆژی دواتر زانیمان لەیەکێ لەمەیخانەکانی مۆرۆندا چووەبەگژ ڕۆڤینۆدا, ڕۆڤینۆش کوشتوویەتی..

بەپیر مردنەوە چوو, کوشتنێکی شایستە بەپیاوانیش کوژرا. ئامۆژگاریی هاوڕێیانەمکرد, بەڵام هەستم بەگوناه کرد..

پاش تێپەڕبوونی چەند ڕۆژێك بەسەر پرسەکەیدا، ڕۆیشتم سەیری شەڕە کەڵەشێر، حەزم لەم جۆرە نمایشە نەبوو، بێزم لە دیمەنی ئەم یەکشەممەیە هاتەوە، ئەم ئاژەڵانە چییانە وا بەم شێوەیە شەڕیانە؟

–لە ئێوارەی چیرۆکەکەمدا، ئێوارەی کۆتایی چیرۆکەکەم. لەگەڵ هەندێ هاوڕێدا بەڵێنمان بەیەك دابوو بچین بۆ ئاهەنگی سەما لە (باردا). ئەمە چەند ساڵێ بەر لە ئێستا ڕوویداوە، کەچی ئێستاش ئاودامانە

گوڵگوڵییەکەی ئەو کچەم هەرلەبیرە کەبەیەکەوە سەمامانکرد. ئاهەنگەکە لە چۆڵەوانییەکدا بەڕێوەچوو. بەر لەنیوەشەو، خەڵکانێك کە لەناوچەگەلێکی دوورەوە هاتبوون گەیشتنە ئاهەنگەکە. یەکێکیان ناوی کوڕا لیرۆ بوو، ڕووبەڕووی هەموو ئامادەبوان بۆوەو بەناهەق لەو شەوەدا کوژرا. لە بەژن و باڵادا زۆر لەیەکدەچووین. لێم نزیك بۆوە و دەستی کردە مجامەلەکردنم، گوتی لە باکورەوە هاتووەو دەنگوباسی منی پێ گەیشتووە. لێگەڕام بەئارەزووی خۆی بدوێت. بەڵام دوودڵی, وردەوردە دەڕژایە ناخمەوە. لەکاتێکدا کە قسەیدەکرد پەیتاپەیتا قومی لە پێکەکەی دەدا. ڕەنگە بۆ ئەوەی بووبێت تا ئازایەتی خۆی کۆبکاتەوە، تا ئەوەبوو داوای لێکردم لەگەڵیدا بجەنگێم، لەوکاتەدا ئەو شتە ڕوویدا کە ئێستاشی لەسەربێت کەس تێنەگەیشت. لەمێشکی ئەم گاڵتەپێکەرەدا خۆم بینی, وەکو ئەوەی لەبەردەم ئاوێنەیەکدا بم, تەریقبوومەوە, نەترسام, ئەگەر بترسامایە دەچووم شەڕم لەگەڵدا دەکرد. هەروا بەهێمنی مامەوە. بەڵام ئەو, دەموچاوی لەدەموچاوم نزیککردەوەو بەشێوازێك کە هەمووان گوێیان لێبێت هاواریکرد:

–دەتەوێت پێت بڵێم تۆ ترسنۆکی؟!

وەڵامیمدایەوە:

–ڕەنگە، لەوە ناترسم بەترسنۆك دانرێم. دەتوانیت ئەوەش زیاد بکەیت کە پێتگوتووم کوڕی سەگ و تفت کردۆتە ڕوخساریشم. ها.. ئێستا هێوربوویتەوە؟

هاوڕێ کچکەم چەقۆکەمی لە گیرفانی ساقۆکەمدا دەرهێناو خستیە ناو دەستم.. لەکاتێکدا پریشکی ڕق و تووڕەیی لەچاوی دەباری گوتی:

–ڕۆژندۆ، لە وبڕوایەدام پێویستت پێیببێت.

www.pertwk.com

لێگەڕام چەقۆکە بکەوێتەخوارەوە و لەسەرخۆ شوێنەکەم بەجێهێشت، خەڵکەکە بەسەر سوڕمانەوە ڕێیان بۆ کردمەوە. لام گرنگ نەبوو بیر لەچی دەکەنەوە.

بۆ ئەوەی لەو ژیانە رزگارم بێت، چووم بۆ ئۆرگوای و بوومە شۆفێری گالیسکە، لەو کاتەوەی گەڕاومەتەوە لێرە نیشتەجێبووم. چوونکە گەڕەکی سان تەلمۆ هەمیشە گەڕەکێکی هێمنبووە.

خوان مورانیا[86]

ساڵهای ساڵە بەهەمووان دەڵێم لەو بەشەی بۆینس ئایرسدا گەورە بووم کە بەپالێرمۆ[87] ناسراوە. کەمە کەمە تێگەیشتم کە ئەمە جۆرە خۆهەڵکێشانێکی ئەدەبیی رووتە“ راستییەکەی من لە ماڵوباخێکی نێو قەلأیەکی مکۆمو پتەوی دەرگا ئاسنینو لە نێو کتێبخانەکەی باوکمو باپیرمدا گەورە بووم“ نەك لە پالێرمۆی چەقۆکێشانو وەکو دەڵێن گیتارژەنینە شاراوەکانی نێو گۆشەو کەناری شەقامەکانو قووڵایی کووچەو کۆڵانە زۆر تەنگەبەرەکان. ساڵی 1930 وتارێکی لێکۆڵینەوەئامێزم لەمەڕ یەکێ لە دراوسێکانمان نووسی, ئەڤاریستۆ کاررییێگۆ[88] , کە شاعیرو ستایشکەری ناوچە هەژارنشینەکانی دەوروبەری شار بوو. کەمێك پاش ئەوە, رێکەوت منی رووبەڕووی ئەمیلیۆتراپانی[88] کردەوە. لە شەمەندەفەری مۆرۆندا[90] بووم, تراپانی کە لای پەنجەرەوە دانیشتبوو, بەناوی خۆمەوە بانگیکردم. بۆ چەند ساتێك نەمتوانی ئەوم بیربکەوێتەوە, چەندین ساڵ بەسەر ئەو رۆژگارەدا تێپەڕیبوون کە پێکەوە

[86]- Juan murania
[87]- Palermo
[88]- Evarisro Carriego
[88]- Emilio Trapani
[90]- Moron

لە قوتابخانەیەکی شەقامی تامێز[91] هاوپۆل بووین. رەنگە رۆبێرتۆ گۆبڵ[92] کە یەکێکی تر بوو لە هاوپۆلەکان, ئەوی بەبیر بێتەوە.

منو تراپانی هیچکاتێك چارەی یەکتریمان نەدەویست. تێپەڕینی کات, هاوکات لەگەڵ گوێ پێنەدانی دوولایەنەمان ئێمەی لە یەکتری جیاکردبووەوە. ئێستا وەبیرمدێتەوە, ئەمە ئەو بوو تەواوی وشە باوەکانی ئەو سەردەمەی فێرکردم. بەشێوەی دوو هاوگەشت کە بەڕێکەوت بووبنە هاوەڵی یەکتر دەستمانکرد بەیەکێ لەو وتووێژە بێبایەخانەی کە یەکێك لە پێویستییەکانی هەڵدانەوەی گۆڕی پێشینانەو دەبێتە مایەی ئاشکرا بوونی مردنی یەکێکی تر لەهاوپۆلەکان, کە ئیدی لە ناوێك زیاتر نیە. پاشی ئەوە تراپانی بێپێشەکی گوتی: (کەسێك کتێبی کاررییێگۆی تۆی بەخواستن دامێ, هەمان ئەو کتێبەی کە تیایدا بەردەوام سەبارەت بەنەزانەکان قسە دەکەیت. راست بڵێ بۆرخس, تۆ لەبارەی مرۆی ناکەسبەچە, واتە ئەوانەی لە لێفەی باوکی خۆیاندا گەورە نەبوون, هیچ دەزانیت؟) بەجۆرە سەرسامییەکەوە چاوی تێبڕیم.

وەلأممدایەوە: "لەڕێگەی لێکۆڵینەوەوە"

بێئەوەی مۆڵەت بدات قسەکەم تەواو بکەم گوتی: "زۆر باشە, ناوی لێکۆڵینەوەی لێبنێ, من خۆم هیچ پێویستییەکم بەلێکۆڵینەوە نییە – من ئاگاداری سیر تا پیازی ئەو خەڵکەم", لە پاش ساتێك بێدەنگی, وەکو ئەوەی بیەوێت نهێنییەکم بۆ ئاشکرا بکات, گوتی: "خوان مورانیا مێردی پوورم بوو."

لە نێو هەموو ئەو پیاوانەی لە دەیەی کۆتایی سەدەی رابوردوودا لەگۆشەو کەنارەکانی پالێرمۆ, بەشەقاوەیی و چەقۆکێشی ناسرابوون, ناوبانگی مورانیا لە هەموویان زیاترو بەربلأوتر بوو. تراپانی درێژەی

[91]- Thames
[92] - Roberto Gobol

پێدا: "پووری من, فلۆرێنتینا[93] , ژنی ئەو بوو. ڕەنگە ئەم چیرۆکە بەلاتەوە سەرنجڕاکێشبێت."

شێوازی هونەروزاندنەوەی ئەدەبی و یەك دوو ڕستەی تا ڕادەیەك درێژی, خستیانمە گومانی ئەوەوە کە: ئەمە یەکەمجار نییە ئەم چیرۆکە دەگێڕێتەوە.

***

تراپانی گوتی: دایکم, ئێستا و ئەوساش نەیتوانی ئەم پێشهاتە قبوڵبکات کە خوشکەکەی لەگەڵ پیاوێکی وەکو مورانیادا پەیوەندیبەستبێت, کە بەڕای ئەو جگە لە بوونەوەرێکی دڕندەی زەبەلاح بەولاوە شتێکی تر نەبوو, لەکاتێکدا لە چاوی پوورە فلۆرێنتینادا ئەم پیاوە پیاوێکی چالاك بوو. چەندین چیرۆکی زۆروزەوەند لەمەڕ دواسەرئەنجامی مێردەکەی پوورم لە گۆڕێدابوون. هەندێك دەیانگوت: شەوێك کە زۆر مەست بووە, لە سەر پێچە تیژەکەی شەقامی "کۆرۆنێل"[94] لە گالیسکەکەی کەوتۆتە خوارەوەو مێشکی بەسەر شۆستەکەدا پەرش و بڵاو بۆتەوە. کەسانی تر دەیانوت پۆلیس بەدوایەوە بووەو ئەویش بۆ ئۆرۆگوای هەڵاتووە. دایکم, هیچ کاتێك تاقەتی مێردە پوورەکەمی نەبوو, هەرگیز بۆی باسنەکردم چی ڕوویداوە. من, ئەو دەمانە کوڕێکی بچووکبوومو هیچ بیرەوەرییەکم لە بارەیەوە نییە.

لە دەوروبەری سەدەمینساڵوەگەڕی ڕاگەیاندنی سەربەخۆییدا, ئێمە لە خانوویەکی باریك و درێژکۆلەی کۆڵانی "ڕاسێڵ[95]" دا دەژیاین. دەرگای پشتەوەی ماڵەکە, لەو سەری باڵەخانەکەدا بووو هەمیشەش قفڵی لێدەدرا, بەسەر شەقامی (سان سلڤادۆر)[96] دا دەکرایەوە. پوورم کە تەمەنێکی

[93]- **Florentina**
[94]- **Coronel**
[95]- **Russell**
[96]- **San Salvador**

هەبوو, کەمێکیش گێل بوو, لەگەڵ ئێمە دەژیا و ژوورێکی لە هەورەبانەکەدا هەبوو. ئێسقانی درێژ, بەڵام وەکو چیلکە باریکبوو, باڵای بەرز بوو, یاخود وا دەهاتە بەرچاوی من. زۆر کەم لەگەڵ کەسانی تردا قسەی دەکرد. لە ترسی ئەوەی نەکا سەرمای ببێت هەرگیز نەدەچووە دەرەوە, حەزیشی نەدەکرد ئێمە بچینە ژوورەکەی. دەرودراوسێ دەیانوت مردنی –یان ونبوونی– مورانیا مێشکی تێکداوە. هەمیشە ئەوم بەجلی ڕەشەوە لەبەرچاوە. سەرباریش دوچاری ئەو خووە بووبوو لەگەڵ خۆیدا قسەیدەکرد.

ماڵەکەمان هی پیاوێك بوو ناوی (لوکسی)[97] بوو, خاوەنی سەرتاشخانەیەك بوو لە شەقامی "باراکاس[98]" ی بەری باشووری شار. دایکم, کە لەماڵەوە خەیاتیدەکرد و گوڵی دەچنی, دوچاری کێشەی دارایی بوو, چەند قسەیەکی لە چەشنی (حوکمی دادگا) و (فەرمانی چۆڵکردن)م دەبیست بەچپە و لە ژێر لێوەوە دەوتران, بێئەوەی بتوانم ماناکەیان تێبگەم. دایکم بەڕاستی پەرێشانبوو بوو, پوورم, تەواو سەرسەختانە دوبارەیدەکردەوە کە خوان هەروا بێدەنگ دانانیشێت تا ئەم گرینگۆ ئیتالییە ئێمە دەربکات. بەسەرهاتێکی دەگێڕایەوە – ئێمە هەموو لەبەرمانبوو– بەسەرهاتی یەکێ لەو شەقاوە فشەکەرانەی بەری باشوور کە جورئەتی بەخۆی دابوو گومان لە ئازایەتیی مێردەکەی بکات. کاتێ مورانیا ئەمەی بیستبووەوە, بەرەو ئەو لایەی شار چوو بوو, کون بەکون بەدوای کابرادا گەڕابوو, بەیەك لێدانی چەقۆ حیسابی خۆی لەگەڵیا یەکلاییکردبووەوە و لاشەکەیشی فڕێدابووە ریاچولۆوە[99]. نازانم ئەم

[97]- **Mr. Luchessi**
[98]- **Barracas**
[99]- **Riachuelo**

چیرۆکە راستە یان نا“ گرنگ ئەوەیە ئەم چیرۆکە گێڕدراوەتەوەو قبووڵیشکراوە.

خۆم دەهێنایە بەرچاوم کە لە زەوییە بەیارەکانی شەقامی "سێرڕانۆ"[100] دا دەخەوم, یان لەبەر دەرگای ماڵاندا سواڵدەکەم, یاخود بەسەبەتەیەك قۆخەوە ئەم کۆڵان و ئەو کۆڵان دەکەم. دەستفرۆشیی ناو شەقامەکان ختووکەی دەدام, چونکە لە چوونە قوتابخانە رزگاریاندەکردم. نازانم چەرمەسەرییەکان چەند درێژەیانکێشا. باوکی رەحمەتیتان جارێکیان پێیوتم کە ناتوانرێت کات بەرۆژان بژمێردرێت, وەك چۆن پارە بەدۆلارو بەسەنت دەژمێرن, لەبەرئەوەی دۆلارەکان هەموویان وەکویەکوان, بەلاّم هەر رۆژە تەنانەت هەر سەعاتە لەگەڵ رۆژو سەعاتەکانی تردا جیاوازیان هەیە. ئەو کات بەتەواوی لە مەبەستەکەی تێنەگەیشتم, بەلاّم وشەکانی لە مێشکمدا مانەوە.

–شەوێکیان خەوێکم بینی سەرئەنجام بەکابوس کۆتاییهات. خەوم بەخوانی مێردی پوورمەوە بینی. قەت ئەوم نەناسیبوو, بەلاّم پێموابوو کە پیاوێکی بەخۆوەی وەك سوورپێستەکانە, سمێڵێکی تەنك و قژێکی درێژی هەبوو. من و ئەو هەردووکمان, پێکەوە بەرەو بەلای باشوور دەڕۆشتین, رێیەکەمان بەناو بەردی کانزایی و بنچکە دڕکدا رەتدەبوو, ئەم بەردەکانزایی و بێشانە لە هەمان کاتدا جادەیەکی پاکیش بوون. لەم خەونەدا, خۆر لە ناوەڕاستی ئاسماندا بوو. خوانی مێردی پوورم بەرگی رەشی لەبەرکردبوو. لە قەراغ تەیمانی جادەیەکی کوێستانی تەنگدا راوەستا. دەستیبرد بۆ ژێر چاکەتەکەی, لای دڵییەوە– نەك وەك کەسێك بیەوێت چەقۆکەی دەربێنێت بەڵکو وەکو کەسێك بیەوێت دەستی بشارێتەوە. بەدەنگێکی غەمبارەوە پێیگوتم: "من زۆر گۆڕاوم." دەستی

[100]- Serrano

هێنایە دەرەوە و ئەوەی کە دیم چنگەپەنجەی داڵەکەرخۆرەیەك بوو. بەدەم هاتوهاوارەوە لە تاریکی شەودا لە خەو راپەڕیم.

ڕۆژی دواتر دایکم پێیگوتم لەگەڵی بچم بۆ ماڵی لوکسی. دەزانم, دەیویست داوای مۆڵەتێکی زیاتری لێبکات, رەنگە بۆ ئەوە منی لەگەڵ خۆیدا بردبێت تا خاوەنماڵەکە بەبینینی من لە بێچارەیی ئەو ئاگادار بێتەوە. لەم بارەیەوە قسەیەکی لە گەڵ خوشکی نەکرد, چونکە ئەو هەرگیز رێگەی نەدەدا دایکم ئاوا خۆی سووك بکات. بەرلەوە, تەنانەت پێشم نەچووبووە باراکاسەوە“ وام دەهاتە پێشچاو لەوێ زۆر زیاتر لەوەی بۆی دەچووم دانیشتووان و هاموشۆ هەبێت و زۆر کەمتریش زەویی بەیار. لەسەری پێچەکەوە چەند پاسەوان و کۆمەڵە خەڵکێکمان لەبەردەم ئەو ماڵەدا بینی کە ئێمە بەدوایدا دەگەڕاین. دراوسێیەك کە لەم کۆمەڵەوە بۆ ئەو کۆمەڵ دەچوو, دەیگوت سەعات سێی پاش نیوەشەو لەدەنگی ئەو مشتەکۆلاّنە خەبەریبۆتەوە کە بەدەرگایەکدا کێشراون. دەنگی کردنەوەی دەرگاکەی گوێ لێبووەو هەستی کردووە کەسێك چۆتەژوورەوە. کەس دەرگاکەی دانەخستۆتەوە, هەر کە ئاسمان رووناك بۆتەوە لاشەی نیوە رووتی لوکسییان لە دالاّنی ماڵەکەدا دۆزیوەتەوە. چەندین چەقۆیان لێدابوو. لۆکسی بەتەنیا دەژیا و ئێستاشی لەسەر بێت پیاوکوژەکە نەدۆزرایەوە. بەڕواڵەت هیچ شتێك نەدزرابوو. لەو کاتەدا, کەسێك گوتی کوژراوەکە چاوی زۆر کزبووە. کەسێکی تر بەدەنگێك, کە گرنگ خۆی دەنواند گوتی: "ئەجەلی هاتبوو." ئەم حوکمەو ئاوازی دەنگەکەی کاریانتێکردم“ پاش تێپەڕبوونی چەند ساڵێك تێگەیشتم“ هەرکاتێ یەکێك دەمرێت هەمیشە کەسێك هەیە ئەم قسەیە بکات.

لە رێوڕەسمی پرسەکەیدا قاوەیان دەگێڕا, منیش کووپێکم بەرکەوت. لە نێو تابووتەکەدا لە جیاتی مردووەکە پەیکەرێکی مۆمیاکراوی تیابوو. ئەم مەسەلەیەم بەدایکم وت“ یەکێ لە کرێکارە مردوونێژەکان پێکەنی و

بۆی روونکردمەوە کە پەیکەرە رەشپۆشەکە هەمان بەرێز لۆکسیە. ئەفسوونلێکراوانە چاوم تێبڕیبوو. دایکم ناچار بەزۆر لەوێ دووریخستمەوە.

تا چەند مانگێ دوای ئەوە باس هەر باسی ئەوەبوو، کەس باسی هیچ شتێکی تری نەدەکرد. لەو رۆژانەدا تاوان ئەوەندە کەمبوون بەپەنجەی دەست دەژمێردران. تەنیا کەسێك کە لە هەموو بۆینس ئایرسدا شوێن ئەم مەسەلەیە نەکەوت پوورە فلۆرێنتینا بوو. بەردەوام و بەسەرسەختییەکی تایبەتەوە کە تایبەتی بەساڵاچووان بوو، دەیگوت: "پێموتن، خوان هیچ کاتێ ناهێڵێت ئەم گرینگۆیە ئێمە بکاتە دەرەوە."

رۆژێکیان باران بەڕێژنە دەباری. جا لەبەرئەوەی ئەو رۆژە نەمتوانی بچم بۆ قوتابخانە، دەستمکرد بەگەڕان و پشکنینی کون و کەلەبەری ماڵەوە. بەپێپلیکانەکاندا سەرکەوتم و گەیشتمە هەورەبانەکە. پوورم لەوێ دانیشتبوو، دەستانی لەسەر یەك دانابوو"دڵنیا بووم کە تەنانەت بیریش ناکاتەوە. ژوورەکە بۆنی شێی لێدەهات. لە سوچێکدا قەرەوێڵە قاچ بەرزە ئاسنەکەی دانرا بوو تەسبیحەکەشی بەیەکێ لە شیشەکانیدا هەڵواسرا بوو، لەگۆشەیەکی تردا سندووقێکی لەداردروستکراوی لێبوو، شوێنی هەڵگرتنی جل وبەرگەکانی بوو. وێنەیەکی حەزرەتی مەریەم بەیەکێ لەدیوارە سپییەگڵەکاندا هەڵواسرابوو. لەسەر ئەو مێزەی لەکەناری قەرەوێڵەکەدا بوو، مۆمدانێك دانرابوو، پوورم بێئەوەی چاوانی بکاتەوە بەدەنگی بەرز گوتی: "دەزانم چی تۆی گەیاندۆتە ئێرە، دایکت ناردوویتی. دایکت دڵێی نایەوێت باوەڕ بکات کە ئەوە خوان بوو هەمووانی رزگار کرد."

بەسەرسوڕمانەوە پرسیم: "خوان؟ خوان دە ساڵ لەمەوبەر مردووە."

وتی: "خوان لێرەیە، دەتەوێت بیبینیت؟" چەکمەجەیەك لە چەکمەجەکانی مێزەکەی پەنای قەرەوێڵەکەی کردەوە و کێردێکی دەرهێنا، ئەوجا بەدەنگێکی نەرم و لەسەرخۆ درێژەی بەقسەکردنەکەی دا: "ئەو

لێرەیە. دەمزانی کە هەرگیز جێماننا هێڵێت. تاکو ئێستا و لە هەموو دنیادا پیاوێکی وەك ئەو نەبووە. نەیهێشت ئەو گرینگۆیە قسەکەی بباتە سەر."

لەو کاتەدا بوو کە هەموو شتێك تێگەیشتم. ئەو ژنە داماوە شێتە لوکسی کوشتبوو. رق، شێتی، رەنگیشە – ئەوین ئەوی بۆ ئەم کارە هاندابێ، لە نیوەشەودا بێئەوەی کەس ئاگای لێبێت لە دەرگاکەی پشتەوە چووبووە دەرەوە، گەڕەك بەگەڕەکی دابووە بەر، ئەو خانووەی کە لەدووی دەگەڕا دۆزیبوویەوە، بەو دەستە پان وئێسقانییانەی خۆی کێردەکەی داهێنا بووەوە. مورانیا – ئەو پیاوەمردووەی کە هەنوکەش ئەو دەیپەرست" ئەو کێردە بوو.

ئێستاش نەمزانی کە ئایا پوورم ئەم چیرۆکەی بۆ دایکم گێڕاوەتەوە یان نا. پوورم کەمێك بەر لە چۆڵکردنی ماڵەکە مرد.

***

لێرەدا تراپانی –کە چیدی چاوم پێینەکەوتەوە– چیرۆکەکەی کۆتایی پێهێنا. لەو کاتەوە تا ئێستا زۆر بیرم لەو ژنە بەدبەختەو پیاوەکەی کردۆتەوە. خوان مورانیا لە کۆڵانە ئاشناکانی منالیمدا پیاسەیدەکرد و رەنگە چەندین جار بێئەوەی بزانم ئەوم دیبێت. ئەو پیاوێك بوو کە دەیزانی پیاوان بۆ زانینی چ شتێك دێن، پیاوێ بوو تامی مردنی چەشت و پاشان بوو بەکێردێك، ئێستاش بیرەوەریی ئەو کێردێکە، و بەیانیی بیردەچێتەوە، بیرچوونەوەیەك کە چاوەڕوانی هەمووانە.

جادووگەری پەسەندنەکراو

لە شاری سانتیاگۆ قەشەیەك دەژیا, زۆر حەزی لە فێربوونی هونەری جادووگەری بوو. کاتێ بیستی کە زانیارییەکانی "دۆن ئیلیان"ی خەڵکی شاری تۆڵدۆ لە بواری هونەری جادووگەریدا لە خەڵکانی تر زیاترن، بەمەبەستی بینینی چوو بۆ تۆڵدۆ.

بەیانیی هەمان رۆژ کە چووە ناو تۆڵدۆوە یەکەوڕاست چوو بۆ ماڵی دۆن ئیلیان، بینی لە پاشخانی ماڵەکەیدا سەرقاڵی کتێب خوێندنەوەیە، دۆن ئیلیان بەگەرمی پێشوازی لێکرد، و داوای لێکرد کە قسەکردن لەمەڕ هۆی راستەقینەی ئەم دیدارە، بۆ دوای نانی نیوەڕۆ هەڵبگرێت. جا کە نانی نیوەڕۆ خورا، قەشە هۆی هاتنەکەی خۆی بەدۆن ئیلیان گوتو لێیپاڕایەوە کە فێری هونەری جادووگەری بکات. دۆن ئیلیان گوتی هەر لە سەرەتاوە زانیویەتی میوانەکەی قەشەیەو پلەو پایەیەکی باشی هەیەو ئایندەیەکی پرشنگداریش چاوەڕوانیەتی، بەلاّم ئەگەر هەموو زانیارییەکانی خۆی فێری قەشە بکات، ئەوا رەنگە رۆژێك بێت کە ئەو, وەکو, نەریتی هەمیشەیی پیاوانی خاوەن پلەو پایە لە قەرەبووکردنەوەی ئەو خزمەتەو دانەوەی ئەو پیاوەتییە سەرپێچی بکات. قەشە سوێندی خوارد کە هیچ کاتێ پیاوەتییەکانی دۆن ئیلیان فەرامۆش نەکاتو هەمیشەش دەستەو نەزەر لە خزمەتی فەرمانەکانیدا بێت. کە بەم رێککەوتنە گەیشتن، دۆن ئیلیان روونیکردەوە شێوازەکانی جادو لە شوێنێکی زۆر چۆڵدا نەبێت ناتوانرێت وەربگیرێن، بۆیە دەستی قەشەی

گرتو بردیە ژوورەکەی تەنیشتیان. دەرگایەکی ئاسنی گەورەی شێوە بازنەیی لەتەختی ژوورەکەدا بوو. دۆن ئیلیان بەر لەڕۆیشتنی فەرمانی بەکارەکەرەکەیدا شۆربایەك بۆ ئێوارە ئامادە بکات بەڵام تا خۆی نەڵێت نەیخاتە سەر ئاگر.

دۆن ئیلیانو میوانەکەی، دەرگا ئاسنینەکەیان بەرز کردەوەو بەپێپلیکانەیەکی پێچاو پێچو کووڕدا چوونە خوارێ، تاجێیەك کە قەشە پێیوا بوو وان لە ژێر گوزەرگەی روباری تاگوس. کۆتایی پلیکانەکە ژوورێك بوو، کتێبخانەیەكو سنوقێکی پڕ لە کەلوپەلی جادووگەری تێدابوو. هەریەکەیان کتێبێکیان هەڵگرتو پەڕەکانیان هەڵدەدانەوە لە پڕ دوو پیاو دەرکەوتنو نامەیەکیان بۆ قەشە هێنا. نامەکە لە ئەسقوفی سانتیاگۆوە بوو کە مامیشی بوو، ئەسقوف لە نامەکەدا گوتبووی زۆر نەخۆشە، گەر قەشە دەیەوێت جارێکی تر بەزیندوێتی بیبینێتەوە ئەوا دەبێت پێ هەڵبگرێو دوانەکەوێت. ئەم هەواڵە لە دوو لاوە بۆ قەشە مایەی نیگەرانی بوو، یەك نیگەرانی نەخۆشییەکەی مامی بوو، دوویش لەبەرئەوەی ناچار بوو لەبەر ئەمە لێکۆڵینەوەکەی خۆی بەنیوەناچڵی بەجێبهێڵێت. سەرئەنجام هاتە سەر ئەو رایەی بمێنێتەوە، پۆزشنامەیەکی نووسیو ناردی بۆ ئەسقوف.

سێ رۆژ تێپەڕی، چەند پیاوێ لەڕێوەگەیشتن، بەرگی رەشیان لەبەردابوو، چەند نامەیەکی تازەشیان بۆ قەشە هێنابوو. لەنامەکاندا نووسرابوو کە ئەسقوف مردووەو بڕیارە جێنشینێکی بۆ هەڵبژێرن، ئومێد دەکرا کە بەیاریدەی خودا ئەو بۆ ئەم پایەیە هەڵببژێردرێت. لە نامەکاندا پێیگوترا بوو لەهەر شوێنێك کە هەیە بمێنێتەوە" واباشو شایستەبوو لە کاتی هەڵبژاردنەکەدا خۆی ئامادەنەبێت.

دە رۆژ تێپەڕی، دوو خاوەن پلەوپایەی شیکپۆش گەیشتن، خۆیان دا بەسەر قاچیداو دەستیان ماچکردو بەئەسقوف بانگیانکرد. دۆن ئیلیان کە

ئەوەی دی بەخۆشییەکی زۆرەوە روویکردە مەترانی تازەو وتی سوپاسی خوادەکات کە هەواڵێکی ئاوا خۆش گەیشتۆتە ماڵەکەی. ئەو کات داوای جێگەوپلەی قەشەییەکەی بۆ کوڕەکەی کرد, کە ئێستا ئیدی بەتاڵبوو. ئەسقوف وەڵامیدایەوە کە ئەو جێگەیەی بۆ براکەی خۆی داناوە، سەبارەت بەکوڕەیش لەناو کڵێسادا کارێکی بۆ دەدۆزێتەوە" داواشیکرد هەرسێکیان بەرەو سانتیاگۆ بکەونەڕێ.

بەرەو شاری سانتیاگۆ کەوتنە رێ، لەوێ بەوپەڕی شکۆدارییەوە پێشوازییان لێکرا. شەش مانگ تێپەڕی، چەند پەیکێ لەلای پاپاوە گەیشتن، هەواڵیان هێنا کە ئەو کراوەتە ئەسقوفی مەزنی شاری تۆڵۆزو هەڵبژاردنی جێنشینیش خراوەتە ئەستۆی ئەو. دۆن ئیلیان کە ئەوەی بیست، بەڵێنە کۆنەکەی خستەوە بیری ئەسقوفو داوای جێگە بەتاڵەکەی بۆ کوڕەکەی کرد. ئەسقوفی مەزن پێیگوت کە دەمێکە پایەی مەترانیەکەی بۆ مامەکەی تری داناوە، بەڵام لەبەرئەوەی گفتیداوە لەگەڵ دۆن ئیلیاندا چاکی بنوێنێت، بەباشی دەزانێ کە دۆن ئیلیانو کوڕەکەیشی بەهاوەڵیی ئەم بەرەو تۆڵۆز بکەونەڕێ. دۆن ئیلیان جگە لە رازیبوون هیچ چارەیەکی تری نەبوو.

هەرسێکیان بەرەو تۆڵۆز کەوتنەڕێ، پێشوازییەکی پڕ شکۆیان لێکراو رێوڕەسمی نزاخوێندن لەکڵێسادا بەڕێوەچوو. دوو ساڵ تێپەڕی، چەند تەتەرێك لای پاپاوە گەیشتنو قەشەیان لە بەرزبوونەوەی بۆ پلەی کاردینالی ئاگادارکردەوە، هەڵبژاردنی جێنشینیشیان خستە ئەستۆی ئەوەوە. دۆن ئیلیان کە بەم هەواڵەی زانی بەڵێنە کۆنەکەی بەبیری کاردینال هێنایەوە. کاردینال گوتی پایەی ئەسقوفی مەزنی بۆ خاڵی داناوە، کە پیاوێکی چاکە، بەڵام ئەگەر دۆن ئیلیانو کوڕەکەی لەگەڵی بچن بۆ رۆما ئەوا بێگومان هەلومەرجێکی باش دێتە پێش، دۆن ئیلیان ناڕەزایی دەربڕی، بەڵام سەرئەنجام ناچار بوو رازیبێت.

هەرسێکیان بەرەو رۆما کەوتنە رێ، لەوێ پێشوازییەکی شایستەیان لێکرا، دیسان رێوڕەسمی نزا خوێندن لە کڵێسادا بەرپاکراو دەستەو

کۆمەڵە ئاینییەکان کەوتنە ڕێ. چوار ساڵ تێپەڕی، پاپا مردو هەر هەموویان کاردیناڵەکەی ئێمەیان بۆ پاپایی هەڵبژارد. دۆن بەبیستنی ئەم هەواڵە، پێی خاوەن مەقامی پیرۆزی ماچکردو بەڵێنە کۆنەکەی خۆی وەبیرهێنایەوە، و داوای لێکرد ئەو جێگە کاردیناڵیەی کە بەبەتاڵی مابووەوە، بەکوڕەکەی بسپێرێت. پاپا بەدۆن ئیلیانی گوت کە ئیدی لە داواکارییە دووبارەو سواوەکانیی ماندووبووەو ئەگەر درێژە بەم خۆناشیرینکردنانە بدات ئەوا دەیخاتە زیندانەوە، چونکە باش دەزانێت کە دۆن ئیلیان جگە لەجادووگەرێك هیچ شتێکی تر نییەو لە تۆڵدۆ مامۆستای هونەری جادووگەری بووە.

دۆن ئیلیانی بێچارە هەر هێندە توانی بڵێت کە نیازی ئیسپانیای هەیە، جا داوای خواردنی لەپاپا کرد تا ئەو گەشتە درێژە دەرياييەی پێ بەسەربەرێ. پاپا جارێکی تریش ڕووشکێنیکرد، دۆن ئیلیانیش (کە ڕوخساری بەشێوەیەکی سەیر گۆڕا بوو) بەدەنگێك کە هیچ لەرزینێکی تیا نەبوو گوتی: "ئەمێستا، ئەو شۆربايەی کە فەرمانمدا بۆ ئێوارە لێيبنێن، لێيبنێن."

ژنە کارەکەرەکە هاتە پێشەوەو دۆن ئیلیان فەرمانیدا شۆرباکە بخەنە سەر ئاگر. هاوکات لەگەڵ ئەم قسانەدا پاپاش خۆی لە ژووری ژێرزەمینەکەدا بینییەوە، هەر هەمان قەشەکەی سانتیاگۆ بوو. وا شەرمەزاربووبوو نەیدەزانی چی بڵێت. دۆن ئیلیان گوتی ئەم تاقیکردنەوەیەی بەسبووە، لە شۆرباکە بەشی قەشەی نەدا، بۆ بەرێکردنیشی تابەردەرگا لەگەڵی چوو، لەگەڵ ماڵئاوایی کردندا بەوپەڕی ئەدەبەوە ئارەزووی خواست کە قەشە بەسەلامەتی بگاتە شوێنی مەبەستی.

ئاوێنەیەك لە مەرەكەب

لە سەرتاسەری مێژوودا و لە نێو حوكمڕانانی سوداندا، كەس هێندەی یاقوبی دەردەدار بەستەمكار نەناسراوە، ئەو یاقوبەی كە دەستدرێژیی باجگرە میسرییەكانی بۆ سەر گیان و ماڵی میللەتەكەی خۆی واڵا كردو لە چواردەیەمین ڕۆژی مانگی (بێرمهات)[101] ی ساڵی (1842) لە ژوورێكی كۆشكدا مرد. هەندێ كەس لەو باوەڕەدان كە (عبدالرحمن المصمودی)ی جادووگەر (كە دەكرێت ناوەكەی بۆ بەندەی خودای بەخشندە وەربگێڕدرێت) ئەوی بەخەنجەر, یان بەژەهر كوشتووە، لەگەڵ هەموو ئەمانەشدا زۆرتر وا پێدەچێت كە بەمردنی سروشتی مردبێت، چونكە بەدەردەدار بەناوبانگبوو. كاپتن ریچارد. ئێف. بورتۆن[102] ساڵی (1853) لەگەڵ جادووگەردا قسەیكردووە و جادووگەر چیرۆكێكی بۆ گێڕاوەتەوە كە من لێرەدا سەرلەنوێ دەیگێڕمەوە:

ئەوە ڕاستە، كە لە ئاكامی پیلانگێڕیی ئیبراهیمی برام و بەپشتیوانیی ناپاكانەو بێهودانەی سەرۆكە ڕەشپێستەكانی كوردوڤان، كە ناپاكییان لێكرد، من لە قەڵاكەی یاقوبی دەردەداردا بەدیل گیرام. براكەم لەسەر

101- مانگی حەوتەمی ڕۆژژمێری كۆنی میسرییە (وەرگێڕی فارسی).

102- Captin richard. F. burton وەرگێڕی ئینگلیزی هەزارو یەك شەوە و گوڵستانی سەعدی و زۆر تێكستی فارسی و عەرەبی و هەندی ترە (وەرگێڕی فارسی).

فەرشی ڕەنگ خوێنینی دادپەروەریدا بەشمشێر كوژرا، بەڵام من خۆمدا بەسەر پێیە دزێوەكانی دەردەداراو پێموت كە جادووگەرم و ئەگەر خوێنم نەڕێژێت و نەمكوژێت ئەوا شكڵ و شێوەو تارماییگەلێكی پیشاندەدەم كە لە شكڵ و شێوەو تارمایی چرای ئەفسووناویش سەرسوورهێنەرتر بێت. ئەو زۆرداره بۆ سەلماندنی ئەو قسە و پڕوپاگەندانەم داوای بەڵگەیەكی دەستەجێی لێكردم. منیش داوای قەڵەمقامیشێك و كاغەزێكی گەورەو ئوچێكو دواردێك و مەرەكەبدانێكی لە قۆچی ئاژەڵدروستكراو و ئاگردانێكی پڕ لە پشكۆ و سكلی گەشاوەو كەمێك تۆوی گژنیژ و عەیارەیەك ڕۆنم كرد. كاغەزەكەم بڕیو كردم بەشەش پارچەی باریك باریك، لەسەر پێنج دانەیان هەندێك ویردو نزام نووسی، لەسەر دوایین دانەشیان ئەم وشانەم نووسی كە هی قورئانی پیرۆزن: "و كشفنا عنك غطائك فبصرك الیوم الحدید"[103] دواجار چوارگۆشەیەكی ئەفسووناویم لەسەر لەپی دەستی ڕاستی یاقوب كێشا، پێموت لەپی دەستی چاڵ بكات، مەرەكەبەكەم ڕشتە لەپی دەستییەوە تا چاڵەكەی لەپی پڕبووەوە لێم پرسی كە ئایا وێنەی خۆی بەروونی لە مەرەكەبەكەدا دەبینێت، ئەویش وەڵامیدایەوە كە دەیبینێ. پێموت سەری بەرزنەكاتەوە. ڕۆن و تۆوە گژنیژەكەم ڕۆكردنە ناو ئاگردانەكەو ویردو نزاكانم بەسەر پشكۆ سوورەوەبووەكاندا سووتاندن. پاشان لێمپرسی دەیەوێت چ وێنەیەك ببینێ, نەختێ بیریكردەوەو گوتی: "ئەسپی دەشتی، باشترین ئەسپێ كە لە كەنارەكانی بیاباندا دەلەوەڕێ". سەیریكرد مێرگوزارێكی كپوسەوزی بینی، ساتێ دواتر ئەسپێ نزیكبووەوە، وەك پڵنگ چاپووك و پەڵەیەكی سپی بەناوچەوانییەوە بوو. داوای ڕەوەئەسپێكی لێكردم بەهەمان ئەندازە

103- ئایەتی 22 لە سوورەتی "ق"، ئێستا پەردەمان لەسەر چاوانی تۆ لاداوە و هەموو شتێ وەكو خۆی دەبینیت و چاوانت تیژن).

جوانبێت، له بەری ئاسۆدا هەورێ تەپوتۆزی بینی, پاش ئەوە رەوەئەسپەکەی بینی. لەم ساتەدا بوو کە زانیم لە مردن رزگارمبووە.

لەو رۆژە بەدواوە لەگەڵ دەرکەوتنی یەکەمین تاڵەتیشك لە ئاسمانی خۆرهەلاتدا, دوو سەرباز دەهاتن, دەیانگرتم و دەیانبردم بۆ شوێنی پشوودانی دەردەدار، لەوێ پێشوەخت بخووردو ئاگردان و مەرەکەب ئامادەکرابوو. ئا بەم شێوەیە ئەو داوایلێدەکردم و منیش هەموو شتە بینراوەکانی ئەم جیهانەم نیشانی ئەو دەدا، ئەم پیاوە کە ئێستاشی لەسەربێت رقم لێیەتی“ لە لەپی دەستیدا هەموو ئەو شتانەی بینی کە مردووەکان بینیویانە، هەروەها هەموو ئەو شتانەیش کە زیندووەکان دەیبینن: شاران، هەرێمەکان، ئەو ئیمپراتۆرییانەی گۆی زەوییان دابەشکردووە، ئەو گەنج وخەزنانەی لە ناویدا شاراونەتەوە، ئەو کەشتییانەی کە لە دەریاکانیاندا دێنودەچن“ کەلوپەلی بێشوماری جەنگ و مۆسیقاو نەشتەرگەری، ژنانی جوان، ئەستێرە و هەسارەکان، ئەو رەنگانەی کە بێدینەکان بۆ کێشانی وێنە ناشیرینەکانیان بەکاریاندەهێنن، خوێ و گژوگیاگەلێك کە نهێنی و تایبەتمەندیگەلێکیان تیادان“ هەروەها فریشتە زیوینەکان کە تاکە خۆراکیان سوپاس و ستایشی خواوەندە“ بەخشین و پێشکەشکردنی خەلات لە قوتابخانەکاندا، پەیکەری مەل و باڵندەو پاشایان کە لە ناو هەرەمەکاندا حەشاردراون , سێبەری ئەو گایەی کە جیهانی لەسەر پشتەو ئەو ماسییەی لەژێر گاکەدایە، هەروەها زەوییە دێم و رەقەلانەکانی خودای بەخشندەی بینی. شتگەلێکی بینی کە باسکردنیان ئەستەمە“ وەك ئەو شەقامانەی کە بەرۆشنایی لامپی گازی رووناککراونەتەوە، هەروەها ئەو نەهەنگەی کە بەبیستنی دەنگی مرۆڤێك دەمرێت.

جارێکیان فەرمانیدا ئەو شارەی پیشانبدەم کە ئەوروپای پێدەڵێن. رێگەمدا چوارڕیانە سەرەکییەکانی ببینێت، پێموایە لەوێدا بوو، لەو

قەرەباڵغییە گەورەیەدا –خەڵکەکە هەموو بەرگی رەشیان پۆشیبوو، هەندێك چاویلکەیان لە چاوابوو, بۆ یەکەمین جار چاویکەوت بەپیاوێك کە رووبەندی پۆشیبوو.

لەو رۆژەوە هەر شتێکمان دەبینی ئەو پیاوەی تیابوو، جارێك بەبەرگی سودانییەوە جارێکیش بەبەرگی سەربازییەوە، بەلام هەمیشە رووبەندی پۆشیبوو. هیچکاتێ وننەدەبوو, بەلام ئێمە نەماندەوێرا ناسنامەکەی ئاشکرا بکەین. وێنەکانی ئاوێنە مەرەکەبییەکە، کە لە سەرەتادا تیژتێپەڕ, یان چەسپاو بوون، دواتر ئالۆزتربووبوون، بێوەستان فەرمانەکانی منیان جێبەجێدەکرد, ئەو زۆردارە دەیتوانی هەموویان بەروونی ببینێ. ترسناکی زۆری دیمەنەکان هەردووکمانی دەترساندو ماتیدەکردین. هەرچیمان دەبینی دیمەنی سزادان و خنکاندن و ئەتککردن بوون, واتە چێژی تایبەتی جەلادان و زۆرداران.

بەم شێوەیە، گەیشتینە سپێدەی چواردەیەمین رۆژی مانگی بێرمهات. مەرەکەب رژێنرایە نێو دەستی زۆردارو رۆن و تۆوە گژنیژەکەش کرا بەسەر ئاگردانەکەداو نزاو نووشتەکانیش لەسەر ئاگرەکە سووتێنران. تەنیا هەردووکمان بووین. دەردەدار فەرمانی پێدام دیمەنی سزادانێکی پیشانبدەم کە هەم راستی بێت و هەم ئیستیئنافیش نەکرێتەوە، چونکە ئەو رۆژە تینوی بینینی دیمەنی لە سێدارەدانێك بوو. هێشتم سەربازەکان بەخۆیان و تەپڵەکانیانەوە، هەروەها فەرشی مل پەڕاندنەکە و ئەو خۆشبەختانەی تەنیا تەماشاکەر بوون، لەگەڵ جەلادێك کە شمشێری دادپەروەری بەدەستیەوە هەڵدەسووراند، ببینێ. یاقوب کە چاوی بەجەلادەکە کەوت بەسەرسوڕمانەوە پێی گوتم: "ئەوە ئەبو قیرە، ئەو کەسەی دادپەروەریی بەسەر ئیبراهیمی براتدا جێبەجێکرد، هەر ئەوەندە بتوانم بێکۆمەکی تۆ ئەم وێنانە ببینم ئیدی ژیانی تۆ کۆتاییدێت. "داوای لێکردم کە پیاوە حوکمدراوەکە بهێنمە پێشەوە. کە ئەم فرمانە ئەنجامدرا

دەردەدار بینی ئەو پیاوەی کە دەبێت لە سێدارە بدرێت هەمان پیاوە رووبەندپۆشەکەیە, بۆیە رەنگ بەروویەوە نەما. فەرمانی پێکردم کە پێش ئەوەی دادپەروەری جێبەجێبکرێت رووبەندی ئەو پیاوە لابەرم. لەگەڵ ئەم قسەیەی کرد خۆمدا بەسەر دەستوپێیداو بەپاڕانەوەوە گوتم: "ئەی پاشای وەخت، ئەی گەوهەر و نەقاوەتی سەردەم، لەبەر ئەوەی ئەم یەکە لەوانی تر ناچێت بۆیە نە ناوی خۆی, نە ناوی باب و باپیرانی و نە ناوی ئەو شارەی تێیدا لەدایکبووە، نازانم. من غیرەتی گۆڕینی ئەم وێنەیەم نییە, چونکە لەوە دەترسم بەم کارە تاوانێك بکەمو ببمە مایەی رەخنەولێپرسینەوە.

دەردەدار زەردەیەك گرتی، کاتێك کە لەخەندەکەی بووەوە سوێندی خوارد کە ئەگەر تاوانێك لە کارەکەدا هەبێت ئەوا ئەو تاوانە دەخاتە ئەستۆی خۆی. بەشمشێرەکەی و بەقورئان سوێندی خوارد. جا ئەوکات داوام کرد زیندانییەکە رووتببێتەوە. بەپێستی گا ببەسترێتەوە و رووبەندەکە لەسەر دەموچاوی دابدڕن. ئەم کارانە ئەنجامدران. سەرئەنجام چاوە ترساوەکانی یاقوب توانییان ئەم دەموچاوە ببینن دەموچاوی خۆی- ترس و شێتی سەرتاپای بوونی ئەویان داگیرکرد. دەستە لەرزیوەکانی ئەوم بەدەستەکانی خۆم, کە نەدەلەرزین گرتن و فەرمانم پێدا بەردەوامبێت و سەیری مەراسیمی مردنی خۆی بکات. وەها کەوتبووە ژێر کاریگەریی ئاوێنەکەوە نە هەوڵیدەدا چاوانی وەربگێڕێت، نە مەرەکەبەکە بڕێژێت. کاتێ کە لە وێنەکەدا شمشێرەکە داهاتە خوارەوە بۆ سەری تاوانبارەکە، یاقوب لە ناخەوە هاوارێکی لێبەرزبووەوە کە بەزەیی دڵمی نەبزواند, بەدەمدا کەوتە سەر زەوی و مرد.

سوپاس و ستایش بۆ ئەو کەسەی کە هەمیشە چاودێریدەکات و کلیلی بەخشینی بێسنوورو سزادانی بێکۆتاییش لە دەسەڵاتی ئەودایە.

www.pertwk.com

کۆشکی پەیکەرەکان

هیچ زانیارییەکی راستو دروست لەبارەی نووسەری راستەقینەی ئەم چیرۆکە لە بەردەستدا نییە، کە لەسەرچاوەیەکی عەرەبییەوە وەرگیراوە. هەر لەو بەڵگانەوە کە خودی چیرۆکەکە دەیاندا بەدەستەوە، دەتوانرێت ئەنجامگیریی ئەوە بکرێت کە نووسەر موسوڵمانێکی ئیسپانی بووە:

لە سەردەمەکانی پێشوودا لە هەرێمی ئەندەلوس، شارێك هەبوو ناوی لێبتیت[104] یان سیوتا[105], یاخود خاین[106] بوو" ئەم شارە پایتەختی پادشایان بوو. لەو شارەدا قەڵایەکی قایم و پتەو هەبوو کە دەروازەگەلێکی یەکلەدواییەکی هەبوون, نە بۆ چوونە ناوەوە بوون" نە بۆ هاتنە دەرەوەش، ئەم دەروازانە هەمیشە داخرابوون. هەر جارێ پاشایەك دەمرد، پاشایەکی تازە لەدوای ئەوەوە لەسەر تەختی دەسەڵات دادەنیشت، پاشای تازە بەدەستی خۆی قفڵێکی تازەی لە هەر یەکێ لە دەروازەکان دەدا، تا ژمارەی قفڵەکانی هەر دەروازەیەك گەیشتە بیست و چوار قفڵ، هەر قفڵەی هی پاشایەك بوو.

لەو رۆژە بەدواوە، فەرمانڕەوایەتی بوو بەنەسیبی پیاوێکی بەدکار, کە لە نەوەی پاشایان نەبوو، ئەم پیاوە بەدکارە تەخت و تاجی بەزۆر داگیرکردبوو" لە بری ئەوەی قفڵێکی تر بۆ سەر دەروازەکان زیاد بکات،

104- Lebtit
105- Ceuta
106- Jaen

بڕیاریدا هەر بیست و چوار قفڵەکە بکاتەوە، تاببینێ و بزانێ چ شتێك لە نێو قەڵاکەدا حەشاردراوە، میرانوگزیران بەتکاوە داوایان لێکرد کاری وا نەکات، گورزە کلیلە ئاسنینەکانیان لێشاردەوە و پێیانوت زیادکردنی قفڵێك ئاسانترە لە شکاندنی بیست و چوار قفڵ، بەڵام پاشا بەشێوەیەکی سەیر پێیداگرتو گوتی: "دەمەوێت چاوێك بەو شتانەدا بخشێنم کە لەناو قەڵاکەدا هەن." ئینجا ئەوان، هەرچییان لە دەستهات لە پەیکەرە مەسیحیەکانەوە بیگرە تازێرو زیو دایان پێی. کەچی پاشا دەستی هەڵنەگرت، بەدەستی راستی خۆی "دەك دەستی راستی لە ئاگری هەتاهەتاییدا بسووتێت!" قفڵەکانی شکاند.

لەناوەوەی قەڵاکەدا پەیکەرگەلێکیان دۆزییەوە کە هی چەند عەرەبێ بوون. لە کانزاو تەختە دروستکرابوون- هەموویان بەسواری ئەسپو وشتری تیژڕەو، بەچەفتە و عەگالەوە کە بەسەر شانیاندا هاتبووە خوارێ و شمشێری بەکەمەرا هەڵواسراو و نێزەبەدەستەوە وەستابوون. گشتیان لە شێوەی پەیکەردا بوون و سێبەریان لەسەر زەوی دیاربوو. لۆقی ئەسپەکان دەتگوت ئێستەنائێستە دەکشێنەدواوە" نەدەگەیشتنە زەوی. سەیرە" ئەو ئەسپە زەبەلاحانە ساتمەیان نەدەکرد و نەدەکەوتن. بەبینینی ئەم پەیکەرانە، کە لێهاتووانە دروست کرابوون ترسێکی گەورە کەوتە دڵی پاشاوە، رێکوپێکی و بێ جووڵەییان ترسەکەی زیاتر کرد، چونکە هەموویان روویان بەرەو لایەك بوو -کە بەری خۆرئاوابوو- نەقسەیەکیان لێدەبیستراو نە دەنگی شەیپوورێ, ئەمە ئەوە بوو کە لە کۆشکی یەکەمدا بوو. لە کۆشکی دووەمدا مێزێکیان بینی کە بۆ سلێمانی کوڕی داود جیاکرابووەوە -رەحمەتی خوایان لێبێت- ئەو مێزە لە پارچە زمڕودێك تاشرابوو، وەکو هەموانیش دەزانن زمڕود رەنگەکەی سەوزە، سیفەتە نادیارەکانیشی سەلمێنراون و روونکردنەوەیان ناوێ، چونکە تۆف و رەهێڵەکان دەنیشێنێتەوە، پارێزەری تەقوای خاوەنەکەیەتی، سکچوون و

گیانی پیس لەش دەردەکات، لەدوعاو نزادا ئەنجامی خوازراو بەدڵی خۆت مسۆگەردەکات و مەسەلەی منداڵبوونی ژنان ئاساندەکات.

لە کۆشکی سێیەمدا، دوو کتێب دۆزرانەوە. یەکێکیان رەش بوو، بەکارهێنانی کانزاکان و تەلیسمەکانو پەیوەندی نێوان ئەستێرەکانو رۆژەکان, شێوەی ئامادەکردنی ژەهرو دژی ژەهری فێردەکرد. ئەوی تریان سپی، ئەگەرچی پیتەکانی هەموو روون و ئاشکرابوو، بەڵام هیچکەسێ نەیدەتوانی واتای وانەکانی ئەو کتێبە لێکبداتەوە. لە کۆشکی چوارەمدا نەخشەیەکی جیهانیان دۆزییەوە کە هەموو هەرێم و شارو دەریاو قەڵا و مەملەکەتەکانی, بەناوی راستەقینەی خۆیان و بەئەندازەی رێکودروستەوە, لەسەر دیاریکرابوو.

لە کۆشکی پێنجەمدا، ئاوێنەیەکی خڕیان دۆزییەوە، کە بۆ سلێمانی کوڕی داود–ڕەحمەتی خوا لە هەردووکیان بێت– دروستکرابوو، ئاوێنەیەك کە هێندە بەنرخبوو مەزەندە نەدەکرا، چونکە لە تێکەڵەی چەند کانزایەك دروستکرابوو، هەر کەسێك تەماشایدەکرد دەیتوانی دەموچاوی بابوباپیرانی تادەگەیشتنەوە سەر یەکەم مرۆڤ "ئادەم"“ هەروەها دەموچاوی نەوەکانی خۆی, یەك بەدوای یەکدا تا ئەوانەیان کە گوێیان لە سوڕی ئیسرافیل دەبێت، ببینن. کۆشکی شەشەم پڕبوو لەجۆرە ئەکسیرێ کە دڵۆپێکی بەسبوو بۆ ئەوەی سێ هەزار مسقاڵ زیو بگۆڕێ بەسێ هەزار مسقاڵ زێڕی پوخت. کۆشکی حەوتەم بەتاڵ دەهاتە بەرچاو. ئەم کۆشکە هێندە دوورو درێژ بوو لێهاتووترین تیرهاوێژیش نەیدەتوانی لە دەروازەکەیەوە تیر بهاوێت و بەر دیوارەکەی ئەوبەری بکەوێت. لەسەر ئەو دیوارە نووسینێکی ترسناکیان دۆزییەوە. پاشا ئەو نووسینەی خوێندەوەو ماناکەی تێگەیشت“ وشەکانی ئەو نووسینە بەم شێوەیە بوون: "هەر کاتێ دەستێك بوێرێ دەرگای ئەم قەڵایە بکاتەوە، ئەوا

جەنگاوەرگەلێکی زیندوو کە لەو پەیکەرانە دەچنو لێرەدان، ئەم وڵاتە داگیردەکەن."

ئەم رووداوە لە ساڵی 89ی کۆچیدا روویداوە. هێشتا دوازدە مانگی ئەو ساڵەی بەسەردا تێنەپەڕیبوو, تاریقی کوڕی زیاد شورەی دەوری شارەکەی رووخاندو پاشای شکاندو ژن و منداڵەکانیشی وەکو کۆیلە فرۆشتن، هەموو شوێنێکی ئەو مەملەکەتەی وێرانکرد. بەم شێوەیە بوو کە عەرەبەکان بەوڵاتی ئەندەلوسدا بڵاوبوونەوە، ئەو وڵاتەی بەهۆی درەختی هەنجیرو چیمەنە پاراوەکانیەوە هیچ تینوویەك بێئاو ناهێڵێتەوە، بەڵام خەزێنەکان: هەمووان دەزانن تاریقی کوڕی زیاد هەر هەمووی بۆ خەلیفەی سەرۆکی ناردنو خەلیفەش لەناو هەرەمێکدا ئەنباریکردن.

ڕووداوی مردنی فەقێیەك

فریــشتەكان بۆیــان گێڕامــەوە, لەبەرئــەوەی میلانكتــۆن[107] لــەم دنیــا ڕۆیشت, لەو دنیاماڵێكیان پێبەخشی, بەرواڵەت لەو ماڵەدەچوو كە لەم دنیا تیایدا دەژیا (ئەم ڕووداوە لەسەرەتای هاتنە ناوەوەی زۆربەی تازە هاتووانـدا بـۆ جیهـانی هەتاهـەتایی ڕوودەدات, لەبـەر ئەمەیـە ئەوانـە لـە مردنـی خۆیـان بێئاگادەمێننـەوە، پێیانوایـە هێـشتا لـە دنیـای مادیـدان.) هەموو شتەكانی ئەو ژوورە لەو شتانە دەچوون كە پێشتر هەیبوون: مێز, مێزی نووسینی چەكمەجەدار، ڕەفەی كتێب. میلانكتۆن هەر ئەوەندەی لەو ماڵە تازەیەدا چاویكردەوە، لەپشت مێزەكەیەوە دانیشت، كاری ئەدەبیی خۆی دەستپێكرد، چەند ڕۆژێكی بەنووسینەوە گوزەراند–وەكو هەمیشە– بابەتی نووسینەكەی ڕاستیو ڕەوایەیی باوەڕبوو، تەنانەت یەك وشەیش لـەبارەی خێـرو بەخـشینی خێراتــەوە لــە لێكۆڵینەوەكەیــدا نــەدەبینرا. فریــشتەكان هەســتیان بــەم كەموكووڕییــە كــرد و پــەیكیان نــارد تــالێی بپێچێتەوە, میلانكتۆن وەڵامیدانەوە: "من سەلماندومە و دوودڵی ناوێت، خێركردن شتێك نییە بۆ گیان پێویست بێت، بۆ گەیشتن بە ڕزگاری، باوەڕ بەتەنیا بەسە." بەدڵنیاییەكی زۆرەوە قسەیدەكرد و هیچ وای بۆ نەدەچوو كە مردووە و ئێستا لە ئاسماندا ماڵی هەیە. فریشتەكان كە گوێیان لەم قسانەی بـوو، بەجێیانهێـشت. پـاش چـەند هەفتـە، یـەك یـەك شـتەكانی

107- **Melancthon**

ژوورەکەی کاڵبوونەوە و دیارنەمان، تا سەر ئەنجام جگە لە کورسی، مێز، کاغەز و شووشەمەرەکەبەکەی، شتێك نەمایەوە. سەرباری ئەوە، دیواری ژوورەکەی بەتوێژێك قسڵو تەختی زەوییەکەیش بەتوێژێك لیتەی رەنگزەرد داپۆشرا. تا دەهات جلەکانی میلانکتۆن زبرتردەبوون. میلانکتۆن لەم گۆڕانکارییانە سەریسوڕما، بەڵام هەروا لەبارەی باوەڕ و رەتکردنەوەی خێروخێراتەوە درێژەیدا بەنووسین، لەم کارەدا, هەروا پێیدادەگرت تا لەپڕ گوێزرایەوە بۆ شوێنێکی کارگەئاسا لەژێرزەویدا، بۆ لای ئەو فەقێیانەی تری کە وەکو ئەو بوون, میلانکتۆن ئەو چەند رۆژەی کە لەوێ بەحەپسی مایەوە، گومانی لە بۆچوونەکانی خۆی کرد، مۆڵەتی وەرگرت بگەڕێتەوە بۆ ژوورەکەی پێشووی. ئێستا ئیدی پێستی لەشی بەخوری داپۆشرابوو، بەڵام زۆر هەوڵیدەدا قەناعەت بەخۆی بکات کە ئەوەی بەسەریا هاتبوو جگە لە وڕێنەیەك شتێکیتر نەبووە, دیسانەوە کەوتەوە ستایشکردنی باوەڕو سووکایەتیکردن بەخێروخێرات.

شەوێکیان، میلانکتۆن زۆر سەرماییبوو، هەر زوو بۆی دەرکەوت کە ژوورەکانی تری ماڵەکەی لە ژوورەکانی ماڵەکەی دنیای مادیی ناچن. یەکێ لە ژوورەکان پڕبوو لە ئامێرو کەرەستەگەلێك کە ئەو بەبێسوودی دەزانین، ئەوی تریان هێندە بچووکبووبووەوە کە چوونە ژوورەوەی ئەستەم بوو" سێیەمیان نەگۆڕابوو، بەڵام دەرگاو پەنجەرەکانی بەڕووی یاڵ و گردگەلێکی پان و پۆڕدا دەکرانەوە. یەکێ لە ژوورەکان, کە دەکەوتە پشتەوەی ماڵەکە, پڕبوو لەخەڵکانێك کە ئەویان دەپەرست و دووپاتیاندەکردەوە کە هیچ کاتێ هیچ فەقێیەك هێندەی ئەو دانا نەبووە. لەم ستایشانە خۆشحاڵبوو، بەڵام لەبەرئەوەی هەندێ لە زیارەتکەرەکان بێڕوخسار بوون و هەندێکی تریان وەکو مردوو دەهاتنە پێشچاو، رقی لێیان هەستاو متمانەی پێیان نەما. لەم ساتەدابوو کە بڕیاریدا شتێك لەبارەی خێرکردنەوە بنووسێت. تەنیا گرفتێکیشی ئەوە بوو کە ئەوەی

ئەمڕۆ دەینووسی بەیانی نەیدەتوانی بیبینێت. ئەمەش لەبەرئەوە بوو کە بێئەوەی باوەڕی پێیان هەبێ نووسیبوونی.

زۆرێك لەو کەسانەی کە تازە مردبوون سەردانی میلانکتۆنیان کرد، بەڵام ئەو لەبەرئەوەی لە ماڵێکی ئاوا کاولدا نیشتەجێبوو شەرمەزاردەبوو. بۆ ئەوەی ئەوان باوەڕبکەن کە لە بەهەشتدا جێگەی هەیە، جادووگەرێکی بەکرێگرت کە دراوسێی بوو، ئەم جادووگەرە جەماعەتی فریودەدا و دیمەنگەلێك لە ئارامیی بەشکۆی پیشانی ئەوان دەدا. هەرئەوەندەش زیارەتکەرەکان دەڕۆیشتن هەندێ جار تۆزێ پێش رۆیشتنیان– ئەم شکۆو جیلوانەش نەدەمان، هەر توێژاڵە گەچە کۆنە داخوراوەکە دەمایەوە.

دوایین شتێ لەبارەی میلانکتۆنەوە دەیزانم ئەوەیە کە جادووگەر و یەکێ لەو پیاوە بێڕوخسارانە ئەویان برد بۆ لای تەپۆڵکە زیخەڵانەکە، ئێستاش لەوێ یەکێکە لە خزمەتکارەکانی شەیتان.

چیرۆکی ئەو دوو کەسەی خەویان بینی

ئەلئیسحاقی، مێژوونووسی عەرەب کە لە سەردەمی فەرمانڕەوایی خەلیفە مەئموندا (170 تا 218ی کۆچی مانگیدا) دەژیا، ئەم چیرۆکە دەگێڕێتەوە:

ڕاویە ڕاستگۆکان وایان گێڕاوەتەوە (بەڵام تەنیا خودایە ئاگای لە هەموو شتێکە و بەسەر هەموو کارێکدا توانایە و لەهەموو گوناهێک دەبووڕێت و هەمیشەش بێدارە و خەوی لێناکەوێت) سەردەمێك، پیاوێك لە قاهیرە دەژیا، سامانێکی زۆروزەوەندەی هەبوو، بەڵام ئەوەندە دەستوالاّ و بەخشندە بوو هەرچییەکی هەبوو، جگە لە خانووەکەی ماڵی باوکی، هەموو بە با چوو, ناچاربوو بەماندووبوونێکی زۆر خەرجی ژیانی خۆی دابینبکات. کار و فرمانی زۆر وا ماندوویانکرد تا شەوێکیان لەژێر ئەو دارهەنجیرەی لەباخچەی ماڵەکەیدا بوو، خەوبردییەوە، لە خەویا پیاوێکی بینی سەرتاپای تەڕ بوو، کابرا دراوێکی زێڕی لە دەمی دەرهێنا و پێیگوت: "بەختی نوستووی تۆ لە ئێران، لە شاری ئەسفەهان شارراوەتەوە، بڕۆ بۆ ئەوێ و بیدۆزەرەوە".

بۆ ڕۆژی دوایی, بەیانیی زوو لەخەو هەستاو گەشتێکی دوور و درێژی دەستپێکرد، چەندان بیابانی بێ ئاو و ئالفی تەیکرد، سواری کەشتی بوو، خۆی لە دەست دزانی دەریا و بتپەرستان ڕزگار کرد، لە چەندین ڕووبار پەڕییەوە و ڕووبەڕووی خەڵکو خوا و گیانەوەرانی کێوی بووەوە.

سەرئەنجام ڕێگەی خۆی بەرەو ئەسفەهان دۆزییەوە، بەڵام هێشتا نەگەیشتبووە دەروازەکانی ئەو شارە, کە شەو داهات و ناچار لە حەوشی مزگەوتێکدا ڕاکشا و خەوی لێکەوت. بەتەنیشت مزگەوتەکەوە ماڵێك هەبوو, خوای توانا بڕیاری وابوو کە دەستەیەك دز بچنە ناو مزگەوتەکەوە تا لەوێوە ڕێگەیەك بدۆزنەوە بۆ ماڵەکەی تەنیشتی. بەڵام خاوەنماڵەکە کە بەهۆی دەنگی دزەکانەوە خەبەریان بووبووەوە، دەنگ‌و هاواری کۆمەکیان لێبەرزبووەوە. دراوسێکانیش دەنگیان خستەپاڵ دەنگی ئەوان، بەڵام تا سەرۆکی پاسەوانان و حەیتەکان گەیشتن، دزەکان لە ڕێی سەربانەوە هەڵاتن. سەرۆکی پاسەوانان گوتی: هەموو جێیەکی مزگەوتەکە بگەڕێن، جا کە کابرای خەڵکی قاهیرەیان دۆزییەوە، بەشوڵکی حەیزەران تێیبەربوون, کارێکیان پێکرد, جیاوازییەکی وای لەگەڵ مردندا نەبوو.

دوو ڕۆژ دوای ئەوە لە زیندان هاتەوە هۆش خۆی. سەرۆکی پاسەوانان ناردی بەدوایداو لێیپرسی: "کێیت و لە کوێوە هاتوویت؟"

کابرا گوتی: "خەڵکی شاری بەناوبانگی قاهیرەم، ناوم محەممەد ئەلمەغریبییە".

سەرۆکی پاسەوانان پرسی: "چی تۆی گەیاندۆتە ئەسفەهان؟".

کابرا پێیباشبوو ڕاستیی بەسەرهاتەکە بگێڕێتەوە، بۆیە بەسەرۆکی پاسەوانانی گوت: "لە خەودا کەسێکم بینی پێی گوتم بێم بۆ ئەسفەهان، گوایە بەخت لێرە چاوەڕوانمە. بەڵام کە هاتمە ئەسفەهان بۆم دەرکەوت ئەو بەخت و شانسەی ئەو کەسە مژدەی پێدابووم جگە لەقامچییەکانی ئێوە کە بەدڵێکی فراوانەوە دەرخواردمدران، هیچ شتێکی تر نەبوو."

سەرۆکی پاسەوانان، بەبیستنی ئەم قسانە ئەوەندە پێکەنی خرێ دانەکانی دەرکەوتن، سەرئەنجام گوتی: "هەی ئەقڵ ناتەواو، من خۆم سێ جار خەونم بەماڵێکەوە بینیوە لە قاهیرە، کە لە حەوشەکەیدا باخچەیەك هەیە و لە کۆتایی باخچەکەدا کاتژمێرێکی هەتاوی هەیە و لە پشت

کاتژمێرە هەتاوییەکەشەوە دارهەنجیرێکە, لە پشت دارهەنجیرەکەشەوە حەوز و فوارەیەك هەیە، لەژێر فوارەکەدا گەنجینەیەکی چاك و بەنرخ شاردراوەتەوە, کەچی سەرباری هەموو ئەمانەش هیچ گوێم نەداوەتە ئەم گەنجینە بەنرخە، ئەوجا تۆی بێچووە جنۆکە و هێستر بەهۆی خەونێکەوە لەم شار دەچیت بۆ ئەو شار. چیدی لە ئەسفەهان نەتبینم. ئەم پارەیە وەربگرە و گۆڕت گومبکە".

کابرا پارەکەی وەرگرت و بەرەو نیشتمان کەوتەوەڕێ. لەژێر فوارەی باخچەی ماڵەکەیدا (ئەو ماڵەی کە هاتبووە خەوی سەرۆکی پاسەوانان) گەنجینە بەنرخەکەی دۆزییەوە. بەم شێوەیە خواوەند ڕەحمەتی بێدرێغی خۆی بەسەرا باراند و ناخۆشییەکانی بۆ قەرەبووکردەوە و بەختەوەریکرد.

خوای گەورە و نەبینراو بەخشندە و میهرەبانە.

www.pertwk.com

تەمسیلی کۆشك

ئەو رۆژە، ئیمپراتۆرە زەردەکە کۆشکەکەی خۆی پیشانی شاعیرەکە دەدا. کە رۆیشتنە پێشەوە، یەکەمین ریزی هەیوانەکانی بەری خۆرئاوایان، یەك یەك بەجێهێشت، کە وەکو رەفەی هۆڵێکی شانۆیی کەمێك بێکەنار، بەسەر باخێکدا دەیڕوانی کە ئاوێنە زیوینییەکانی و ریزی بەیەکاچووی درەختە عەرعەرەکانی ئەندێشەی تونـاوتوونی بەبیر دەهێنایەوە. لە سەرەتادا بەخۆشی و شادییەوە خۆیان تێدا ونکرد، وەك ئەوەی گاڵتە و گەمە بکەن. بەڵام لە دواییدا ئەم خۆشی و شادییە تێکەڵبوو بەترسێکی پەنهان، لەبەرئەوەی شەقامگەلێکی رێك, کە باخ و باخاتێکی چەماوەیی زۆر دڵگیر و دوور و درێژ و لە بڕانەوەنەهاتووی هەبوو و لە نادیاردا پێچی کردبووەوە. نزیکی نیوەشەو سەرنجی ئەستێرەکان و قوربانیکردنی جیٚ قومرییەك ئەوانی وا لێکرد تاخۆیان لەو هەرێمە جادووییە رزگار بکەن" بەڵام نەیانتوانی خۆیان لە هەستی ونبوون رزگار بکەن, کە تا کۆتایی لەگەڵیان بوو. پاشان لە ژووری گەنجینەو حەوشە و کتێبخانەکان و کۆشکێکی هەشت پاڵوویی کە کاتژمێرێکی ئاویی پیادا هەڵواسرابوو تێپەڕین، رۆژێکیش بەیانییەکەی لە کۆشکەکەوە پیاوێکی بەردینیان بینی, پاشان هەرگیز نەیانبینییەوە، بەهۆی چەند تەختە دارێکەوە روبارگەلێکی سازگاریان بڕی، یان چەند جاریٚ رووبارێکیان بڕی. کەژاوەی ئیمپراتۆری تێدەپەڕی و خەڵکی خۆیان لە تۆزوخۆڵٚ دا دەگەوزاند" رۆژێك گەیشتنە دوورگەیەك، کە پیاوێکی لێبوو واینەکرد، چونکە هیچکاتیٚ

کوڕی ئاسمانی نەدیبوو، جەلاد، بەزۆر سەری لە لەشی جیاکردەوە. نیگای ئەوان بێگرنگیدان, بەسەر مووی ڕەشی سەرەکان و سەمای ڕەشەکان و پەچە سەیرە ئاڵتوونییەکاندا دەخزی، هەموو شتێکی بەرچاووڕوودراو تێکەڵ بەشتە خەیاڵییەکان دەبوو، یان بەدەربڕینێکی تر، واقیعییەت یەکێکبوو لە شێوەکانی خەون. نەشیاو دەهاتە پێشچاو, کە زەوی جگە لە باخ و جۆگە و باڵەخانە شکۆدارەکان شتێکی تر بێت. هەر سەد پێیەك‌و کۆشکێك سنگی ئاسمانی شەقدەکرد، ڕەنگی کۆشکەکان وەك یەك دەهاتنە بەرچاو، هەرچەند یەکەمینیان زەعفەرانی و دواهەمینیان ئەرخەوانیبوو، گۆڕینی پلە بەپلەی ڕەنگەکان ئەوەندە جوان و ژمارە تەلارەکانیش ئەوەندە زۆر بوون, هەر مەپرسە!!

شاعیر (لەو هەموو شتە سەیروسەمەرانەی خەڵکەکەی تری سەرسامکردبوو, خۆی دوورەپەرێز دەگرت), لە بن تەلاری پێش دوایین دانەدا، کورتە شیعرێکی خوێندەوە، کە ئەمڕۆ، ئێمە بێهیچ دوودڵییەك دەیدەینە پاڵ ناوی ئەو، هەروەك چۆن باشترینی مێژوونووسەکان جەختی لەسەر دەکەنەوە خوێندنەوەی ئەو شیعرە مردن و نەمری بۆ هێنا، دەقی شیعرەکە دیار نییە" هەندێ کەس لەو باوەڕەدان کە ئەم شیعرە تەنیا لە یەك نیوەبەیت پێکهاتبێ" ئەوانی تریش پێیان وایە تەنیا لە یەك وشە — ئەوەی گومان هەڵناگرێ و لە هەمان کاتیشدا جێیباوەڕ نییە، ئەمەیە کە تەواوی کۆشکە مەزنەکە، بەوردترین بەشەکانییەوە، بەتەواوی چینییە نەخشکراوەکانەوە، هەر نەخشێکیش لەسەر هەر چینییەك و سێبەری ڕۆشنی لە هەر شەفەق‌و ڕۆژهەڵاتنێکدا، هەرساتە شاد یان غەمبار لە وشەی زجیرەکانی جەلیلی فانیان، خواوەندان‌و ئەژدیهایانێ کە لە ڕابوردوویەکی نەزانراو لەو کۆشکەدا سەرپەنایەکیان گرتبوو، لەو شیعرەدا پەنهان بوو. هەموو بێدەنگبوون، جگە لە ئیمپراتۆر کە

هاواریکرد: تۆ کۆشکەکەمت لێدزیم، دەمی شمشێری جەلادەکە شاعیری کردە دوو لەتەوە.

ئەوانی‌تر چیرۆکێکی دی دەگێڕنەوە. دەڵێن هیچ دوو شتێکی لێکچوو لە جیهاندا ناگونجێن، دەڵێن هەر ئەوەندەی کە شاعیر شیعرەکەی خوێندەوە کۆشکەکە دیارنەما، گوایا لەگەڵ خوێندنەوەی دوایین بەشی شیعرەکەدا دوایین شوێنەوارەکانی ئەویش نەمان‌و وێرانبوو. بێگومان ئەفسانەگەلی لەم شێوەیە لە داڵغەیەکی ئەدەبی زیاتر نین. شاعیر کۆیلەی ئیمپراتۆر بوو، جا لەبەرئەوەی کۆیلەیەکی پیاو بوو" سروودەکەی بەلەبیرچوونەوە سپێردرا، چونکە شایانی لەبیرچوونەوە بوو، ئێستاشی لەسەر بێت نەوەکانی شاعیر دەگەڕێن بەدوای ئەو وشەیەی کە جیهانی پێوەسف بکەن, نایدۆزنەوە.

خەنجەر

خەنجەرێك لە چەكمەجەیەكدا ئارامیگرتووە.
كۆتایی سەدەی رابوردوو لە "تۆلێدۆ[108]" دروستكرا، "لویس ملیان لافینیور[109]" دای بەباوكم، باوكم لە "ئۆرۆگوا"وە هێنای. "ئەڤاریستۆ كارریێگۆ[110]"ش جارێك بەدەستییەوە گرت.
هەر كەسێ چاوی پێبكەوێت، یەكسەر دڵی ختوورەدەكات كە هەڵیبگرێت و یاری پێبكات، هەروەك ئەوەی كە ساڵانێك بێ بەدوای ئەو خەنجەرەدا گەڕابێت. بەپەلە دەست بۆ مشتۆ چاوەڕوانەكەی دەبات، دەمە بەهێزە گوێڕایەڵەكەشی بەدەنگێكی نزمو هێواش بۆ ناو كالانەكەی دەخزێ و دێتە دەرێ. ئەمە خواستی خەنجەرەكە نییە.
ئەم خەنجەرە تەنیا هەر شتێكی لە ئاسن دروستكراو نییە، پیاوان بۆ تاكە مەبەستێ دروستیانكرد. ئەو خەنجەرەی كە دوێشەو لە "تاكوارێمبۆ[111]" بەجەستەی پیاوێكدا رۆچوو و ئەو خەنجەرانەی كە بەسەر سەری "قەیسەر"دا دابارین, بەشێوەیەكی گشتی هەموویان یەك خەنجەرن.
خەنجەر دەیەوێت بكوژێت، دەیەوێت لەپڕ خوێن بڕێژێت.

---

[108]- Toledo
[109]- Luismelian Lafinur
[110]- Evaristo Carriego
[111]- Tacaarembo

لە چەکمەجەیەکی مێزی نووسینەکەمدا، لەنێو ڕەشنووس و نامە کۆنەکاندا، خەون بەئامانجە سادەکەیەوە دەبینیٚ. کاتیٚ بەدەستەوە دەگیرێت دەست گیانی بەبەردا دەکرێت. چونکە ئاسنەکە گیانی بەبەردادەکات. هەر جاریٚ دەستی بکوژێکی بەردەکەوێت هەستدەکات بۆ ئەو دروستکراوە.

جاروبار بەزەییم پیایدا دێتەوە. هێز و یەکدەنگییەکی ئاوا, بەو لوتبەرزییەوە, ئاوا هێور و بیٚ گوناه، بێگوێپێدان چەندین ساڵ بەسەردەبات.

دوو پاشاو تووناوتوونەکانیان[112]

میژوونووسە باوەڕپێکراوەکان وایانگێڕاوەتەوە(خواش خۆی باشتر دەزانێت) کە لە رۆژگاری رابوردودا پاشایەك لە دوورگەکانی ولاّتی بابلدا دەژیا, هەموو وەستاو جادووگەرانی ولاّتەکەی کۆکردەوەو داوای لێکردن تووناوتوونێکی بۆ دروستبکەن کە ئەوەندە پێچاوپێچبێت, هیچ زانایەك نەوێرێ بچێتە ناویەوە, ئەوەندەش وردو دروست بێت کە ئەگەر کەسێك وێرای بچێتە ناویەوە رێگەی هاتنە دەرەوە نەدۆزێتەوە.

ڕۆژان هاتو چوو پاشایەکی عەرەب هات بۆ ولاّتەکەی, پاشای بابل (کە دەیویست گاڵتە بەمیوانەکەی بکات) روخسەتیدا بچێتە ناو تووناوتوونێك, لەوێ پاشا عەرەبەکە دوچاری ئەوپەڕی سەرگەردانیو سووکایەتی بوو" تا شەو داهات, ئەو کات پاشای دووەم داوای کۆمەکی لە خواوەند کردو سەرئەنجام رێگاکەی دۆزییەوە. پاشا عەرەبەکە هیچ گلەییەکی نەکرد, بەلاّم بەپاشای ولاّتی بابلی وت کە ئەویش لە مەملەکەتەکەی خۆی تووناوتوونێکی هەیەو ئەگەر خوا ئیرادەی لەسەر بێت, ئەوا خۆشحاڵدەبێت کە رۆژێك پیشانی میوانەکەی خۆی بدات. پاشان گەڕایەوە بۆ عەرەبستانو سەرلەشکرەکانی سوپاکەی خۆی

---

[112]- لە دەقە فارسییەکەدا وشەی (هزار تو) بەکارهاتووە کە بەمانای ئەو شوێنە دێت, ئەوەندە توونو راڕەو تێدایە مرۆۋ بۆ هاتنە دەرەوەی سەری لێتێکدەچێت, نموونەی ئەم شوێنە لە کوردەواریدا توونی بابایە.(وەرگێڕی کوردی).

کۆکردەوەو بەرەو ولاّتی بابل هێرشی بردو بەهۆی بەختو شانسی درەوشاوەی خۆیەوە قەلاّکانی پاشای بابلی تێکوپێکدان و خەڵکەکەی شکاندنو پاشاشی بەدیل گرت. ئەمانیش ئەویان سواری وشترێکی تیژڕەو کرد و هێنایان بۆ بیابانو سێ رۆژ لە بیاباندا پێش خۆیاندا. پاشان پاشای سەرکەوتوو وتی: "ئەی پاشای رۆژگاران, تاجداری چەرخو سەردەمان, لە ولاّتی بابل تۆ منت خستە ناو داوی تووناوتوونێکی لە زەرد[113] دروستکراوەوە کە بێئەژمار پێپلیکانەو دەرگاو دیواری هەبوون. ئێستا خوای دەسەلاّت بێسنوور وای تەقدیر کردووە کە منیش تووناوتوونەکەی خۆمت پیشانبدەم" کە نە پێپلیکانەی هەیە بۆ سەرکەوتنو نە دەرگای هەیە بۆ کردنەوەو نە کۆشكو تەلاری لەبڕانەوە نەهاتووی تیایە پیاو سەرسامبکات, نەدیوارگەلێکیش کە رێگەیان پێبگیرێت.

پاشان دەستوپێی پاشای بابلی کردەوەو لە جەرگەی بیاباندا بەرەلاّی کرد تا پشت بەو خوایەی زیندووەو نامرێت.لە برسانا و لە تینوانا سەربنێتەوە.

---

[113]- زەرد, مادەیەکە نزیکەی لە60٪ی مسەو ئەوی تری فافۆنە.

www.pertwk.com

بورخس و من

ئەوەی بۆ ئەو پیاوەی تر دێتەپێشیّ, بۆ بورخسیش دێتەپێشیّ. بەشەقامەکانی بۆینس ئایرسدا پیاسە دەکەم, جاربەجار–ڕەنگە وەکو خوویەك– دەوەستم تا سەیری تاقنمای سەر دەرگایەکی کۆن, یان دەرگایەکی ئاسن بکەم" لە ڕێی نامەکانەوە لە هەواڵی بۆرخس ئاگادار دەبم و ناوەکەی لە پێڕستیی ناوەکانی کۆمیتەی مامۆستایانی زانکۆ, یان لە ڕۆژژمێرێکدا کە تایبەتی هەواڵی شاعیرانە دەبینم. خولیایەکی تایبەتم بۆ سەعاتە لمییەکان, نەخشەکانی جوگرافیا, نووسراوە چاپکراوەکانی سەدەی هەژدەیەم, بنەچەی وشەکان, بۆنی قاوەو پەخشانی ئەستینسۆن, هەیە" ئەو پیاوەی تر لەم حەزانەدا هاوبەشە, بەڵام بەشێوەیەکی خۆنواندنانە ئەوانە دەگۆڕێت بۆ ئەتوارگەلێکی سەرنجڕاکێش. گەر بڵێم جیاوازیمان لەگەڵ یەکتردا هەیە زیادەڕۆییم کردووە" دەژیم و ڕێگەم داوە ئەویش بژێت تا بۆرخس بتوانێت شیعرو ئەفسانەکانی پێکەوە ببەستێت, ئەم شیعر و ئەفسانانەش بەڵگەی بوونی منن. داننان بەم مەسەلەیەدا بۆم سەخت نییە کە ئەو توانیویەتی چەند لاپەڕەیەکی بەنرخ بنووسێت, بەڵام ئەم لاپەڕانە ناتوانن من ڕزگار بکەن" ڕەنگە لەبەر ئەوە بێت کە ئەوەی باشە چیدی پەیوەندیی بەتاکە کەسەوە نییە, تەنانەت بەو پیاوەی تریشەوە, بەڵکو پەیوەندی بەقسەو نەریتەوە هەیە. بەهەرحاڵ چارەنووسی من ئەمەیە کە بەیەکجاریو بۆ هەمیشە لە نێوبچم و تەنیا چەند ساتێکی من لە

ناو ئەو پیاوەی تردا بەزیندویی بمێنێتەوە. هێدی هێدی هەموو شتێکم تەسلیمی ئەو کردووە, هەرچەندە چەندین بەڵگەم لەمەڕ خوونەریتی بەردەوامی ئەوەوە, لە زیادەڕۆیی و شێواندنەوە تیادا هەیە. سپینۆزا لەو باوەڕەدا بوو کە هەموو شتەکان هەوڵدەدەن خۆیانبن" بەرد دەیەوێت بەرد بێت, بەور دەیەوێت بەور بێت. من لە بۆرخسدا دەمێنمەوە نەك لە خۆمدا (ئەمە ئەگەر من کەسێکبم), بەڵام زۆرتر خۆم لە کتێبی کەسانیتر, یان لە کوكو سازکردنی گیتاردا, کە کارێکی سەختوگرانە, دەبینمەوە, وەك لە کتێبەکانی ئەودا. چەندین ساڵ بەر لە ئێستا کۆشام خۆم لەو رزگار بکەم. لە ئەفسانەی گەڕەکە هەژارنشینەکانی شاردا رووکردە گەمەکردن لەگەڵ رۆژگارو نەمریدا. بەڵام ئەو گەمانە, ئێستا بەشێکن لە بوونی بۆرخس و من دەبێت روبکەمە شتگەلێکی تر. بەم شێوەیە سەرتاپای ژیانی من هەڵاتنە, هەموو شتێك لە دەستدەدەم, هەموو شتێك بەلەبیرچوونەوە, یان بەو منەی تر دەدۆڕێنم.

نازانم ئێستا کامان ئەم لاپەڕەیە دەنووسێت